

يەكەمەين گۇۋاھى كارگىزى و گەشەپىداتى مروۋى
لە كوردستاندا

29

لە پىتتاو گەلىكى خاوەن بىر ياردا

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

مانگاتەپەكى تايپەتە بە كارگىزى و گەشەپىداتى مروۋى

سالى سىيەم تشرىنى يەكەمى ۲۰۱۰

پەندىك بۇ ھەموو سەردەمەكان

ھەستىك بۇ خۇشەويستان

نەيتى دەولەمەندبوون

ئاكامى پروا بەخۇنەبوون

بوو ھەستە خالى

پىشكىنە!

گولدانى ەشق...

بە مىندالەكەت مەلى... بەلكو پىلى...

خاوهنی نیعتیار

نەندازیار مەسعود تاهیر رۆژنەییانی

سەر نووسەر

عادل محەممەد شیخانی

sarnosar@yahoo.com

8

6

22

18

44

39

بۆ دابەشکردنی بریار

هەولێر: خانەى سىروان ٠٧٥-٤٦٧٢٩٦٣

کەرکوک: ٠٧٧-٨٥٦٣٧٢٤ هەلەبجە: ٠٧٧-١٩٣٣٩٦٧

دەریەندیخان: ٠٧٧-١٥٨١٠١٨ کفرى: ٠٧٧-١٥٦٦٨٧٦ کەلار: ٠٧٧-٢١٠١٣٨٨

چەمچەمال: ٠٧٧-٨٥٥٠٥٨٦ کۆیە: ٠٧٧-١٥٤٩٧١٤ سۆران: ٠٧٥-٤٥٠١٩٣٣

چۆمان: ٠٧٥-٤٥٦٧٩٩٢ قەڵادزى: ٠٧٧-١٥٨٥٢٠١ رانیە: ٠٧٧-١٥٨٠٤٤٢

ناوێشانی گۆڤار

سلیمانى - شەقامى سالم - تەلارى سلیمانى مۆل - نەۆمى نووهم

بەرامبەر بەرپۆشەرایەتى گشتى پەرورە

٣١٩٣٩٤٦ ٠٧٧-٢١٧٨٦٨٢

E-mail: bryarmagazin@gmail.com

هەولێر ٠٧٥٠٤٤٦٣٢٣٠

چاپخانەى سەردەم

نرخ 2500 دینار

لە پێتاو گەلیكى خاوهن بریاردا

بریار

مانگانهیەكى تایبەتە بە کارکێزى و گەشەپێدانى مەزۆی
سالى سێیه - ژماره 29 - تشرینی یەكەمی 2010

بەرپۆشەبەرى نووسین

بەرزان نەبۆبەکر

سکرتێرى نووسین

نەسکەندەر رەحیم

ب: پەيوەندییەکان

محەممەد هاشم محەممەد

دەستەى نووسەران

پەیمان بەرزنجی

هاژە شیروانی

پەرى شیخ کەرىم

بیگەرد فارس

محەممەد میزگەیی

وەهاب حەسیب

راویژکاری یاسایی

پاریژەر: نازاد محیدین

دیزاین

جەمال دەرویش

قەیدار رەحیم

پشتیوان عەبدولرەحمان

بەشى ریکلام

07480112787

حساب بانكى گۆڤار

بانكى گوردستالى نیودەوڵەتى سلیمانى 3371

گرنگزین
دیاردہی گہلانی
شارسنانی و
خاوهن ژیار،
گرنگیچانہ به
پکۆله کانیان.

ئەم لاپەرەیه به سپۆنسەری

گروپی کۆمپانیایانی رەسەن بۆ دەکرێتەوه

زانىارى و پۇشنىپىرى دەگەرپىن!
بە مامۇستايانى نوئۇ زانستخوازانى
نوئۇ سەرچاۋى نوئۇ ئاشنا دەپىن.
لە زانكۇدا قىرى خويندەنەۋى زياترو موتاللا
گفتوگۇ لىكۇلىنەۋە تۈيۈنەۋە دەپىن.
لە زانكۇدا بە شىۋەيەكى ئەكادىمى
بابەتەكان دەكەپنە ژىر باسو لىكۇلىنەۋە
زانستىيەۋە.

بەم شىۋەيە دەتوانىن لە زانكۇدا شتىك
قىر بىن بە پلىكانەى زانىن و ماريىفەتدا
بەرە لوتكەى برۋانامە جىهانىيەكان بچىن.
لەگەل ئەۋەشدا بە راي من ئەگەر لە
چوار سالى خويندەنەۋى زانكۇدا قىرى چوار
ھونەرە سەرەككەيەكەى ژيان بىن، ئەۋا
سوۋدىكى زۇرمان وەرگرتوۋە رەنج بە
خەسار نەبوۋىن.

ئەۋ ھونەرەنەش برىتىن لە: (ھونەرى
گويگرتىن، ھونەرى ئاخاۋتىن، ھونەرى
خويندەنەۋە، ھونەرى نوۋسىن).

لە دۋاى چوار سال، ھەم ھونەرەمەندىكى
كاراى گفتوگۇ ئاخاۋتىن بىن، ئەۋا
گەرەرتىن خزمەت بە رەۋتى تىگەپشتىن و

لەگەل سەرەتاي ھەموو سالىكى
خويندەنەۋى زانكۇدا بابەتو گازندە رەخنەى
زۇر دىنە گۇرپ، خەلگى چاۋەرۋانى زۇر
شت دەكەن و كەمىان دەست دەكەۋىت،
بەرەمەى چوار سالى زانكۇ بە كەم
دەزانو زۇرچار بە رەنجىكى بىبەرى لە
قەلەم دەدەن.

ئەمەش لەۋەۋە سەرچاۋى گرتوۋە كە
ئىمە بۇ قىرېۋون و زىادكردنى ماريىفەت
تەنھا رىگەى قىرېكردن و تەلقىن دەزانىن و
پىمان واپە دەپىت ھەموو شتىك قىر
بكرىن و ھەموو وردەكارىيەكان بۇ باس
بكرىت، ھەرۋەكو چۇن قىرېۋون كە
ۋەلامى ئەۋ پىرسىارانە بدەينەۋە كە لە
پەراۋو كىتەبەكانى زانكۇدا باسكارون و ھەر
شتىكى دىكەمان لى پىرسىن، بە ۋەلامى
نەمانخويندەۋە ۋەلام دەدەينەۋە!

زانكۇ ھەۋارگەى زانستو ماريىفەت و
كرانەۋەيە بە رۋوى ئاسۇ فراۋانەكانى
ژيان و دەۋرۋەردا.

لە زانكۇدا كىلىلى زانست گەلىكى نوئۇ
ۋەردەگرىن و لە قۇناغىكى بالادا بۇ زانستو

بىرگەردنەۋى خۇمان پىشكەش دەكەين.
بۇئەۋى و تەبىئىكى باش بىن،
پىۋىستە سەرەتا گويگريكى بە ئارام بە
سەلىقە ھىمە و ورد بىن.

ئەگەر دۋاى چوار سال خويندەنەۋى
خوينەرىكى باش و ھاورپىيەكى باشى
كتىب بىن و سەرمايەمان كىتەبخانەكەمان
بىت، ئەۋا سوۋدىكى باشمان لە زانكۇ
ۋەرگرتوۋە.

ئەگەر دۋاى چوار سال زانكۇ شارمەزايى
نوۋسىن و بەخشو بلاۋكردنەۋە بىن و
ھىچ نەبىت زمانىكى بىانى قىرېن و
دەلاقەيەكەمان بە رۋوى ئەدەب و كىتورى
گەلاندا كىرەپتەۋە دەستمان قەلەم
بكرىت، ئەۋا دلخۇشىن كە گەرەرتىن
سوۋدەمان لە خويندەنەۋى زانكۇ ۋەرگرتوۋە.

بەلام خانەكەت ئەگەر دۋاى ئەم
ماۋەيە جگە لە پارچە كارتۇنىك و
ۋىنەيەكى قەشەنگى رۇزى دەرچوۋن،
شارمەزاي ھىچ كام لەم ھونەرەنەۋە بىن.
ئەۋا دەپىت بلىن: سالاۋ لە خۇمان و
خويندەنەۋى زانكۇمان.

كارگېرى بە گوڤتار

خۇزگەي چاكە بۇ دراوسىڭەت بخوازە، دەيىنىت چاكە خۇي دەكات بە مالەكەتدا!

يوسف تىناوى

مېشووولە دەموچاوى شيرفرۇش دەناسىت!

پەندىكى كوردى

قسەكردن خەر جىكردنەو گويگرتن كاسپى كىردن!

پەندىكى نەرجەتتىلى

ئەوانە دەولەمەندىن كە براى دىلسۇزىيان ھەيە!

تۆماس قۇلەر

مرۇف تا سنگى تەسك يىتەو، زامانى فراوان دەيىت!

مۇن لوك

ئەوھى خۇي بناسىت، قسەي خەلك زىانى پىڭ ناگەيەنىت!

مالىكى كورى نەبى

خزمەتگوزارىيەكى ناوازە

ئەم لاپەرەيە بە سېۋىسەرى

كۇمپانىيا ئېكسپلېنر بىلاو دەكرىتەو

كارگىرى بە چىرۆك

سەر دەمەكان

پەندىك بۇ ھەممۇ

دەكردو بە چاۋى خۇيان ئەو ھەممۇ پەندو ئامۇزگار يەنە پەندو دەخۇندەو كە بە نىرخترە لە دوۋرۇ گەوھەر، بە داخەوۋە لىي بى بەشن.

۴- گرنگە پەندو ئامۇزگار يەنە پەندو كورت بىكەنەوۋە بە شىۋەيەكى ئاسان پىشكەشى نەوۋەكانى دواى خۇمانى بىكەن، تا بىتوان كورد گوتەنى: وەكو گوارە لە گوۋى بىكەن ھەمىشە لە يادىان بىت!

۵- كۆكردنەوۋە ھەممۇ پەندو ئامۇزگار يەنە پەندو لە يەك وەتەدا، كە بىرىتيە لە (ھىچ شىك بە خۇراي پەيدا نابىت)، ھەلپاردىكى جوانە دانايى پادشاۋ راۋىزگارنى دەردەخت.

۶- كەواتە دەبىت ھەممۇ مان ئەوۋە بىزانىن كە گەشتىن بە ھەر كارىك كە دەمانەوۋىت ئەنجامى بىدەن ماندوۋىۋونى دەۋىتو ھىچ دەستكەۋىت بە خۇراي دەست نەكەۋتوۋە، سەرگەۋىتو پىشكەۋىتنى نەتەۋەكان ماندوۋىۋون ھەۋلىدان ھوربايدانى زۆرى لە پىناۋدا دراۋە.

۷- ئەگەر بمانەۋىت ئامانچەكانمان جىيەجى بىكەن، دەبىت ھەمىشە ئەم پەندەمان لە خەيال بىت، (ھىچ شىك بە خۇراي پەيدا نابىت).

(ھىچ شىك بە خۇراي دەست ناكەۋىت!) پادشا پىي گوتىن: دەستان خۇش ئەمە ئەو پەندو ھىكەمەتەيە، كە پىۋىستە بۇ نەوۋەكانى بە جىيەلەن!!

لەم چىرۆكەۋە فېر دەبىن:

۱- زىيان قوتابخانەيەكى گەۋرىيەو دەۋانەن وانەى زۆر جوانى لىۋە فېر بىيىن، بەلام قوتابخانەى زىيان پىچەۋانەى قوتابخانەكانى ترە، چونكە وەكو زانايەك دەلەت: لە قوتابخانەدا وانەكان دەخۇنىن پاشان تافىكىردنەۋە ئەنجام دەدەن، بەلام لە قوتابخانەى زىياندا دەبىت تافىكىردنەۋەكان ئەنجام بىدەن، پاشان وانەكان فېر دەبىن، ئەۋىش پىي دەگوتىت: (ئەزمۇون).

۲- زۆر پىۋىستە ئەزمۇونەكانمان بىگوزىنەۋە بۇ نەوۋەكانمان، تا سوۋدى لى ۋەربىگرنو لە پەندو ئامۇزگار يەنە پەندو بىش نەبىن.

۳- ئەركىكى نەتەۋەيە كە پارىزگارى لە كلتورى بابو باپىرانمان بىكەن وەكو گەنجىيەيەكى زۆر بە نىرخ تەماشى بىكەن، چونكە بەرھەمى سەدان سالى ئەزمۇونو تافىكىردنەۋە ئەۋانە.

خۆزگە نەوۋەكانى ئەم سەردەمە تەماشايەكى پەندەكانى پىرەمىردىان

پاشايەك راۋىزگارەكانى خۇى بانگىردو داۋاى لىكىردن كە پەندو ئامۇزگارى زەمانە لە كۆنەۋە تا ئىستا تۆمار بىكەن، تا نەۋەكانى دواۋۇ سوۋدى لى ۋەربىگرن.

ئەۋانىش دواى ھەۋلىدانىكى زۆرۇ كارىكى بەردەۋام تۋانىان چەندىن بەرگ لە كىتىبى گەۋرە بىۋىسەنەۋە پەندو ھىكەمەتەكانى تىدا تۆمار بىكەن، دواى ئەۋەى پادشا چاۋى بە كىتىبە گەۋرەكان كەۋت، راۋىزگارەكانى بانگىردو پىشنىارى بۇ كىردن كە ئەو كىتىبانە زۆر گەۋرەن ۋەلەكى ئارەۋوۋى خۇندەۋەى ناكەن ۋەلەخۇندەۋە!!

لەبەرئەۋە داۋاى لىكىردن كە كورتى بىكەنەۋە، راۋىزگارەكانىش دەستيان بە كورتىردنەۋەى كىردو لە كۆتايىدا لە دوۋ تۋى كىتىبىكىدا كۆيان كىردەۋە!

بەلام دىسان پادشا بە زۆرى زانىۋ پەسەندى نەكرد، ئەۋانىش كورتىيان كىردەۋە، بۇ پارچە نوۋىسراۋىكى كورت، دىسان ئەۋىشى ھەر بە دل نەۋو!

دواتر كورتىيان كىردەۋە بۇ يەك لاپەرە، بەلام لەگەل ئەۋەشدا ھەر بە درىزى زانى!! لە كۆتايىدا راۋىزگارەكان ھەممۇ پەندو ھىكەمەتەكانىيان لە يەك رىستەدا كۆكردەۋە، كە پادشا زۆرى بە دل ۋو!

ئەم لاپەرەيە بە سېۋىسىرى
باکور كاتتى بلاق دەكرىتەۋە

جوانترىن كاشى
بۇ رازاندەۋەى مالەكانتان

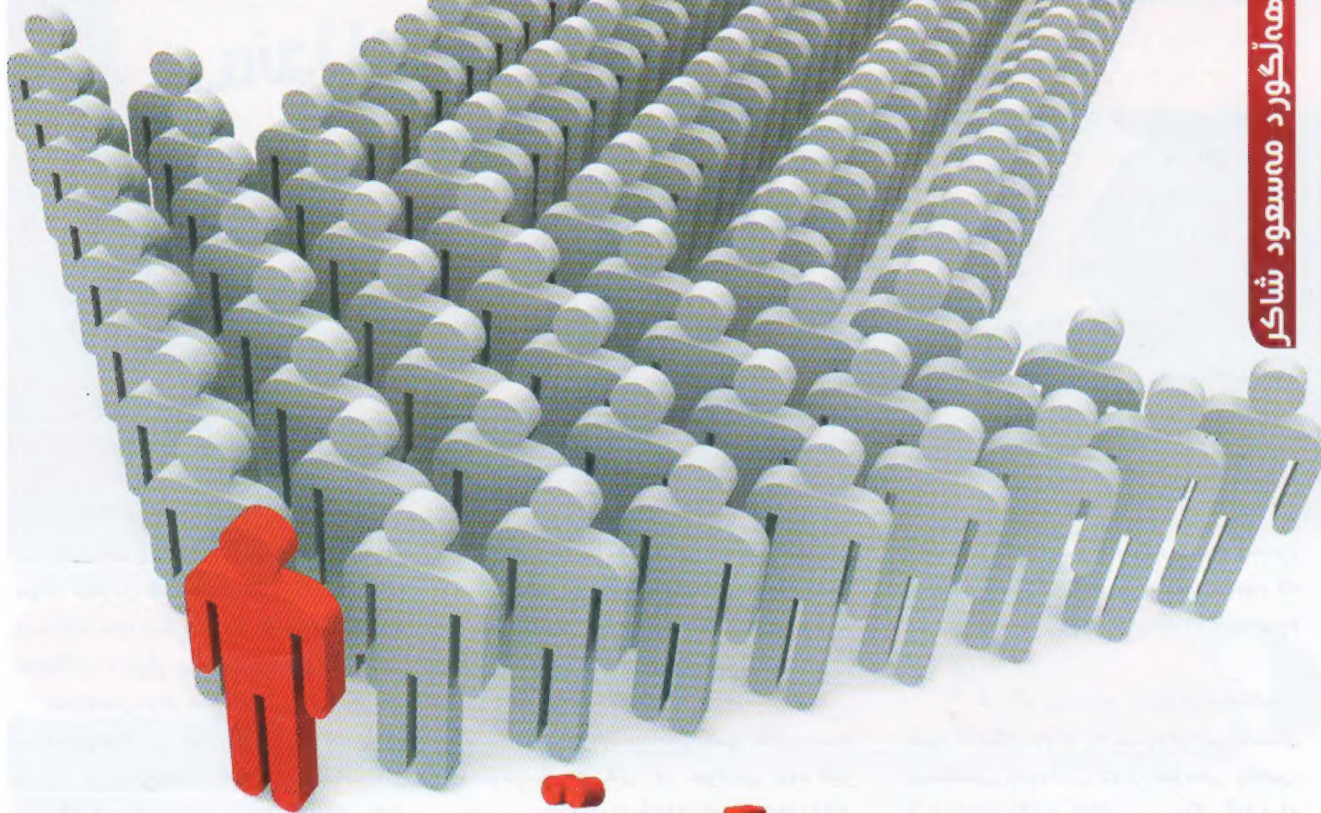
نولىشان:
سالىمانى، شەقامى مەلىك ھەمەد- نىك سوبەرمارىكىتى ئالتون

۰۷۷۰۱۹۲۵۹۷۶-۰۷۷۰۱۹۰۹۸۸۲
۰۷۷۰۱۵۶۲۳۸۰

ژمارە 29 تشرىت بەكەت 2010

سەرکردايەتى

پىنچەم: گرنگى سەرکردايەتى:

پىويستە لەسەر كۆمەلگاي مەرفايەتى خۇي خۇي بەرپۆدەببات، ئەويش لە رىگاي ديارىكردىنى سەرکردە بە پىي ئەو ژىنگە سروسىتيەي كە كۆمەلەكان ھەيانە بۆ ئەودى ستەم و ئاشوب سەر ھەلەدات لە نيو تاكەكان و يەك ھەلۆستىو يەكگرتوويى بەيىنەتە كايەو ھە كاتى تەنگەژەكان، ئەو ھەتا پىغەمبەر (سەلامى خوى لىبىت) دەھەرموويى: (ئەگەر سى كەس بە يەكەو ھە چوون بۆ گەشتىك، با يەككىيان بىيە سەرکردەو بىراردەرى دووانەكەى تر)، ئەگەر دوو كەس پىويستيان بە سەرکردە بىت، ئاخۆ دەبى سەرکردە چەند گرنگ بىت بۆ نەتەوويەك، بەلام سەرکردەيەك كە بتوانىت ئەو بەرپرسىاريە گرنگە لە ئەستۆ بگريو شايەنى ئەو ئەركە بىت. پىويستە لەسەر كۆمەلگاو رىكخراوكان خۇيان بگونجىنن لەگەل سەرکردەو بەرپۆدەبەرمكان، (چونكە كۆمەلگاي بى سەرکردە تووشى شىوانو بى سەرورەرى دەبىتو سەرگەوتوو نابىن لە

ھىچ كارىكدا».

لیرەدا بۆ زياتر خستەرووى گرنگى سەرکردە، ياخود سەرکردايەتى كردن بە چەند خالىك باسى لىو ھەكەين:

* سەرکردە زۆر گرنگو پىويستە بۆ رىكخستى ژيان، بۆ ھىنانە كايەى دادپەروەرى كۆمەلەيەتى بۆ ئەودى گەورە بچووك نەخوات.

* گرنگى سەرکردايەتى كردن لەو ھەدايە كە برىتيە لە ھۆكارى بە يەكەبەستەنەو ھىزو تواناكان بە شىومەيەكى رىكويىك، كە ھىزى كاركەران لەگەل پلان و نەخشەكانى سەرکردە دواوژىكى پى ھىوا دەھىنەتە دى.

* پشتگىرى كردنى رەوشى باشو كەمكردنەو ھە كەم كۆرپەكان، چونكە سەرکردە ھەك كاپتىن گەشتى وايە.

* دانانى ستراتىژىكى روون و ئاشكرا لە جولاندنى تواناكان و ھاندانان بەرھە نامانجەكان.

* زنجىرەى پىكەو ھەستەنە لە نىوان كرىكاران و نەخشەى رىكخراو.

* سەرکردە ئەو (كارىزما) سمبولەيە كە ھەموو نەخشەو پلان و بەرنامەكانى رىكخراوى تىدا كۆبووتەو.

* ھىزى چاكەخووزى گەشە پىدەداتو كەسانى خرابو نالەبارىش دەكاتەو لە سنوورى دەسلەتەكەى.

* گەشەپىدانى تواناكان و مەشقى پىكردىنى كرىكاران و چاودىرىكردىنى كەسەكان بە مەبەستى باشتركردىنى كارەكان لە رووى شىوازەو.

* كۆنترۆل كردنى كىشەكانى كاركردىن و پلاندانان بۆ چارەسەركردىن.

* گىپرانەو ھە ھاوسەنگى بۆ ژيان.

شەشەم: سەرچاوەكانى

سەرکردايەتى:

سەرکردايەتپكردىن پشت دەبەستىت بە بوونى كەسكى كارگىرى لە پىگەى سەرکردايەتى كردندا، كە بەو ھۆيەو بتوانىت كارىگەرى ھەبىت لەسەر كۆمەلە كەسكى، ئەوانىش ھەست بە توانا لىھاتوويى ئەو سەرکردەيە بکەن. ھىزو شارەزايى زۆر پىويستە بۆ

کاريگەر بوون به سهر ههستي تاکه کان، هيزی کاريگهريش له چهندين سهرچاوهوه ههله دهقولييت و له کاتي کاريگهريبوونی کهسه شوينکه وتوو دهکاني سهرکرده، نهو هيزهش لهو بارودوخو سهنته رهوه ديت که نهو کهسهی پوستی سهرکرديهي تي پيدراوه وهرگرتووه له سونگهی نهو دهسهلاتو مافانه ديت که وهرگرتووه له هيزی کاريگهري کهسايهي خوی نهو جياوازييهی که نهو جيا دهکاتهوه له کهسانی تری ناساي.

هيزو شياوهکانی کاريگهريبوون که سهرکردهکان به ريگای جياواز دهردهبرن بهم شيويه:

۱- **هيزی شهرعی و ياساي:** نهو هيزهش دهرئه نجامی کاريگهري شوینی کهسی سهرکردهيه له ههیکهلی ريکخراو، نهو هيزهش ريکخراو دانی پيدا دنيت.

۲- **هيزی پاداشتکردن (المکافاه):** نهو هيزهش پشت دهبهستيت به پاداشتکردنی کهسانی تر، وهک مووچهو پله بهزرگدرنهوهو پاداشتکردن و شتی تر، ههروهها نهو پشت دهبهستيت به زانستی کارگيري بهريوهبردن و ديارکردنی نهو کهسانهی که شايهني پاداشتکردن.

۳- **هيزی ههريشه ليکردن و ناچارکردن:** نهو هيزه لهوهوه سهرچاوه دهگريت که پشت به سزادانی کهسانی تر دهبهستيت، وهک سزای سهرنجپراکيشان، نهمهش سهرکرده خوی نهو کهسانه ديارى دهکات که شايهني سزادان.

۴- **هيزی شارمازی:** نهمهش نهو هيزهيه که پشت دهبهستيت به شارمازی و لياهاووی لهسهر نهو نهزموونهی که پيدا تيهپهريوه، واته دهبيت سهرکرده باگراونديکی رۆشنبيرو زانباری پيوستی ههبيت بۆ سهرکرديهي تيکردنی شوينکه وتوو دهکاني، نهمهش هيزو توانای سهرکرده زياتر دهکات له ههنگاونانو کاريگهريبوون لهسهر کهسهکان، ههروهها پشت دهبهستيت به بهريوهبردنی بهردهستهکانی که سهرکرده زانباريهکی تايبهتو سوود بهخشی ههيه بۆ پرکردنهوهی پيداويستيهکان.

۵- **هيزی پهيوهندی سهرسورمان:** نهو هيزهيه که له ريگای پهيوهندی سهرسورمانهوه ديت لهگهل بهستهوهی پهيوهنديهکان، نهوهش پشت دهبهستيت به ويستی کهسانی تر بۆ شوينکه وتوو چاوليکردنی سهرکرده بهی نهوهی هيچ ياسايهک، يان لايهنيکی ديارپراو ناچارپان بکات، نهو هيزهش له خودی کهسايهتي سهرکرده ههله دهقولييت.

سهرچاوهکانی دهسهلاتيش دهگريت بلين دوو جورن:

جوری پهکهم: سی سهرچاوهی هيز له خۆدهگريت: هيزی شهرعی و ياساي، هيزی پاداشتکردن، هيزی ههريشه ليکردن و ناچارکردن، نهمانه سهرچاوه تايبهتمهندی کهسين.

جوری دووهم: دوو سهرچاوهی هيز له خۆ دهگريت: هيزی شارمازی، هيزی پهيوهندی و سهرسورمان، نهو دوو هيزهش بهوه پيناسه دهگرين که بريتين له تايبهتمهندی پالنهري کهسين.

يهکيک له سيفهته سهرکهوتوو دهکاني کهسی سهرکرده بهکارهينانی ههندی بنهماو هونهر لهسهر شوينکه وتوو دهکاني، ههر يهک لهو بنهمايانه له سياسهتي سهرکردهکان شيکردنهوهی سهرکردهبيانهی خوی ههيه که رۆليان ههيه له بريارو ههنگاوهکانی کهسی سهرکرده له پيشخستن و گهيشتن به ئامانجهکان و جيبهجيکردنی نهخسهو پلانه داريژراوهکان.

حهوتهم: شيکردنهوهی خهسلهتهکانی سهرکرده:

تا ئيستا خهسلهتيکی ديارپراو نييه له کهسايهتي سهرکردهکان، ههر بۆيه تا ئيستا زانباری بوازی بهريوهبردن مشومرپانه لهسهر نهو چهمهک، چونکه ههنديکیان دهلين: ناگريت سهرکرده خهسلهتهکانی جيگير بيت، بهلام له بهرامبهردا ههنديکی تر دهلين: نهخير، بابتهکه لهسهر بارودوخو ههلوپستو بريارمهکان دوهوستيت، بۆيه نهگهر بۆجوونی ههر شارمازيهک وهرگريت لهسهر خهسلهتهکانی سهرکرده بيروبووچوونی جياوازی ههيه لهم بارديهوه، بهلام له دواچاردا کۆدهنگيهک ههيه لهسهر ههندی خهسلهتي گشتی که دهبيت لهو کهسانههه ههين که پوستی سهرکرديهي بهريوه دهين که بريتين له ههر يهک له (پلاندانان، هاندان، راستگويی، متمان به خود، چاوديري خود، رۆشنبيري، خاوهنی سهرنجی تيژ، زيهرکی کۆمهلايهتي، پابهندی رهوشي)، لهگهل شيکردنهوهی يهک به يهکی نهو خهسلهتانه.

بنهماکانی شيکردنهوهی خهسلهتي سهرکرديهي:

پلاندانان: ليکۆلينهوهکان دهرپانخستوو سهرکردهکان له (۸۰٪) کاتيان له پلانداناندا بهسهر دهبن، له (۲۰٪) دهکی تر له جيبهجيکردندا هيچ شتيک بۆ بهخت جي ناهيلن. هاندان: ئارمزويهکی ناوهکيه

له لای سهرکرده بۆ بهکارهينانی هيزو لياهاووييهکانی، بۆ به جوئهخستن و ورژاندنی خهک تا به ئامانجهکانيان بگهن، ههروهها به کارهينانی پهيوهنديه کۆمهلايهتي و مروپيهکان. سهرکرده توانای نهوهی ههيه گيانی دلگهرمی و هاندان له ناخی نهندامهکانی بجينيت بۆ بهگهريخستنی تواناکانان.

راستگويی: راستگويی له گوفتارو کردارمهکان متمانهی بههيز له لای شوينکه وتوو دهکان دروست دهکات. کۆمهليک توژينهوه ئامازمهيان بهوه داوه که گرنگترين سيفهت له لای شوينکه وتهکانی به دوايدا دهگهرين له سهرکرده بريتيهيه له راستگويی.

متمان به خود: متمانهی سهرکرده به تواناو لياهاوویی خوی گهيشتنی به ئامانجهکان، که نهمه وای ليدهکات به جوړيک ههلسوکهوت بکات شوين کهوتوو دهکانی پي رازی بيت.

چاوديري خود: سهرکردهی نهکتيفو چالاک خاوهنی چاوديري خويهتي و ههست به ههموو گۆرانکاریهک دهکات که له دهورووبهري روودهدات، تهنايهت نهگهر زۆر دووريش بيت. توژينهوهيهک که له گوفازی (پراکتیکی) پلاوکراوتهوه له سالی (۱۹۹۱) ئامازه بهوه دهکات گهر کهسيک نهو سيفهتهی تييدا بيت، ههلی دهکرهوتنی وهک سهرکرده باشتر بۆ ريک دهکهويت، نهگهر بهشيويهکی فهرميش نهبيت.

رۆشنبيري: سهرکردهی رۆشنبيري زانباری به لياشاوی ههيه بيجهک له پلهی زانستی بهرز، بهردهوام گهشه به تواناکانی خوی دهکات له ريی خويندنهوهو خولی راهينانهوه.

خاوهنی سهرنجی تيژ: نهو شتانه دهبينيت که نهوانی تر نايان بينن، رهخنه قبول دهکات، نهو دهتوانيت نهخشهی داهينهرايه دابيت، دلگهرمه له بهرامبهري بيروکهی تازمو داهينهرايه که له ناخی نهوانی ترده دهچينيت.

زيهرکی کۆمهلايهتي: ليزانه له پهيوهندی گرتن لهگهل کهسهکان، دهزانيت چۆن دهديتو پهيامی خوی به بهرامبهرهکانی دهگهيهيت، گوپگريکی باشو گفتوگۆکاریکی ههشهنگيه.

پابهندی رهوشي: نهو خهسلهته له گرنگترين و بههيزترين خهسلهتهکانی سهرکردهی سهرکهوتوو، نهخواسه له ديدگای ئيسلاميشدا، چونکه سهرکرده ناتوانيت دهسکهوتی دنيايی و خيرا لهسهر حيسابی بيروباوهرو به هاکانی به دست بينيت.

چوار خالى سەرەكى بۇ مەئسوكەوتكردى بەرپوۋەبەر، لە گەل فەرمانبەر اندا

بە گوپرى ھەئسوكەتكردى
بەرپوۋەبەر لەگەل فەرمانبەر اندا، سى جۆر
بەرپوۋەبەرمان ھەيە:

**يەكەم: ئەو بەرپوۋەبەراندەي كە بە
توندى لەگەل فەرمانبەر اندا ھەئسوكەوت
دەكەن و تەنبا بىر لە ئەنجامى كارەكە
دەكەنەو.**

ئەم جۆرە بەرپوۋەبەراندەي لە لايەن
دەسەلاتى سەرەوۋى خۇي، بە بەرپوۋەبەرى
سەرگەوتوو دادەنرىن. بەلام لە لايان
فەرمانبەراندەو بە پىچەوانەيە.

**دووم: ئەو بەرپوۋەبەرەي كە
بە شىۋەمەكى نەرمونيان لە گەل
فەرمانبەر اندا رەقتار دەكاتو خۇي بە
بەرپوۋەبەرى ئازادىخواز دەزانىت.**

ئەم جۆرە بەرپوۋەبەراندەي لە
لايەن فەرمانبەراندەو بە بەرپوۋەبەراندەي
خۇشەويستو سەرگەوتوو دادەنرىن.
بەلام لە لايەن دەسەلاتى سەرەوۋە بە
بەرپوۋەبەرىكى نەزان دادەنرىت، كە
تا رادەيەكەش دەتوانىن بلىين وايە.
چونكە ئەم بەرپوۋەبەراندەي بىر لە ئەنجام
ناكەنەو.

سپيەم: ئەو بەرپوۋەبەراندەي كە گرنگى

بە فەرمانبەرەو بە ئەنجامى كارەكە دەدەن.
دەتوانىن بلىين ئەم جۆرە
بەرپوۋەبەراندەي بەرپوۋەبەرى سەرگەوتوو.
بۆئەوۋى ھەر بەرپوۋەبەرىكىش بىتوانىت
لەم جۆرە بەرپوۋەبەراندەي بىت كە ئەنجامى
باشى لە كارەكاندا ھەيىت. ھەرودھا
فەرمانبەراندەي لىي رازى بىن و بەرپوۋەبەرى
خۇيان خۇش بويت. دەيىت رەچاوى ئەم
چوار خالەي خوارەو بىكات.

**خالى يەكەم: ئامانچ ديارىكرىد
بۇ فەرمانبەراندەي: كاتىك فەرمانبەر
ھەلدەستىت بە ئەنجامدانى كارىكى
بىۋىست. با ئامانچى كارەكەي بزانىت.
لەبەرئەوۋە ئەرگى سەرشانى بەرپوۋەبەرە..
ئامانچ بۇ فەرمانبەرەكانى ديارى بىكات.
واتە كاتىك فەرمانبەر ھەلدەستىت بە
ئەنجامدانى كارىك، ئامانچى بۇ ديارى
بىكات. زۆر جار ئەوۋە دىتە پىش. ئەگەر
لە فەرمانبەرەيك بىرسىت: ئامانچ لەو
كارەي دەيكەيت، چيىە؟ ھەرودھا لە
بەرپوۋەبەرەكەشى بىرسىت. ئەوۋا دوو
وئەلامى حياوازت دەست دەكەيت. ئەوۋش
لەبەرئەوۋەيە كە بەرپوۋەبەر ئامانچى بۇ
فەرمانبەر ديارى نەكردوۋەو فەرمانبەرەش**

نازانىت چ ئامانچىكى ھەيە.
لە زۆربەي فەرمانگەكاندا دەيىن.
فەرمانبەراندەي بۇ جىيەجىكردى كارەكانىان
بە ويستى خۇيان ئاۋاتەخۋازى كار ناكەن.
چونكە ئامانچى ئەو كارەي دەيكەن،
نازان. بۇ نموۋە كاتىك كەسەيك يارى
بۆلىنگ دەكات، كاتىك ھەموو خالەكانى
يارى بە دەست دەيىن، زۆر خوشحال
دەيىت. چونكە دەزانىت گەيشتوۋە ئەو
ئامانچەي كە لە ھزرىدا بوو. لەوانەيە
چەندان جارى دىكەش، ئەم يارىيە
دوۋبارە بىكاتەوۋە بى ماندوو بوونو بە
ئاۋاتەخۋازىيەوۋە يارى بىكات، بەلام زۆر
جار دەيىت فەرمانبەر كارەكەي خۇي بە
تەۋاۋى ئەنجام بىدات بىئەوۋى خۇي بزانىت
كارەكەي بە تەۋاۋى ئەنجام داۋە، بۆيە زۆر
خوشحال نابىتو دوۋبارە بە ئاۋاتەخۋازى
كار ناكات. چونكە لە سەرەتادا ئامانچى
بۇ ديارى نەكراۋە، ھەرودك ئەوۋى كەسەيك
يارى بۆلىنگ بىكاتو لە كاتى يارىكرىدندا
بەردەيەكى لە پىش دابىرىتو نەزانىت
چەند خالى بەدەست ھىناۋە، كاتىك كەسەيك
لىي دەپرسىت چەند خالت بە دەست
ھىناۋە؟ دەليىت: دەنگى ھات وا بزانم باش

خير له ژماره

دايه

م. هارډ شيرواني

بابزانين چ خيريك له ژماره (۹) دا ههيه، نه مه پرژهيه كه كه تيايدا دهبيت ههلسي به ههلبزاردني (۲) كهس له نهنداماني خيزانهك، يا دراوسيكانت، يا هاوريكانت، يا خود ناسياودكانت، له وانهيه هاوكاركانی كاريش بگريتهوه، پيوسته لهسر هم سئ كهسه كه ههلسن به داوكردي سئ كار له تو كه بويان رابهرتنييت، له ماوهي مانگيكداو به بئ هيچ بهرامبريك، وكو پرژهيهكي خيرخوازي خو بهخشي كه هيچ سوودو فازانجيكی بؤ تو نهبيت، تنها بؤ سووكردي باري سرشاني هم سئ كهسه بيت، له ههمان كاتيشدا دمرهفتيكي باشه بؤ تو تا كاتهكانت ريكيخهيهوهو بهرامبر خودي خو ت ببيتوه بؤ نهجامدانو به جيهيناني كاركان له ماوهيهكي دياريكراودا، نه مه خاوهوش بلاني پيشنيار كراوه بؤت له ماوهي هم مانگه دا؛

ههفتهي پهكهم: ههلبزاردني سئ كهسو نهو پرژهديان پيشكش بكهو پيداويستيهكانيان بزانه.

ههفتهي دووهمو ستيهم: ههلسه به جيههجيكردي داواكاريهكانيان به ههموو همولو كو ششيك.

ههفتهي چواردم: به كتوپري مژدهي تهواوبوني خزمهتهكانيان پييدهو به بونهي هم سرهكهوتهش ناههنگيكي بچكولانه بگيرن، دلنابيه كه بهختهوهر دهبيت كاتيكي دهبيني رهمانهندي له چاوهكانيان دهخونديرتوه، كه به هيچ نرخيك ناخهملنريت.

دروستي نهجام داوه، بشزانييت بهريوهبهري شاگاي لويهتي. دهبيت بهريوهبهري به بهرامنبر بلتي. چ كاريكي به دروستي نهجام داوهو له كام كارشدا سرهكهوتوو نهبووه. ههروهه دهبيت به بهرامنبر بلتي: بهو كاري كردويهتي چهند خوشحالهو نهوكاري كردويهتي چنده به سووده بؤ بهرامنكهو بهرامنبراني ديكي. له خالي پيشوو باسي نهوهمان كرد. نهگهر كهسيك ياري بولنگ بكاتو بهردهيهك له پيشي دابريتي كه نهزانييت چهند خالي به دست هيناوهو كهسهكش له بهرتهوهي نازانييت چهند خالي به دست هيناوه، له سر ياري بهردهوام نابيت. بهلام نهگهر لهو ديوي پهرد كهسيك دابريتيو له كاتي ياريكرندا، نهو كهسه به ياريانهكه بلتي. چهند خالي بهدست هيناوه، نهو ياريانهكه له سر ياريهكه بهردهوام دهبيت. به ناواتهخوازيو دهزانييت چهند خالي بهدست هيناوه، بهريوهبهريش دهتوانييت رولي نهو كهسه ببينييت كه لهو ديوي پهرد راوستاوهو نهجامي ياريهكه به ياريانهكه دهليت. بهريوهبهري دهتوانييت بهرامنبر ناگادار بكاتهوه لهو كاري كردويهتيو هاني بدات بؤ بهردهوام بوونو سرهكهوتن له كاركهيدا.

دواي نهوهي بهريوهبهري بيني بهرامنبر كاركهي به باشي نهجام دا. دهبيت چهند چركهيهك بيدنگ بيتو دوايي پييدا هه بلتيو هاني بدات تا بهرامنبر بزانييت. بهريوهبهري چهند بهو كاري كردويهتي خوشحاله. كاتيكي كه بهرامنبر ههموو كاركهي به تهواوي نهجام نهدا. بهلام زوريهي كاركهي به باشي نهجام دا. دهبيت بهريوهبهري هاني بهرامنبر بدات تاكو ههموو كاركهي وهك نهو كاري كه دروست نهجامي داوه جيههجي بكات.

دهتوانييت بلتيي كه بهرامنبرهريش نهگهر دهستخوشي لي بكريت و هاني بدرت له سر نهجامداني كاركهي له لايهن بهريوهبهري بؤ نهوهي كه دهستخوشي له بهريوهبهري وهربرگريت وا كار دكات كه بهريوهبهريكي پي خوشه بؤ نهوهي دهتوانييت دهستخوشي له بهريوهبهريكه وهربرگريتو پاشان خو ويها راديست كه هر خو به ناواتهخوازي بؤ خو كار دكات.

بهلام پيادههنگوتن له بؤ نهو بهرامنبرانهي كه له سر نهجامداني كاري خويان ناواتهخوازن، به ويستي خويان كار دكهه پيوست ناكات.

بووم. بهلام نازانم چهند خالم بهدست هيناوه. نه مهش وهك نهو بهرامنبرهريه كه نازانييت نامانجي چيه لهو كاري كه نهجامي ددهت. بويه نهگهر ياريانهكش نهزانييت چهند خالي بهدست هيناوه بؤ جاري دووهم ياري ناكات.

ههروهه پيوسته بهريوهبهري لهگه ل بهرامنبردا ريكيكهويت لهسر نامانجي كاركهو پيوستيشه له سريان بگريتن به دواي ههلسوكهوتي گونجاودا كه دكريت به دهر بخريت له لايهن بهرامنبرهروه، دواي نهوهي نامانج ديار ي كرا، پيوسته له سر كاغهزيك روون بگريتهوه، بهلام نابيت هم نووسراوه له ۲۵۰ وشه زياتر بيت. پاشان له سر كاغهزهكه روون بگريتهوه، پيوسته ديسان ههموو نامانجكان بخونديرتنهوهو بهريوهبهري بهرامنبر لهسر باشريت نامانج ريكيكهون، دهبيت بهريوهبهري بزانييت. نايا ههلسوكهوتي رهوشي بهرامنبر لهگه ل نامانجي نهو كاري دهيكات دهگونجيت.

نهگهر بهرامنبر كهسيكي زيرهكو شارهزا بيت پيوست ناكات، بهريوهبهري نامانجي بؤ ديار ي بكات.

پيوسته بهريوهبهري بهرامنبر تيپگيهينييت كه چ چاوهروانيهكي لي ههيه. ههروهه پيوسته له سر بهريوهبهري ههفتهي رويك، يان له دوو ههفتهدا رويك تايهت بكات بؤ كو بوونهوه، له گه ل گشت بهرامنبراندا. بؤ نهوهي هم كو بوونهوهدا زياتر باس له نامانجهكانيان بكهن، ههروهه بهريوهبهري ناگادار بيت لهو كارانهي بهرامنبران نهجامي ددهنو لهو كيشانهي ههياهو دياريكردني چارهسر بؤ كيشهكان.

خالي دووهم: پييدا ههنگوتن و هاندان:

دواي دياريكردني نامانج بؤ بهرامنبران، دهبيت پهيونديهكي نزيك ههبيت له نيوان بهريوهبهري بهرامنبردا.

له كاتي دهستبهكاربووني بهرامنبر بؤ گهيشتن به نامانج، دهبيت بهرامنبر زوو زوو سهرداني بگريتو له ژير چاوديريديا بيتو داوا له بهرامنبر بگريت، ههنديك زانياري سهبارت به پيشكهوتهكاني له كاركهيدا دروست بكاتو بؤي بنريت. نه مهش بؤ نهويه كه وا له بهرامنبر بگريت كاركهي به دروستي نهجام بدات. دواي نهوهي كه بهرامنبر كاركاني جيههجي دكات. له سر بهريوهبهري پيوسته دهستخوشي لي بكاتو هاني بداتو سوباسي بكات. تا بهرامنبر بزانييت كاركهي خو به

لیهاتوووییه کانی مامه له کردن له گهل خه لکدا

بهشی چوارهم

ن: د. طارق السويدان
و: دلشاد محممه

چوارهم: بونیادانی په یوهندییه
مرؤییه کان:

له ژماره ی رابروودا باسما ن له
لیهاتوووی (هاندان) کرد، نه مجارش به
پشتیوانی خودا قسه له سر لیهاتوووی چوارهم
دهکین، نه ویش لیهاتوووی (بونیادانی
په یوهندییه مرؤییه کان)، که له پښه نه م
خالانه ی خوارهم دمه بهر دمیت:

۱- بزمو زمرده خنه ی سحرنامیز:
زمرده خنه و رووخشی هیچی تیناچیتو
به دریزایی تمه نیش دمه نیتیه وه،
زمرده خنه یه که به لگه و نامازه یه بۆ
دلکی پر له خو شه ویستی و مه حبه مت
به رامبه ر که سانی ترو ناومندی
سمرنجر اکیشانی دلکان پیکده هیتیت..

۲- داننان به هله و ناسینی
که موکورتیه کان:

داننان به هله و ناسینی
که موکورتیه کان وینه یه کی جوانو نایابه
له دروستکردنی په یوهندییه کاند، به لگه یه
له سر جوامیری خو به که مرزانی سر کرده و

باوهریوونی به و دی کاروبارمکان هر چه ندیک
سرکه و توو، به رزو نایاب بن، هیشا کامل و
ته و او، یا خود نمونه یی نین.

هر ودها نه و هلویتسو تیروانینه
جوانه دوورمان ده خاته وه له که لله ره قی و
قی رسجه یی و پیدایری له سر رای
خوی به راست و ناراست، گوینه گرتن له
ناموژگاری و راوېوچوونی که سانی دی.

۲- کونترولکردنی دموونو رهفتار:
گومانی تیدا نییه که هیوری و
له سره رخوی و کونترولکردنی دموونو
سوودگه لیک زوری هیه بۆ نه و که سه ی
پتیانه وه پابه ند دمیت، هر وده ک چۆن له
خه سه له ته کانی سر کرده ی سرکه و توو.

هیمنی و کونترولکردنی رهفتار و
ناکارمکان، فراهه میننی که شیک پر له
نارامی و ناسوودیه یو ره وینه وه ترسو
دل وراوکییه، به تاییه تی له کاتی قهیرانو
ممترسییه کاند. هر ودها کونترولکردنی
هه لچوونه کان و پاریزگارکردن له هیوری و
له سره رخوی، و له مروف دکات به
شیمیه کی راست و رهوان بیریکاته وه و بریاری

گونجاو و دروست دمریکات، که دووریت له
کاردانه و دو سۆزو هه لچوونی دموونی.

۴- بانکی سۆزو عاتیفه:

حسابی بانکی له بانکی سۆزو
عاتیفه دا په یوهندییه کی مه ودا
دریژت بۆ زامنو دمه بهر دمه کات.. له
په یوهندییه کاند به و شیمیه بیریکه ره وده
که هر وشه و قسه یه کی توندو ره ق
راکیشان و که مکرده وه ی بری پشتیوانیه
(الرصد)، هر هه لیه که به رامبه ر که سیک
دمیکه یه که په یوهندییت له گه لیدا هیه
راکیشانی که له رمسیدی بانک، هر وده ک چۆن
وشه ی جوانو قسه ی خو ش زیاده کردنی بری
پشتیوانیه، هر چه ندیکیش پشتیوانه ت
زیاد بیت، هینه د زیاتر دمه وانیت پشت به
که سه کان به سه ستیت.

لیرده و اتاگه لیک همن که پشتیوانه
زیاد ده که ن، و اتاگه لیک دیکه ش همن له
پشتیوانه راده کیش و که میده که نه وه، بۆیه
وریا به و ناگاداری گوفتار و کرداره کانت به،
سووربه له سر نازانه دان و بریندارنه کرنی
هه ستو شعوری که سانی دمووربه رت.

پيم بلي: بهرپوه بهر هکت کييه؟

پيت دهليم: چون هه لسوکه وتی له گه لدا بکهیت!

و: نه سگندهر ره حيم

بؤ هه لسوکه وت کردنیش له گه ل
 نه م جهشنه بهرپوه بهر هکت... پيوسته
 نارامت هه پيتو له وتوويزه کانيشا ژيري
 بخه پته کارو سورای هؤارو نه نجامه کانی
 بکهیت... هه روه ها نهو په يوهندييه له
 نيوان لايه نه جياوازه کانی نهو هه لوپسته،
 يان نهو گرفته ی له نارادايه، ليک
 بدمپته وهو کاريش بکهیت بؤ
 ليکدانه وهی نهو ريگه چارانه ی
 له بهر دستدان.
 نه گهر به جهشنی
 بهرپوه بهر هکتو شيوازی
 هه لسوکه وت کردن له گه لدا
 ناشنا بوويت... نهوا نه م
 دمپته مایه ی به خته وهی
 بهرپوه بهر هکتو له
 لیستی کسه نزیکه کانی
 داتده نيیت... نه گهر
 به بهر زگر دنه وهش
 هه پيت... نهوا تو
 يه کمه پاليورا
 ده بيت...
 چونکه زانيوته
 بهرپوه بهر هکت
 کييه و چو نیش
 هه لسوکه وتی
 له گه لدا
 ده گهیت.

ليخويندنه وه دهبه ستيت.
 بهرپوه بهر هکت داهينه ر پيچه وانه ی
 بهرپوه بهر هکت راستيخوازه... به جوریک
 نه م وهک بهرپوه بهر هکت پيشتر باسکرا،
 زور نارم زووی مامه له کردنی له گه ل وردو
 درشتی بابه ته کاندایييه و له خسته رووی
 زانياريه کانيشا زور ورد نييه... هه روه ها
 بارودوخ زور ناخوينتيته وهو پشت به
 زانياری ناتهواو دهبه ستيت.
 باشتري شواز بؤ هه لسوکه وت کردن
 له گه ل نه م جهشنه بهرپوه بهر هکت نه وهيه...
 به تهواوتی جاوت له سهر هه لوپسته کانو
 ناپيندو دمره فته ره خواوه کانی بیت... هه روه ها
 له کاردانه و کانيشا زور خيرا بیت... به
 جهشنیک زور به خیرایي له بيرۆکه يه که وه
 بجيته سهر بيرۆکه يه کی دیکه.

۲- بهرپوه بهر هکت نرخينه ر:

بهرپوه بهر هکت نرخينه ر بپياره کانی
 دمره دکاتو راستيه کانی دمرخنييت...
 نهویش به گوهری چهند نهرپتيکی
 تايه پته کی خوی پروای پتيان ههيه...
 بيته وهی ليی بکولتيته وه بؤ جوونی نوئ
 په سهند دکات... توانای شيکردنه وهی
 ژيري بيژيانه و تپروانيی هه م لايه نه ی
 که موه که سه کانی بؤ جوونه کانیان تيکه ل
 دهکات... کومه له شيوازیکی نازيرانه ش له
 پيدانی نه نجامه کاندای به کار ده پيتو
 ره خنه ش له ليکدانه وهو شيکردنه وهی
 که سانی دیکه دمرگريت.

بؤ هه لسوکه وت په يوهنديکردن
 له گه ل بهرپوه بهر هکت نرخينه ر... پيوسته
 له گه ل هه ستو نه ستيدا بدوييتو بؤ
 بنياتنای په يوهنديه کی پته و له نيوانتاندای
 کار بکهیتو نهویش دپيت، بابه خو په روشی
 خوتی بؤ دمر بريت... هه روه ها هه ول بده
 بهو نهرپتانه ی پروای پتيانه ناشنا ببیت...
 تا بتوانيت له گه لدا هه لکه بیت.

۴- بهرپوه بهر هکت ليکدهر:

به رادمه کی زور بهر ز بهرپوه بهر هکت
 ليکدهر ژيري بيژی په يوهندي هؤو نه نجام
 به کار ده پيتو بؤخوی که سيکی سوژدار
 نييه و له روو بهر و بوه و نه و دای توانایه کی باشی
 ههيه... به لام کارزانی له وتوويزدا که موه زور
 جاريش لهو په يوهنديانه ی له گه ل که سانی
 دیکه دا هه يمتی، توویش گرفت دمپيت.

بهرپوه بهر هکت به گوهری
 کارتيکه ره دمر وونی و کومه لايه تی و
 روشنيیری و شارستانه تيه کانی جياوازن...
 گومانیش له و دای نييه، سهر که وتوو بوون
 له دمستنيشان کردنی نيشانه گشتی و
 تايه تيه کانی بهرپوه بهر هکت... له
 ديار يکردنی نهو هؤارو ريو شوپنه
 کار يگه رانه يه که کار په يوهندي کردنی
 نيوانتاندای دهکن... هه روه ها به شيويه کی
 باش يارمه تيتان دمدن.

ليره دا چوار جهشنی بهرپوه بهر هکت
 شيوازه کانی مامه له کردن له گه لپاندا
 ده خه يه روو:

۱- بهرپوه بهر هکت راستيخواز:

بهرپوه بهر هکت راستيخواز به هتوری،
 جوامیری، نارامگرتن، راستی بينين،
 وردی، قالبوونه وه له نيستده، توانای
 به لکه هينانه وهو په يوهست بوون بهو
 راستيه کانی که له باره ی خويه وه،
 ده پانليت... جيا دمرگريته وه.
 نه م جهشنه بهرپوه بهر هکت، به پتي
 نه زمونه کانی رابردووی، له گه ل که سانی
 دیکه دا دمرخنيته وه... لاوازی خه يالیش
 ره وشتيکی دیکه يه تی... هه روه ها ويته ی
 تهواوتی باسو خواسه که نابينييت...
 زوريه ی کاتيشی له ورده کار ييه کاندای به
 فيرو دهادت.

هه لسوکه وت په يوهنديکردن له گه ل
 بهرپوه بهر هکت راستيخوازدا... نهوه پيوست
 دهکات، له خسته رووی هه ر بابه تيکدا،
 که دمه وييت له گه ل بهرپوه بهر هکتدا،
 له يارمه وه بدوييت... ورد بيتو کرداری
 رابردو له وته کانتدا به کار بهينه. وهک،
 نه م کاره مان بهو شيويه ی نه زمونه کانی
 سه لماندوويانه، رانپه راندوه. هه روه ها
 پيوسته شتی نوئ هه لپه نجييتو باش
 لهو زانياريانه ی به دريژی پيشکه شتی
 ده گهیت، تی بگهیت.

۲- بهرپوه بهر هکت داهينه ر:

بهرپوه بهر هکت داهينه ر خاوندی
 خه يالتيکی گهرمه و زور به خیرایي دمتوانيت
 له بابه تيکه وه، بجيته سهر بابه تيکی دیکه...
 هه وای دلی زو ده گوزييتو له جموجووليشا
 گورچ گول جالاکه، له چاره سهر کردنی
 کيشه کانيشا، پشت به شيوازی هه لگوزينو

سهر چاوه:
 النخبة الإدارية: ٦٦

شیکردنه‌وه‌ی چهند دمسته‌واژه‌یه‌کی کارگیری

یاخود چاوگیرانه‌وه به ناریشه‌که‌دا به شیوه‌ی خول (دوری)، نهمامانی لیژنه بۆ مامویمه‌کی زۆر به‌رده‌وام دهمن له ته‌واوکردنی ئهرکه‌کانیان بۆ چارسه‌ری ئهو کیشانه‌ی له ریکخسته‌کاندا روو دهمن. لیژنه‌کان دابه‌ش دهمن به جۆری جیاواز به پیتی ئهو دمه‌لاته‌ی ده‌یان دریتی، یان مه‌ودای دروستبوونیان به‌شیومه‌یه‌کی یاسایی، یاخود واده‌ی دروستبوونیان له رووی کاته‌وه، پیه‌گی ریکخستن و ئهرکه‌کانیان.

له رووی دمه‌لاته‌وه لیژنه‌کان دابه‌ش دهمن به سه‌ر دووجۆر لیژنه‌دا لیژنه‌ی جیه‌جیکار و سه‌ره‌رشتیار، لیژنه‌ی جیه‌جیکار ده‌سه‌لاتی جیه‌جیکاریان هه‌یه‌و مافی دهرکردنی بریاری پایه‌ به‌ریان هه‌یه‌، هه‌رحی لیژنه‌ی سه‌ره‌رشتیاریه‌ ته‌نها مافی پێشنیار و نامۆزگاری هه‌یه‌. له رووی یاساییه‌وه لیژنه‌ دابه‌ش ده‌یت به سه‌ر لیژنه‌ی یاسایی و نافه‌رمیدا، لیژنه‌ی یاسایی، وه‌ک به‌شیک له پیکهاته‌ی ریکخستن دروست ده‌کریته، کاری دیاریکراوی پێده‌سپێریت و لیته‌توویی (صلاحیه‌) دیاریکراو ناشکرای ده‌دریته‌ ده‌ست، یاخود بۆ داده‌به‌زێنریته، به‌لام ریکخستنی نافه‌رمی به‌رپۆمه‌ری پسپۆر دروستی ده‌کات بۆ یارمه‌تیدانی

به‌مجۆره‌ لایه‌نگیری ده‌ییت به‌ دیاردو نه‌خۆشییه‌کی کۆمه‌لایه‌تی که ده‌یته هۆکاری بۆیونه‌وه‌ی جۆره‌ها په‌تای کۆمه‌لایه‌تی که ریکره له به‌ره‌و پێشبردنی کۆمه‌لگا، به‌ تایبه‌ت له‌و شوێنه‌ی ریزی خزمایه‌تی ده‌گیریت.

لێره‌دا بنه‌مای راست بریتییه‌ له: ده‌سته‌به‌رکردنی هه‌ل (ده‌رفه‌تی کارکردن و دامه‌زراندن و به‌رزکردنه‌وه...)، له‌نیوانی کۆمه‌لانی خه‌لکا به‌شیومه‌یه‌کی په‌کسان له‌ پێدان و به‌ جیه‌یاندنی ئهرکه‌کان و به‌خشه‌کان و په‌کسانیان له‌به‌رده‌م یاسادا.

*** لیژنه (اللجنة):** ریکخستنیکی کارگیری خاوه‌ن ئهرگی تایبه‌ته، پسپۆرییه‌کی له دروست کردنی دیاری ده‌کریته. ده‌کریته پێناسه‌ی لیژنه به‌م شیومه‌یه‌ بکریته، بریتییه‌ له کۆمه‌لیک که که‌سانی چوارده‌وریان هه‌ندیک ئه‌رک و لیته‌تووییان پێده‌سپێرن، به‌شیومه‌یه‌کی یاسایی له لایه‌نی کارگیریه‌وه ده‌ستنیشان ده‌کریته، بۆ سه‌ه‌رکردنی کێشه‌یه‌کی دیاریکراو و وه‌رگرتنی بریارو شیکردنه‌وه‌ی، یان ته‌نها لیکۆلینه‌وه‌ ده‌رباره‌ی ناریشه‌که‌و کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری به‌یومه‌ست به‌ کێشه‌که‌وه‌و پێشکه‌شکردنی پێشنیار و نامۆزگاری تایبه‌ت به‌ کێشه‌که‌،

نازیزان ئهم چاره‌ش چهند ده‌سته‌واژه‌یه‌کی کارگیری شیده‌که‌مه‌وه له‌وانه‌ی زۆرجار گوێبیستی ده‌بین، به‌ هیوای ئه‌وه‌ی زیاتر له‌ واتا‌کانیان حالی بین و بتوانین له‌ شوێنی خۆیاندا به‌کاریان به‌نین و لامان ئالۆز، یان تیکه‌ل نه‌بن، له‌گه‌ڵ هاوشیوه‌کانیاندا.

*** لایه‌نگیری (محبوبية):** جۆریکه له‌ خۆشه‌ویستی که‌سانی نزیک له‌ خۆتو هه‌لکشانیان به‌سه‌ر خه‌لکانی به‌توانتر له‌ زانست و شارمه‌زییدا، له‌ دامه‌زراندن، یاخود نیمتیاز پێدانیان، ماتریالی و مه‌عنه‌وی که‌ شایانی نین، یان به‌رزکردنه‌وه‌ی په‌لی کارگیری و به‌رپۆمه‌ریه‌تیان به‌سه‌ر خه‌لکانی شیاوتر له‌ خۆیان، نامانجی ئهم کارانه‌ زۆرکردنی داها‌تو به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی بزۆی و به‌هیزکردنی ده‌سه‌لاتیانه (ده‌سه‌لاتی کارگیری، ئه‌گه‌ر پۆسته‌که‌ رامیاری بیت ئه‌وا به‌هیزکردنی ده‌سه‌لاتی سیاسی مه‌به‌سته‌)، هه‌روه‌ها شکۆمه‌ندیان به‌ مه‌به‌ستی ده‌ست به‌سه‌راگرتنی ده‌وله‌تو دامه‌زراوه‌کانی، به‌م شیومه‌یه‌ به‌رزومندی تاکه‌که‌سی زāl ده‌ییت به‌سه‌ر به‌رزومندی گشتیدا و ئه‌و کات نزیک له‌ که‌سانی خاوه‌ن ده‌سه‌لات، به‌رپۆمه‌رانی گشتی، تاکه‌ پێومری لیته‌توویی بۆ دامه‌زراندن و به‌رزکردنه‌وه‌،

ریکخستنی پازلی ژیان

و: دره خشان به هادین

پارچه سهرمکی و گرنگه کانی هر پرویه که بمانه ویت وینای دهگمین، پاره، نیمان، پیویستییه مادی و نیازه معنیه ویه کانی، پله و پایه، ریکی و راستی و هاوریه تی لهگهل کهسانی تر، هر شتیک که لامان گرنگو به نه رزشره، نهوه دمبیته پارچه سهرمتاو سهرمکیه کانی ژیان و پارچه کانی تر به نریکبوون و لهسر بنه مای نهوان لهگهل یه کدا ریکده خرن.

وینهی بهرجه سته بووی پازل دهکرتیت یه کپارچه رهنکی رش، سپی، زهره، یا هر رهنگو شیوهیه کی هه بیت، دهکرتیت له بیتکاته و رهنگو شیوهی حیواوژ پیک بیت، یا وینیه کی جوان بیت به رهنگیکی نه شیوا، به لام وینهی پازلی ژیان کاتیک جوان دمبیت که وینهو نه نجامی کوتایی لهگهل خواست و وینهی وستر او هاتهریب بیت.

وینه که ههر چهند جوان بیت، به لام بۆ نهوانهی که له هزریاندا وینیه کی تریان داناوه و یستوه دلخوشکر نابیت. پارچه به شه کانی پازلی ژیان دمبیت به درژیایی ژیان جۆریک دستنیشان و ریکبخریت، که ژیان گهرمو گورو چلاکتر بکات، نیمه بۆ بهر دوام بوون هان بداتو له کوتاییدا نهودی له هزریاندا هه بووه بنه خشیتیت، چهند باش دمبیت نهگهر نهو وینهی که له کوتاییدا پیک دیت، ههم بۆ خۆمان، ههروما بۆ دوروبهرمان سهرنجراکیش و نیشاندهری راستیه کانی دروون و بۆ جوونه کانمان بیت و نیازی به جواندن و شیکردنهوه بۆ خۆمان و دوروبهر نه بیت، چهندیش ناخوش دمبیت نهگهر له کوتاییدا بۆمان دهرکه ویت نهو وینهی که دهرچوه لهگهل نهودی که خواستی نیمه سووه حیواوژه، له وهش خرابتر نهودی که هست بکهین تهوای پارچه ریکخراوه کانی دمبیت هه لپووه شینیه نهوه سهر له نۆی ریکی بخهینهوه، به لام دهرهفتی دووباره ریکخسته نهوه مان نه بیت.

سهرچاوه: موفقیت

هیچ شتیک به رههایی باش، یان خراب نییه، گرنگ نهودی له زانستو تیکه یشتنمان له کاتو جیی خۆیدا که لک وهرگیرن، ههره که پارچه و به شه کانی یاری پازل که پارچهیه کی رهش به نهاندازی پارچهیه کی سپی گرنگه، کاتیک له شوینی خۆیدا دابرنیت له ته نیست به شه کانی تر تهو اوکهر و جوانی بهخش دمبیت بۆ وینیه که.

پازل یارییه کی فیکریه که له چهند به شو پارچهیه کی بچووی نارپک بیتکاته ووه که به ریکخستن و دانانیکی لیزاننه وینیه کی ریکی واتادار دروست دمبیت بۆ ناسانکاری زیاتر له یارییه کهدا باشترین رهوش نهودی که سهرمتا پارچه گرنگو سهرمکیه کانی بدوژینهوه و لهسر بنه مای نهوان پارچه کانی تر ریک بخهین، به لام همندیچار دۆزینهوهی پارچه سهرمکیه کانی که میک دژواره، لهوانیه دووچاری سهر نیمه بین، چونکه پارچه که زور لامان روون نییه، به لام بهره بهره رهوشی دانانو ریکخستن پارچه کانی خیراتر دمبیت، نیستا نسهم پازل به ژیان پۆزانه تاکیک دهجوینن، رهفتار، نه ندیشه، گوفتارو لایه نه گرنگه کانی ژیان تاکیک پارچه کانی پازلی ژیان و لهوانیه ههر پارچهیه که به تمینا نارپک، جوان رهنکار، یان بۆ رهنک، بیت، به لام ج باش بیت، ج خراب، بۆ بیتکاتی وینیهی ژیان و پیویست و زرووریه، نه بوونی ههر یه که لهو پارچانه وینهی ژیان دهروشیتیت.

بۆ دست پیکردن و دانانی به شه کانی یاری پازل بهر له ههر شتیک دمبیت بزاینن که کام پارچه له شیوه و وینهی ژیان بۆ نیمه گرنگتره دواتر به هوی هه لپاردنیک دروست، کاری ریکخستن سانوا خیرا تر دمبیت.

به لام حیواوژی یاری پازل لهگهل پازلی ژیان لهوادیه که ژیان وه ک پازلیکی چهند رووه، نهوه نیمه کانی که به دستنیشانکردنی

خۆی بۆ نهودی جینگایه کی هه بیت له نهخشه ریکخستن ریکخراوه که، یان دامه زراوه کهدا. به لام له رووی کاتهوه لیژنه کانی دهمین به لیژنه کاتی و ههمیشه یی، لیژنه کاتی به تهو اوکردنی نهو نه رکه ی پی سهردراره کوتایی پیدیت، به لام لیژنه ههمیشه یی کۆمه لیک پسپوریتی تایه تی بۆ دستنیشان دهکرتیت. کاریکی سروشتیه که لیژنه ههمیشه یی لیژنه نهخشه کیشان و به دوا داجوون بیت له گهرتی گشتیدا. ههرچی نهو لیژنه یی دروست دهکرت بۆ کردنهوهی پيشانگایه که، یاخود دروستکردنی به یکه ری ریکخستن دامه زراوهیه که نهوه لیژنه کاتی به تهو اوکردنی کاره کانی ته مانی نهویش دهکات به کوتایی.

* تابلو کارگیری به کانی (الوانج الاداریه): تابلو بهو تهخته یه، یان کاغزه زبرو رهقه گوتراوه که وینیه کی سروشتی، یان دیمه نیکی میژووی له سهر دهکشریت.

ههرچی تابلوی کارگیری به بریتیه له کۆمه لیک بنه مای ریکخستن جیه جیکاری لایه نیکی کارگیری دهریمکات به مبهستی راهکردنی بناغه دهقه کانی که یاسایه کی لهسر داپنژاره بۆ جیه جیکردنی به سانایی، یان دهرکردنی یاسا بۆ نهو هۆکارانه ی یاسا ریکی نهخستوه تابلوی کارگیری چهن دین جۆری هه یه وه ک جیه جیکاری و ریکخستن وه ک یه (مطابق). هتد.

* تابلوی شانازی: بریتیه له پارچه یه که له شیوهی پۆزنامه به دیواردا هه لدهواسریت، به زوری له کۆمپانیو دامه زراوه به ره مهینه کاند دهمینریت، ههروما له ریکخراوه بهروردیه و گشتیه کاند هه یه. ناو و وینهی نهوانه ی تیدا هه لدهواسریت که بالادستبوون له رووی زانستی و به ره مهینه نهوه، پتشر له سستمه نیشترکیه کاند نهو تابلویانه له گۆرپانه گشتیه کانی دامه زراوه کانی کینگه کاند هه لدهواسران، بری به ره مو داهینانی نهو که سه لپهاتوونه یان لهگهل ناو وینه کانیان باؤ دهکردمه، نهو شیوازه لهو پۆزانه هۆکاری لاوایی لایه نی مادی بۆ بهرامبه لایه نی معنیه و، که سه لپهاتووه کانی که ناویان لهو تابلویانه باؤ دهکراهه به خت یاومریان دهبو بهوهی هه لدهنران، چونکه دواتر گفوتوگۆی رادیوی دهنگو رهنگیان لهگهل سازدهکراو نیشانه ی میلی به بهرکیاندا هه لدهواسراو جیکای ریزی خه لکو حکومت بوون.

هاورپى بالندەكان

بۇ ھەقتە مەلىم ھەسەن
ۋا ھەسەن مەلىم ھەسەن

بە تەواۋى دلى بە كۆترە
جوانەكە بە سترابوۋە، بەلام دواى
تېپەربوۋنى ھەفتەيەك دلىا بوۋن
لە چاكبوۋنەۋە، دارەكانى لە
بالەكەى كىردەۋە بە خۇشپىيەۋە

چاۋى بىرپە كۆترەكە ۋوتى:
ھەرچەندە من ئىستا تۆم
زۆر خۇشەۋىت، بەلام ناتوانم
زىندانىت بىكەم. تۆ سەرەستىت
خۇشەۋىت شەيداي ھەلفىرىنى
بە ئاسماندا. دەى ئىستا ھەلفىرە،
بەلام نەكەى ھاۋرپى ۋەفادارەكەت
لە ياد بىكەيت، ئىتر بە چاۋى پىر
فرمىسكەۋە كۆترەكەى ئازاد
كرد.

كاتىك كۆترەكە ھەلفىرىۋ
لە پەنجەرەكە چوۋە دەرەۋە،
ۋەك بىھۋىت ئەۋى بەجىنەھىلىت،
گەراپەۋە لە دەۋرۋەرى مالاكە
دەسوۋراپەۋە، پاشان تاۋىك
ھاتە سەر شانى رېۋارو دەۋۋەكە
نەرمەكەى خستەسەر پرومەتى،
ۋەك ئەۋەى سوپاسى بىكات لەسەر
ئەۋ چاكەيەى لەگەلىدا كىردبوۋى،
ئىتر ھەلفىرپەۋە ئاسمان
رېۋارىش ھەر چاۋدىرى دەكرد
تا بە تەۋاۋى لى دەۋرەكەۋە.

بىرپىت، بە سۆزىكەۋە بە ناۋ لەپى
دەستەكانى ھەلىگىرت و بىرپىيە
ژوۋرەكەى خۇى، ئەۋ ژوۋرەى
پىرپوۋ لە ۋىتەى بالندەكان، ئىنجا
كەۋتە قسەۋ گىتوگۆ لەگەل
كۆترەكەۋ ۋوتى: كۆترى ئازىز لە
من مەترسەۋ نىگەرەن مەبە، من
ھەر ئىستا بۆتى دەرمان دەكەم.

رېۋار بە خىرايى ھەندى
دارى دەنكە شقارتەى ھىتا، لەسەر
بالى كۆترەكەى داناۋ بەستىيەۋە،
تا ئىسكى بالەكەى يەك بىگىرپەۋە،
دواى تەۋاۋبوۋن بە بەزەيپەۋە
كۆترەكەى بە سىنگىيەۋە ناۋ.
دەيگوت: بە داخەۋە ناتوانىت
ھەلفىرپىت تا ھەفتەيەك تىتەپەرىت،
بەلام باۋەرم پىن بىكە تا تەۋاۋ
چارەسەر دەيىت ئاگادارت دەبىم.

لە راستىشدا رېۋار دەستى
كرد بە سەرپەرشىتى كۆترەكە،
ھەموو رۆژىك دانەۋىلەۋ خواردنى
پىندەدا، لە شەۋىشدا فلچەى ددانى
تەر دەكردو بە پەرى كۆترەكەى
دا دەھىتا تاكو پاك بىتەۋە، پاشان
تا درەنگى شەۋ لەگەلىدا دەمايەۋە
زۆرىك چىرۆكى بۆ دەگىرپەۋە،
تا كۆترەكە خەۋى لى دەكەۋت.

رېۋار كۆرىكى باشى ھەمىشە
دەم بە خەندەيە، ۋانەكانى بە تەۋاۋى
دەخوتىت. ئارەزوۋىەكى جوانى
ھەيە، ئەۋىش چاۋدىرى كىردنى
بالندەكانە لەۋ كاتەى بە ئاسماندا
دەفرىن، بۆيە تۋانىۋىەتى ناۋى
زۆرىك لەۋ بالندە فىرپىت، چ
لە رىنگەى خوتىدەۋەى كىتپەكانى
قوتابخانەۋە بىت، چ لە رىنگەى ئەۋ
چىرۆكە رەنگاۋرەنگو جوانانەى
باۋكى ھەفتانە بۆى دەھىتت.

رۆژىكىان لە پىركدا
كۆترىكى سىپى جوانى لەسەر بانى
خانۋەكەيان دىت، بە ھىمنى لە
كۆترەكە نىزىك بوۋەۋە، ۋاى
دەزانى كۆترەكە ھەلدەفرىت،
بەلام بە پىچەۋانەۋە، كۆترەكە ھەر
تەماشى ئەۋى دەكرد بىتەۋەى لە
جىگەى خۇى بىجۋىلپەۋە، رېۋار
بە نەرمى چەمايەۋە سەبىرىكى
كۆترەكەى كرد، تا بزانىت چى لى
بەسەرھاتوۋە، ئىتر تىگەيشت كە
كۆترەكە بەستەزمانەكە بالىكى شكاۋە،
بۆيە خەمى بۆ كۆترەكە خواردو
بەزەيى پىنداھاتەۋە، نەيۋىست
بەمشىۋەيە لەسەر بانەكە بەجىنى
بەيلىتو لە سەرمان و بىرساندا

دوو چۆلەكەي بېچكۆلە

لهوى تر، ئايا تۆ دەتەويت ياساوپىساي
ئەم ئيانو گەردوونە بگۆرىت؟
ئىمە جىھانى بالئەدىن، لەو كاتەي
كە خۇاي گەورە دروستى كردووين، بە
هۆي بالەكانمانەو دەفرىن و ئاسمانى
دارستانەكان و دەرياو چياكان و دۆل و
پروبارەكان دەبرىن!!

لە ئيانماندا كۆت و بەند نازانىن
چىيە، بە ئارەزووى خۇمان بۆ ھەر
كۆي بمانەويت دەچىن و سەردانى
دەكەين، مەگەر مەوۆئىكى يىيەزەيى
بمانگىرىت و بمانخاتە قەفەسىكەو!!
نىشتامنى ئىمە ئەم گەردوون و
ئاسمانە گەورەيە، بە ھەموو گەردووندا
دەسورپىنەو، گەردوون بە نىسبەت
ئىمەو لە شەقەي بالئەنىكە.

چۆلەكەي يەكەم وەلامى
دايەو ووتى: تى دەگەم، تى دەگەم،
ئەوئەندەش نەزان و بچووك نىم!

من دەمەويت پىتاسىكم ھەيىت،
ناونىشانىكم ھەيىت، نىشتامنىكم
ھەيىت، وا گومان دەبەم كە تۆ لە
داواكارىيەكانى من تىتەگەيت!

چۆلەكەي دووھم ئاوپرى دايەو،
ھەورىكى رەشى لە ئاسمان يىنى بە
خىرايى نزيك دەيىتەو، بە دەنگىكى
بەرز ھاواري كردو ووتى: كاتى ئەم
قسانە نىيە، بە خىرايى بە رىكەو،
تا لەم شويتە دەربچىن، پىش ئەوئەي
باوبۆرانەكە لىمان بدات، با چىدى
كاتمان بە فېرۆ نەدەين...

چۆلەكەي يەكەم بە ساردىيەكەو
وتى: ھارپىسى ئازىزم، دەلىتى چى، گەر
لەم شويتە بىيىنەو ئەم درەختە جى
نەھىلىن و يىكەينە مالى ھەمىشەيى
خۇمان؟ وادەزانم ئەم درەختە بەھىزەو
دەتوانىت لەبەردەم ئەم باوبۆرانەدا
خۆي رابگىرىت!

چۆلەكەي دووھم بە تۆرەيىو
وەلامى دايەو: خەون گەلي بى مانا
بەسە، ئىستە با دەربچىن، ئەگەرنا
جىت دەھىلم!

ھەردو چۆلەكەكە بوو شەپو ھەرايان...
درەختەكە بە دەنگە دەنگ و
ئازاوەكەيان زۆر ھەستى بە بىزارى
كرد، لىقو چلەكانى زۆر بە توندى
راوئەشانە، چۆلەكەكان لە ترسا
دايان لە شەقەي بال و درەختەكەيان
جىھىشت، وەكو تىر دەرچوون تا
بگەنەو بە پۆلەكەيان.

بارودۆخى ئيانمان و بەردەوام پرتەو
بۆلەتە، مەگەر نازانى ئىمەي بالئە
ھەموومان ئيانمان بەو شىوئەيە،
ھەمىشە گەرمىن و كوستان دەكەين و
ھەموو مال و جىگەكانمان كاتىن و
بۆ ماوئەيەك، ياخود وەرزىك لىتى
دەيىنەو.

چۆلەكەي يەكەم ووتى: ھاوپرى
ئازىزەكەم، ئايا ھەرامە ئىمە خەون بە
نىشتامنىكى سەربەخۆو مالىكى ئارام و
جىگىرو سەربەخۆي خۇمانەو بىيىن؟
من ھەمىشە خەون بەو پۆزەو دەيىنم
كە مالىكى ھەمىشەيىمان ھەيىت و
ناونىشانىكى نەگۆرمان ھەيىت!!

ھەر دووكان ماوئەيەك يىدەنگ
بوون و بىريان لە وتەكانيان دەكردەو!
پاشان چۆلەكەي يەكەم ووتى: بىر
لەم درەختە بگەرەو، لەو باوئەردام
تەمەنى لانى كەم نزيكەي (۱۰۰)
سال يىت، رەگەكانى پتەو داکوتراون
بە زەويدا، ھەروەكو ئەوئەي بەشىك
يىت لە زەويەكە، ئەگەر بىگۆزىتەو
بۆ شويتىكى تر لەوانەيە لە خەم و
پەژارەدا گيان لە دەست بدات، چونكە
ئەوئەندە ئەو زەويەي خۆش دەويت
كە چەندىن سالە لەسەرى دەژى!

چۆلەكەي دووھم ووتى:
بىرپۆچوونىكى سەيرت ھەيە،
ئايا درەخت و چۆلەكە وەكو يەك
وان؟ تۆ چاك دەزانىت ھەر يەك
لە دروستكاراوەكانى خۇاي گەورە
سروشتىكى تايەتيان ھەيە، جياوازە

دوو چۆلەكەي بېچكۆلە لەسەر
چلى درەختىكى زەيتوونى بە تەمەن
بە يەكگەيشتن، كات زستانىكى
ساردو سەرما بوو..

درەختەكە زۆر گەورەبوو، بەلام
قەدەكەي لە پىريدا كلۆر بىو، نزيكبوو
بەرگەي باوبۆران و گەردەلوولى
بەھىزى ئەو زستانە نەگىرىت..
چۆلەكەي يەكەم كلكى راوئەشانەو
وتى: جەزەكەم بۆ شويتىكى دىكە
بگۆزىنەو...

بۆ ئەم مەبەستە چۆلەكەكان
بىريان لە گەپان كەردەو بە دواي
شويتىكى گونجاو گەرمدا، تا
لە سەرمای سەختى ئەو زستانە
پزگارىان يىت، بەلام دواي گەپان و
ھەولئەنىكى زۆر، دوو چۆلەكە
بېچكۆلەكە زۆر ماندووبوون، جگە
لەوئەش لە دەستخستى شويتىكى لە
بارو گونجاو يەكجار بى ھىوا بوون،
ناچار گەپانەو بۆ لاي درەختى
زەيتوونەكە، چەند پۆزىكى كەميان لە
لانە تازەكەياندا بەسەر برد، ھىشتا بە
تەواوي بە جىگەكەيان ئاشنا نەبوون،
سەرمای سەختى ئەو زستانە ناچارى
كردن جارىكى تر كۆچ بگەن و بە
دواي شويتىكى نوئ و لانەيەكى نويدا
بگەپىن...

لەو كاتە ناسك و ناھەموارەدا
چۆلەكەي دووھم پىنكەنى و بە
گالئەجاريەو ووتى: تۆ زۆر سكاللا
دەكەيت و ھەمىشە ناپازىت بە

بهشتی یه کم

ژماره 29 تشریبه به کهنه 2010

زانىيارى ئابورى

ولاتى يابان.

* كۆنتىرىن بانكى سەرىيەخۇ لە
ولاتە يەكگرتوودەكان بانكى (ك.ھور-
k.hoor) ۋا ھاويەشەكانىيەتى كە سالى
(۱۶۷۲)ى زايىنى دامەزراو.

* كۆنتىرىن پارچە دراو لە جىھاندا
تىكەلەيەكى سىروشتىيە لە ئالتون و زىو
كە مېژوودەكى دەگەرپتەو بۇ سەردەمى
مەلىك (لېدىيا) تۈركى سالى (۶۲۰) پېش
زايىن.

* كۆنتىرىن پارچە دراو ھەلگۈلۈن
لە مېژوودا درەھەمىكى چوار گۈشەيى
دارشتەي (زەرنىخ) لە دوورگەي (صقلىيە)
كە مېژوودەكى دەگەرپتەو بۇ سالى (۴۹۴)
پېش زايىن.

* سووكتىرىن كېشى دراو لە
جىھاندا پارچە دراوۋىكى زىوييە لە نىپال
كە مېژوودەكى دەگەرپتەو بۇ سالى (۱۷۴۰)
زايىنى كېشەكەي تەنھا (۰۰۰۰۲) گرامە.

* (تىمشىك) دراوۋىكى مىسىر بوو لە
زىو كە لە سەردەمى عوسمانىيەكان ئالوگۈرى
پېدەكراو نرخەكەي شەست بار بوو.

* يەكەم بانكى ئىسلامى لە
سالى (۱۹۸۲)ى زايىنى لە ولاتى قەتەر بە
سەرمایەي (۲۰۰) مىليون رېال كرايەو.

* (۶۹) پارچە درەھەمى يەعقوبى،
كېشى يەك ئۆقەي مەغرىبىيە.

سەرجاۋە/ ئىنتەرنېت مائېھرى
(www.rbsc.com، ۲)، بانكى زانىيارى لە
(۸۵۰۰) پىرسىارو وەلام دا.

* (بۆرسە): برىتتىيە لە بازارىكى
بەردەوامو رېكخراو، كە نامىشو داواكارى
تىدا نەجام دەدرېت بە شىتومەك، يان بە
نرخ لە بارىكى كېپرگىنى نازاددا.
* يەكەم (بۆرسە) بازارگىنى كە
دروستىكرا (بۆرسە) (شىكاگو) بوو، لە
نيويۇرك، سالى (۱۸۴۸) زايىنى دروستىكرا.
* يەكەم بانك لە جىھاندا سالى
(۱۱۵۷)ى زايىنى دروستىكرا لە (لەندەن)ى
پايتەختى بەرىتانيا.

* گەورەترىن شوپىنى سكەي دراو لە
جىھاندا بىنانيەكە لە ئەمەرىكايە، كە سەر
بە ۋەزارەتى گەنجىنەي ئەمەرىكايە.

* يەكەمىن بازار بۇ كاغەزى دارايى
بازارې (ئەمستەردام) ھۆلەندىيە كە سالى
(۱۶۰۲)ى زايىنى دامەزراو.

* گەورەترىن كۆمپانىيى دروستىكەر
لە جىھاندا كۆمپانىيى (جەنەرال مۇتۇرز)ە
لە ئەمەرىكا.

* گەورەترىن كۆمپانىيى بازارگىنى
لە پووى ژمارەي كرىكارەو لە جىھاندا
(كۆمپانىيى ھېلى ناسىنىنى ھىندى)يە كە
ژمارەي كرىكارەكانى لە سەرمەتاي سالى
(۲۰۰۰)ى زايىنى دا بە نىزىكەي (۲ مىليون)
كرىكار خەملىندراو.

* گەورەترىن بانك لە جىھاندا
بانكى (جىھانى)يە لە (ۋاشتۇن)ى
پايتەختى ئەمەرىكا.

* گەورەترىن بانكى بازارگىنى لە
جىھاندا بانكى (داي- ئىشى كائىتو)يە لە

دووەم: داپمانى ئىنپۇن

گەورە بەرپىرسانى كارپېكردىنى
جىفىرى سىكلىنىچو لىپىرسراو بالاكانى
دارايى ئەندىرۇ فاستۇ سەرقالى فېلۇ
تەلەكەبازى بوون، بە گزى كردن لە
بەلگەنامەكانداو دىيارپكردن لە كارە
بازرگانىيەكان بۆيەكۆمپانىيەكە دووچارى
زىيانىكى گەورەبووودە كە گەيشە ۹۲ مىليار
دۇلار. پاش ئەوۋى سەرمایەي كۆمپانىيى
لە سالى، ۲۰۰۱ (۷۸) مىلياردۇلار بوو،
قەبارەي پشكەكانى زۇركەم بوووتەوودە
بە ھايات نەماو، ئەوانەي ھۆكاربوون
لە دارمانى كۆمپانىيەكە بە سزاي پەوای
خۇيان گەيشتنو ئىستاكە سزاي زىندانى
بەسەردەيەن.

سىيەم: فرۇشتىنى ئالاسكا

لە سالى (۱۸۶۷) قەيسەر
ئەلكساندەرى دووۋەي قەيسەرى رۇسىيا
برىيارى دا ئالاسكا بە ئەمەرىكىيەكان
بفرۇشتىت، چونكەمەترسى ئەوۋى ھەبوو
بە زەمىرى ھېز ئەم دوورگەيە لە دەست
بدات. ئەوۋەبوو لەو كاتەدا ئەمەرىكىيەكان
(۷۰۲) مىليۇن دۇلارپان دا بەرامبەر كرىنى
زەوييەكە كە پرى بوو، لە زېرۋ نەوت كە
ئىستا نرخەكەي دەكاتە (۱۰۰) مىليار دۇلار.

چوارەم: زىرۇكس

لە سەرمەتاي سالانى ھەفتاكان
كۆمپانىيى زىرۇكس ھەستا بەپىشخستىنى
تەكنەلۇژىيى كۆمپوتەرى پىشكەوتوو
كە ناۋى لىج نا تەكنەلۇژىيى (GUI)
لە كۇتا سالانى ھەشتاكان كۆمپانىيى
زىرۇكس سىكالانامەيەكى قەزايى دزى
كۆمپانىيى (ئىبىل) بەرز كىردودە كە ئەم
تەكنەلۇژىيەي بەكارھىناۋو كە لە لايات
كۆمپانىيى زىرۇكسەو بەرەوپىش بىرابو.
لە ئەنجامى ئەم ھەلەيە كۆمپانىيى
(ئىبىل) كۆمپانىيى زىرۇكس پرى (۱۰۷)
مىليار دۇلار زىانى لىكەوت.

ناسىنەۋەي بەريۆەبەردنى پەيۋەندى لەگەل كەپيارەكاندا

ئا، ئىبراھىم مىستەفا خە

رەۋادەكانو تەۋائى پۇلىن كەزنى
كەپيارەكان.

۱- بەريۆەبەردنى پەيۋەندى
بەشداربەۋ لەگەل كەپياردا؛

بەريۆەبەردنى پەيۋەندى بەشداربەۋ
لەگەل كەپيارەكاندا خەمەتگەۋزى
بەشداربەۋان لە خۇ دەگەرت، كە دەپتە
ھۇي ئاسانكارى ھەئەسكەۋتەردنى كەپيار
رەتخەۋ. بە دروستەردنى پەيۋەندىيەك
بە بەنچىنەي بەشداربەۋان بەھايەك
لە ماۋەي زىئى كەپيارو زىاتەر ئالوگەۋزى
شەۋمەك خەمەتگەۋزى دروست دەپت.
بەريۆەبەردنى پەيۋەندى بەشداربەۋ لەگەل
كەپيار بە واتا بەشدارى لە نىۋان تەۋاۋى
كەئالە پەيۋەندىدارەكان لەگەل كەپيار،
ۋەك (مۇبەيلى ئىنتەرنەت). ئەم شەۋە
چارەسەرەكە كە تاك، كەردارو داتەكان
لە تەنەشت يەك دادەنەت بە شەۋەيەك
كە رەتخەۋ تەۋائى خەمەت گەپەندەۋ
پەريۆەبەردنى بەشتى دەپت بە
كەپيارەكان، لە راستىدا، سەۋد ۋەرگەرتن
لە بەشداربەۋان پەرمەتى ۋەرگەرتن لە
ئىنتەرنەت تەچۋەنەكانى خەمەتگەۋزى
بە كەپيارەكان كەم دەگەتەۋ.

يەكەكى تەر لە پۇلىن كەۋەكانى
ئاستە جىۋاۋەكانى پەيۋەندى لەگەل
كەپيارەكان لە خەشتەي خەۋەۋە نىشان
دراۋە:

پۇلىن كەزنى ئاستە جىۋاۋەكانى
بەريۆەبەردنى پەيۋەندى لەگەل كەپيارەكان؛

لەگەل كەپياردا؛

بەريۆەبەردنى پەيۋەندى شەكراۋە
لەگەل كەپيارەكان گەنگى بە داتەۋ
بەريۆەبەردنى زانست لە ناۋ رەتخەۋ
دەداتە ھەنگاۋەكانى داتەكانى پەيۋەندىدار
بە كەپيارو بەرھەمەتەر ۋە ھۇي
پەيۋەندى كەپيارەكان شەيدەگەتەۋە،
ئەۋىش بە مەبەستى بەريۆەبەردنى كەپيارە
بازرگانىيەكان.

لەۋ ئاستە، داتەكانى كۆكراۋە لە
ئاستى بەريۆەبەردنى كەپيار لەگەل كەپيار،
بە مەبەستى پۇلىن كەزنى كەپيارەكانو
ناسىنەۋەي تەۋائى ھەۋەشتى زىاتەر
دەدەكەۋ پەۋانە شە دەگەرتەۋە. كەپيارە
كۆكراۋەكانى، پەۋانەۋ شەكەردەۋەي بە
شەۋەيەكى بەرەدەۋەۋ لەۋەي يەك ئەنجام
دەدەرت. ئالوگەۋزەردنى داتەكانى لە بانكى
زانپارى رەتخەۋ بۇ زانپارىيەكى بەسەۋد
بە مەبەستى ۋەرگەرتنى كەپيار لە رەگەي
لەكەندەۋەي داتە، پەن دەرھەنەي داتەكان
ئەنجام دەدەرت. سەۋد ۋەرگەرتن لە زانستى
تەۋەنەۋەي داتەكانو سەستەمەكانى
زانپارى بە مەبەستى دۆزىنەۋەي زانپارى
پەيۋەست لە نىۋان گەۋپەكى زۇر لە زانپارى
تەگە رەگەي بۇ خەستەۋەي زانپارى شەۋ
بە كەپيارەكانو دروستەردنى پەيۋەندىيەكى
پەۋە لەگەلەندە.

لە باشىيەكانى بەريۆەبەردنى
پەيۋەندىيە دەگەرت ئاستە بەكەن بە
پەۋانەۋ شەكەردەۋەي ھەۋەشتى، چەۋدەرى

ئاستە جىۋاۋەكانى بەريۆەبەردنى

پەيۋەندى لەگەل كەپيارەكاندا

بە شەۋەيەكى گەشتى، سە ئاست بۇ
بەريۆەبەردنى پەيۋەندى لەگەل كەپيارەكان
دەستەنەش كەۋە؛ بەريۆەبەردنى پەيۋەندى
كەپيار لەگەل كەپياردا، بەريۆەبەردنى
پەيۋەندى شەكراۋە لەگەل كەپياردا،
بەريۆەبەردنى پەيۋەندى بەشداربەۋ لەگەل
كەپياردا.

۱- بەريۆەبەردنى پەيۋەندى كەپيار
لەگەل كەپياردا؛

بەريۆەبەردنى كەپيار لەگەل
كەپياردا، ئاستە بەۋ خەۋەلە بەريۆەبەردنى
پەيۋەندى لەگەل كەپيار دەگەت، كە
بەرامبەر كەپيارەكان دەپتەۋ دەپتەۋ ھۇي
يەكەرتەۋەي بەشەكانى ئەم پەيۋەندىيە
ھەۋە دەدەت بەشتى شەۋە بۇ تەكەكانو
سەۋەشتى كەپيارەكان دابەن بەكەت. لەۋ ئاستە
لە بەريۆەبەردنى ھەنگاۋەكانى بازەركەي لەۋ
بەشەنە كە بەرپەرسن لە پەيۋەندىيە
لەگەل كەپيارەكان، ۋەك بەشەكانى ھەۋەشتى،
بازەركەي خەمەتگەۋزى پەشتەگەريان لە
دەگەرتەۋ نەركەكانى ئەم ھەنگاۋە بە
ھەمانبەرى ھەمان بەش دەسپەردەرتەۋ
زانپارىيەكانى پەيۋەست بۇ جەيەجەكەردنى
ئەركەكانىيان ۋەۋە دەگەرتەۋەۋ ئەۋ كەۋ
چەكەيەنە كە بەرامبەر كەپيارەكان ئەنجام
دەدەرت بۇ سەۋد ۋەرگەرتن لە داھاتەۋ
تەۋەر دەگەرت.

۲- بەريۆەبەردنى پەيۋەندى شەكراۋە

تاستهگانی بهرپوهېرېدنی په پوهندې له گډل کړياريهگاندا	ليکولینه و نوټيزينه و گاني هر ناستنک
بهرپوهېرېدنی ستراتيژی له گډل کړياريهگاندا	گهښه پيدائی ستراتيژی په پوهندې له گډل کړياري، واته دياريکړدنی کړياريه راسته هينه گانو کردارمگانی ناووهی ړيکخواو که بهر وروپويان دمېت، دياريکړدنی نه و بهر به ستانه که وروپويان دمېته و له گډل بهرپوهېرېدنی جوړاو جوړی نوټيونه وې بهرهمه گان.
بهرپوهېرېدنی کرداری په پوهندېدار له گډل کړياريهگاندا	خزمهت گهيانېدنی به کړياريهگان، کردارمگانی بازارسازی، دووباره نه اندازياری کردنی کاره گان، بهرپوهېرېدنی داواکاريه گان
بهرپوهېرېدنی چوښيه تي په پوهنديکړدن له گډل کړياريهگاندا	توانای بانکی زانياری، په گگرتنه وې بانکی زانياریو تايبه تمه نديپه گانی ناوهندی په پوهنديپه گان.
بهرپوهېرېدنی په پوهندې به شداریو له گډل کړياريهگاندا	پولن کردنو شيکردنه وې زانياری گروپه گانی داتاگان، شيکردنه وې نرخي بهای سهرمايه گانو... هتد.

روون کردنه وې سیستمی بهرپوهېرېدنی په پوهندې له گډل کړياريهگان: بؤ دامه زانددنی نه و سیستمه دهېښ سوود له پيکهنهري پروگرامی تايبمت ودرېگيرت، نه و سیستمه مانه ناوکی سهرکیو باورپيکراون که هه موو ړيکخواو گان به پيی بارو دوخيان له ړيگای ته واکړدو گهښه کردنی داواکاريه گان سوود له و سیستمه مانه ودره گرن. سیستمه گانی بهرپوهېرېدنی په پوهندې له گډل کړياريهگان نيتستا له پيچ بهی سهرکی پيکها تووه، به لام به نه گهری زور له داهاتو و گورانی به سهردا ديتو زياد دهکريت:

۱- جهخت کردن له زانياری کړياريه گان له يک خالدا:

له بارو دوخي نيتستا، له زوربهی نه و ړيکخواو نه که زانياری کړياريه گان به شيوه ورد له شوينه جياواز هگان دمباريزن نه و زانياريانه له شوينه جياواز هگان وک وردیښی، کاروباری دارایی، خزمهتگوزاری پاش فروشتن و... هتد، گؤ دهکريت هه. نه و له کاتيکدايه که به هوی په رتو بلا وپوهندې زانياری کړياريه گان، به مېه سستی سوود ودرگرتن له زانياریو گهښه سهندنی بازارسازی گيشه يه کی زور دروست دمېت.

۲- شی کردنه وې پتوانه و ليک جياکردنه وې زانياری کړياريه گان:

له جوړاو جوړی شتوممه کو خزمهتگوزاريه گانی ړيکخواو، نه و به شه هه لده ستيت به جياکردنه وې کړياريه گانو پتوانه و شيکردنه وې تايبمت بؤ بارو دوخي نيتستا گهښه سهندنی بازاريه گانی به پيی زانياريه گانی هر به شيک.

۳- تايبمت کردنی پيداويستی کړياريه گان به هوی توانای په پوهندې تايبمت له گهياندا:

نه و به شه دموانيت پيداويستی

کړياريه گان به شيوه يه کی تايبمت گؤ بکاته ووه له بهر دم ړيکخواو داييتيت تاوه کو ړيکخواو پتوانيت پيداويستی تايبتهی نه و ان دايين بکات.

۴- نه گهری په پوهنديکړدن له گډل کړياريه گان له ړيگای نه و هؤکارانه که کړياريه ديه ویت:

هه ندی له کړياريه گان له کاتي په پوهنديکړدن به سیستمی فاکس هه ندی کی تر پوستی نه ليکترونی، يان نامه و... هتد، به کار دهيتن، نه و به شه په پوهنديپه کی خيرو چالاک له گډل کړياريه گان دروست دمکات به هؤکاره دمستنيشان کراوه گانی هر کړياريک.

۵- گواستنه وې زانياریو نالوگورکردنی له نيوان کړياريو ړيکخواو:

ته وای په پوهندې نالوگورکردنی زانياریو کارمگانی نيوان کړياريو ړيکخواو له ړيگای نه و به شه دمېت، نه و زانياريانه داواکاري شتوممه کو خزمهتگوزاريه گان، زانياری دارایی و پيدا ووه گان، زانياری دروست کردنو ته واکه ری داواکاري کړياريه گان، ناردنه وې شتوممه کو خزمهتگوزاری بؤ کړياريه گان، ناردنی لیست، زانياری ناردنی شتوممه کو خزمهتگوزاريه گانی پاش فروشتنی شتوممه گان، فيرکردنو پشتگيري کردنی کړياريه گان و... هتد.

له گوتاييدا: گومان له وده نيه که نه مړ به دمستنيانی رهمه مند کړياري شويتیکی گرنگو هه ستیاری هه يه، بؤ دهسته بهر کردنی نامانجو مېه سته گانی ړيکخواو، بهرپوهېره سهرمکيه گان به پاشی دمزان که سهرمکوتنيان بؤ گه پيشتن به نامانجه گانيان، له پيناو به دمستنيانی رهمه مند کړياريه گانه.

بهرپوهېرېدنی په پوهندې له گډل

کړياريه گان، ړيگه چاره ی بهرپوهېرېدنی بهرامېره نيه له گډل کړياريه گان به مېه سستی پتو وکردنی به واه به دمستنيانی وفاداری و رهمه مند دی دريژر خايه نی کړياريه گان. به هه سترکردن به پيداويستی کړياريه گان، که مکرده وې تيچوون، راکتشيانی کړياري نوټو پاريزگار يکردن له کړياري کون به سوود ودرگرتن له ته کنه لوژیای نوټ له گډل گورانی گؤشه نيگای ړيکخواو گان بهرامېره به کړياري بؤ چار سهر کردنی رهمه نديان، هه وټ دمات تا ته وای قوناغه جوړاو جوړه گانی فروشتن بهرپوهېراتو سات به سات له يه که مين په پوهندې تا دايين کردنی رهمه مند کړياريه گان، په پوهنديپه کی شياو له گهيان دروست بکات.

هه روهک يارمه تی گؤميانيان باز رگانيه گان دمات تاوه کو به ناسينه ووه جهختکردن له سهر نه و کړياريه گان که به های نابووری زياتريان هه يه، فازانجي ړيکخواو زياتر بکه. هه رجي باشيه گانی بهرپوهېرېدنی په پوهندې له گډل کړياريه گانه له هه ړيکخواو ښه مېه سستی به دمستنيانی رهمه مند کړياريه گانو مانه وې ړيکخواو له سروشتی رگابه رايه تی دهکريت له خالنه ی خواره ووه کورت بکريت هه:

۱- که مکرده وې تيچوونه گانی بازارسازی فروشتن.

۲- توانای ناسينه وې شيوه گانی خه رجي له لايه ن کړياريه گان.

۳- راکتشيانی خيرو کار يگه رانه ی کړياريه گانو هه سترکردن به پيداويستیپه گانيان.

۴- زيادبوونی ريزه ی وفاداری کړياريه گان به ړيکخواو.

۵- پيکهنیان و هه راهه مکرده ی بارو دوخي گه رانه وې کړياريه گان.

ئاكامى بروا بەخۇنەبوون

يەككىك لەو جوار بازىرگەنەي پىگەيشت،
سلاۋى لىكىردو سەيىرىكى عەمامەكەي
كىردو پىيى وت: بە راستى ئەو عەمامە
زەردە زۆر جوانە، پىرۇزت بىت!
بازىرگەنەكەش پىيى وت: جاوت نايىنىت؟
ئەو عەمامەيە سىيىيە نەك زەرد...
ئەويش وتى: نەخىر زەردە، بەلام زۆر
جوانە...

بازىرگەنەكە چىدى چەلەخاننى لەگەل
نەكىردو رۆيشت بەردو نووسىنگەكەي،
چەند ھەنگاۋىك دوورگەوتەو، گەيشت بە
يەككىكى دىكە لەو جوار بازىرگەنە، ئەويش
سلاۋى لىكىردو سەيىرىكى عەمامەكەي
كىردو بە سەرسۇرمانەو پىيى وت: بە راستى
ئەمىرۇ زۆر جوانىت، جلوبەرگەكانت زۆر
ناياپە، بە تايىمەت ئەو عەمامە سەۋزەت،
يەكجار جوانە، پىرۇزت بىت...

دەۋرۈبەريانەو، ھەر كاتىك كارىك ئەنجام
دەدەن، پان دەيانەۋىت بىرپارىك لەسەر
چارمىۋوسى خۇيان بىدەن، ئەگەرچى
ماۋىيەكى زۆر بىر لەو بابەتە دەكەنەو،
بەلام كاتىك رەخنەيان لى دەگىيىت،
دەكەنە گومانەۋودو ۋا دەزانن ئەۋان لە
ھەلەدان...

ئىيىن ھەزم لە كىتەبى كۆتى كۆتردا
«طوبى الحمامة» دەلىت: لە ۋلاتى
ئەندەلۇس بازىرگانىكى بە ناۋبانگ ھەبوو،
جوار بازىرگانى ھاورپى كىتەبىكىيان لەگەلدا
دەكىرد، زۇرىش رەيان لىي بوو... بەردەۋام
ھەۋلىان دەدا بىزارى بىكەن...

رۆزىكىيان ئەم بازىرگەنە بە ناۋبانگە
كراسىكى نوپى سىيىو عەمامەيەكى جوانى
پۇشىو زۆر بە دل خۇشەيىيەو بەردو
نووسىنگەي كارەكەي رۆيشت، لە رىگادا

ھەندىك لە خەلىكى ۋادەزانن نەرىتو
ناكار بىرىتىيە لەۋى كە لەسەرى دروست
بوۋىت، ئەم بىنەمايە لە ھەزرىندا ۋىنا
دەكەنو ۋادەزانن بىنەمايەكى نەگۆردو
ناكرىت بگۆردىت... لەبەرنەۋە تەسلىمى
ۋاقىع دەبنو قەناعەتى پى دەكەن،
ھەروەكو چۆن تەسلىمى درىزى بالايان،
يان رەنگى رووخسارىيان دەبنو بىروايان
ۋايە ناكىت بالا بگۆردىت...

لەگەل ئەۋەدشدا كەسانى زىرەكو
لەياتوۋ پىيان ۋايە گۆرىنى سىروشتو
ھەلسوكەۋتى مەۋف لە گۆرىنى جلوبەرگ
ناسانترە، سىروشتان ۋەكو شىرى رزاۋ نىيە
كە ناتۋانىت كۆبىرىتەو، بەلكو سىروشتو
ھەلسوكەۋت بە دەست خۇمانەۋەيە، بەلام
كەسانىك ھەن كە مەمانەيان بە خۇيان
نىيە، بە زوۋىي دەكەنە زىر كارىگەرى

بوۋەستە

خالى

پىشكىنە!

مىلاد مىھمەد

لە پىش ھەر بازگەيەكدا تابلۇيەك بەم نووسراۋە يەرچاۋ دىكەۋىت، ھەندىك دەسە پاچە دەبن، ھەندىكى تىرىش زۇر بىياكنو ناسايىيە بە لايانەۋە، ئەۋەى جىگەى پىرسىارە ئەۋمىيە كە ئايا لە زىيانى تايىبەتى خۇندا ھىچ بازگەيەك ھەيە؟ تا ئىستا ھاتوۋەتە پىش كە ھەلۋىسەتەيەك بە خۇت بەدەيتو بلىتى تىكايە بوۋەستە؟ ياخود تا ئىستا پروۋىداۋە لە شۈپنى خۇت راۋەستايىو پىرسىارت لە خۇت كىرەبىت، تا بىزانىت لە كۈپى ئەم ژيانە دايت؟

نېمە دەبىت ھەۋل بەدەين لە زىيانى خۇماندا، زىاتىر لەم خالو بازگانەمان ھەبىت، دەبىت ھەندىك كات باشتر بىر لەۋ كارانە بىكەينەۋە كە ئەنجامى دەدەين، چۈنكە ھەر پىشەتاتىك كە پرو دەدات ئەنجامى كارى رەقتارى خۇمانە، گرنگ نىيە كە ج كەسىكى، تەنھا لەسەر پىنى ژياندا تابلۇ ۋەستانو چاۋخشاندىن بە ژيانەت ھەبىت تا لە ئاينىدەدا ئەنجامى كارەكانت ئەبىتە زالگو ۋەستانىكى تەۋاۋت نەداتى.

كەمىك لە خۇدى خۇت وردىبەرۋە، چاۋبىخىشەنەۋە بە كارە ھەلەكانى خۇتو ئەنجامەكانىاندا، ھەۋل بەدە كە چىدى دووبارىمان نەكەيتەۋە، پاشان تابلۇى بازگەكە ھەلگەرۋە دووبارە بىكەۋە رى، بەلام ئەمجارە بە سەرنجىكى زۇر تر، تا نەگەر جارىكى تر تابلۇى خالى پىشكىنەت لە پىش خۇتەۋە بىنى، نەشەلەزىت، يا خۇت لە بىن خەيالى نەدەيت، بەلگو تەنھا بە شانازىو خەيالىكى ئاسوۋدەۋە، لە بەردەمى دا بوۋەستى! سەرچاۋە/ موفقىت.

نېۋ شەقامەكانى ئەندەلۋىسدا بە شىتى دەسۋاپەۋە مىلادان گالتەيان بىن دەكرى!

سەرنج بەدە چۈر بازگان بە پىنى بىلانكى سادە توانيان سىروشتى ئەۋ كاپرايە بگۇرن، نەك ھەر سىروشتى، بەلگو ھەقلىشان گۇرى.

نەگەر مەۋرۇف بىرواۋ مەمانەى بە خۇى ھەبىت، ھىچ كات دوۋچارى ئەم جۇرە روۋادو كارەساتانە ناپىت، نەگەر كاكى بازگان، من، تۆ، ھەموۋمان، بىرومان بە خۇمان ھەبىت، جىلۋەمرگىك، يان رەنگىك بە لاي ئىمەۋە جوان بىت، با لاي ھەموۋ خەلگى ناسىرىن بىت، بۇ دەبىت قەسەۋ گوتەى خەلگى دوۋدلو پارامان بىكات لەۋ جىلۋەمرگەى كە لەۋانەيە چەندىن دوكان گەرابىن تا رەنگىكمان بە دلى خۇمان ھەلۋىزاردوۋە، لەۋانەيە جىلۋەمرگىش شىتىكى ناسايى بىت، بەلام كارەكە تەنھا لە جىلۋەمرگەى كورت ھەلۋانەيتىت، زۇرچار ئەم روۋادوۋە كارىگەرى نىگەتەيى لەسەر شتە چارەنوۋسازەكانى ژيان دەبىت، زۇر چار دەبىن كورىك، ياخود كچىك، چەندىن سال عەۋدالى ھەلۋىزاردىنى ھاسەرەيكە كە لە ھىزرى خۇيدا ۋىنەى كىردوۋە، دۋاجار كەسنىك بە دلى خۇى، بە چاۋى خۇى، ھەلۋەزىرەت بىرپارى پىكەۋە ژيانو بەستى گرىبەستى ھاسەرەيتى لەگەلدا دەدات، بەلام كاتىك خوشكىكى، يان يەك لە دۇستانى چاۋى بە كچەكە دىكەۋىت، لە بىر پىرۋىزبايىو ھىۋاۋخاستى بەختەۋەرى بۇ ھەردوۋىگان، ھەزارو يەك رەختە لە كچى دامو دەگرىت، كورى بىچارەش نەگەر بەشىمانىش ئەبىتەۋە دىكەۋىتە گومانىكى زۇردوۋە لەسەر ئەۋ كەسەى كە چەندىن سالە خەۋن بەۋ رۇزەۋە دەبىنەت، كە ئەۋ نافرەتە بىتە ھاسەرەى، جارى ۋاش ھەيە كار دەكاتە ھەلۋەشەنەۋەى كارەكەيان، ھەموۋ ئەمانەش لە ئەنجامى قەسەۋ قەلۋكى پىۋا پاشانەۋە بوۋ!

لە كۇتايىدا دەللىن: جوانى لاي ھەر كەسىك پىناسەيەكى ھەيە، ئەۋ رەنگەى، يان ئەۋ پروخسارەى لاي تۆ جوانە، رەنگە لاي بەرامبەر بەۋ شىۋەمىە جوان ئەبىت، لەبەرئەۋە ناگونجىت ھەموۋ دىنيا يەك رەنگىيان بە لاۋە جوانو پەسەند بىت، ھەروەك چۇن ناكىرت ھەموۋ دىنيا ۋەك يەك بىر بىكەنەۋە، جوانىش ھەر ۋاپە!

كەۋاتە با ھەر يەكەمان بىرومان بە خۇمان ھەبىتو قەسەۋ قەلۋكى كەسانى رەشىبنو بىر تەسك كارمان تى نەكەن، تا نەبىنە قوربانى بىروبوۋچۈنەكانىان!

بازگانى بەناۋانگ وتى: پىۋا، عەمامەكەم سىپىيە نەك سەۋز! وتى: نەخىر، سەۋزە!

بازگانەكەش بە تورەمىيەۋە وتى: من دەللىم سىپىيە، دوۋرگەۋەردەۋە لىم، بە خەمەۋە مىل رىگەى كىرت، بە تەۋاۋى لە عەمامەكەى كەۋتە گومانەۋە بە تىلەى چاۋ سەپىرىكى عەمامەكەى دەكرى تا دىنبايت لە رەنگى عەمامەكەى!

بە ھەر حال گەپشە نوۋسىنگەكەى، قوفلى نوۋسىنگەكەى كىردەۋە چوۋە نىۋ نوۋسىنگەكەى، بازگانى سىيەم ھاتو بە ھەمان شىۋەى ھاورىكانى سلاۋى لىكرى بە سەرسۈرمانەۋە پىنى وت: ئەم بەيانىيە چەند جوانى، بە تايىبەت جەلەكانت ھەر زۇر جوانە، ئەۋەش كە زىاتىر جوانى كىردوۋىت ئەۋ عەمامە شىنەيە، بازگانەكەش سەپىرىكى عەمامەكەى كىرت تا دوۋبارە لە رەنگەكەى دىنبايت، پاشان بە چاۋىكى رەۋاۋىيەۋە سەپىرى كىردو پىنى وت: براكەم عەمامەكەم سىپىيە نەك شىن!

بازگانى سىيەم وتى: نەخىر رەنگى عەمامەكەت شىنە، بەلام نىگەرەن مەبە بە شىۋەمىەكى گشتى زۇر جوانە.

پاشان مائىۋاۋى لىكرى نوۋسىنگەكەى بە جىيەشت، بازگانە بە ناۋانگەكەش ھاورى كىرد، عەمامەكەم سىپىيە، عەمامەكەى لە سەرى داگىرتو سەپىرى كىردو ئەمىۋاۋ دىۋى كىرد، ھەر چەندە لە عەمامەكەى ورد دەبوۋىيەۋە، زىاتىر دىنبا دىۋو كە رەنگى عەمامەكەى سىپىيە!

ئەۋ بەيانىيە بە تەۋاۋى مەزاجيان تىكدا، چوۋىيە سەر كورسى نوۋسىنگەكەى دانىشت، بەردەۋام سەپىرى لايەكى عەمامەكەى دىكرى لەبەر خۇيەۋە دەپوت: ئەم عەمامەيە سىپىيە ئىدى بۇجى ئەم بازگانە ھەر يەكە بە رەنگىك دەپىنەت؟ لەۋ كاتانەدا بازگانى چوارەم ھات بۇ لاي، ئەۋەش بە ھەمان شىۋە زۇر بە گەرمى سلاۋى لىكرى وتى: ئەۋ عەمامە سۈرەت لە كۆى كىۋە؟ بازگانەكە ھاورى كىرد بە سەپىداۋى وتى: عەمامەكەم سىپىيە، بازگانى چوارەم زۇر بەھىمىيەۋە وتى: نەخىر سۈرە...

پاشان بازگانى بە ناۋانگ وتى: سەۋزە، نەخىر، نەخىر، سىپىيە، نەخىر شىنە، رەشە، ئىدى دەستى كىرد بە پىكەنەن، پاشان ھاورى كىرد، دۋاۋ ئەۋ دەستى كىرد بە گىريان، لە ئەنجامدا ھەستو نوۋسىنگەكەى جىيەشتو راپىكرى...

ئىبن حەزم دەللىت: سەرنەجام ئەۋ بازگانە دەۋلەمەندەم بىنى بە

گەشەپىدانى مرۆيى دەولەمەند لە چەمك

9

مەزار لە واقىعدا

كردنىكى راستەقىنە لە چالاكىيە سىياسى و ئابوورى رۆشنىبرى كۆمەلەپەتتەكاندا، بە تېروانىنت بۆ ھەموو ئەمانە بۆت روون دەپتەووە كە گەشەپىدانى مرۆيى بەرنامەپەكى گشتىگرى مرۆفە بۆ بەرەپىدان بە شىئومەپەكى گشتىو بەرەراوان، نەك تەنھا لە گەشەپىدانى سامانى مرۆيىدا، كورت بىكرىتەووە وەك ھەندىك وا پىناسەى دەكەن.

ھەمان كات چەمكى گەشەپىدانى مرۆيى، ناسراوترىنى ئەو چەمكەنەپە كە لەسەرە بەندى جەنگى دووومى جىھانى رۆژناوادا بەشۆدەپەكى گشتى زۆر بەگەرھىنراووە تا رادەپەكى زۆر ناسراو بوو، كە ئەو كات گەشەپىدان لە خزمەتگوزارىيە مادىيەكان و تواناى تاك بۆ وەدەستخستنى پىداوېستىيەكانى خۆى دا كورت كرابوووە، واتە تاك لەگەل رادەى زياتر وەدەستخستنى پىداوېستىيەكانىدا ئاستى ژيانو خۆشگوزەرانى بەرەو پىش دەجوو، لەگەل دەستەبەرپوونى خۆشگوزەرانى تاكدا، ئىتر چەمكى گەشەپىدان بەرجەستە دەبوو.

بەلام لە ئىستادا پىوېستە ئەو

ھەر گەلىك بزانىت، پىوېستە لە وزەو تواناو شارەزايى دانىشتووانەكەى ورد بېيتەووە، تا ئاستى تواناو لىھاتووېى ئەو گەلە بزانىت.

بەلئى بە شارەزا بوون لە تواناى تاكەكانى كۆمەلگە، ئىتر ھەلسوگەوتكردى ئەو كۆمەلگەپەت.. لەگەل رووداو و پىشھاتە نوپىيەكاندا بۆ دەردەكەوېت.

بەرەو پىشچوونى چەمكى گەشەپىدانى مرۆيى:

پىوېستە ئاگادارى ئەوە بىن.. مرۆف گرنگترىن سامانى گەلە، لە پى وەزو تواناى دانىشتووانى و لاتەووە دەتوانىت ئاستى گەشەپىدانى مرۆيىيان ھەلبەسەنگىنەت.

ھەرەك گەشەپىدانى مرۆيى لەگەل بەھىز كردن و بەدپەتەننى توانا مرۆيىيەكاندا كۆتايى نايەت.. نموونەى گرنگىدان بەم بوارانەو ئەوانى دىكەش، ھۆكارىكى بەھىزن بۆ بەھىزكردى توانا مرۆيىيەكان.. وەك يەكيشە ئەگەر لەو روووەو پىت كە ھەولى داھىنان بەدپەت، يان لەرووى پركردنەوہى كاتەكانت بە بەرنامەو كارى سوودبەخش.. يان جىزۆەرگرتن لە پىزگرتنى خۆتو كردنى مافەكانى مرۆف، ياخود بەشداری

سەرھەتاي سەرھەلدى زاراوہى گەشەپىدانى مرۆيى دەگەرپتەووە بۆ كۆتايىيەكانى جەنگى دووومى رۆژناو، تەنانەت ھەتا كۆتايى سالانى ھەشتاكانىش.. زۆر گرنگى بە گەشەپىدانى توانا مرۆيىيەكان نەدەدرا.. تاكيش زۆر بە نەستەم تواناى ھەبوو كە پىداوېستىيەكانى خۆى بە دەست بھىنەت.. بەلام لە سالى (۱۹۹۰) ھەو پاش ئەوہى نەتەووە پەكگرتوووەكان بەرنامەى تۆكەمەيان دانا بۆ گەشەپىدانى مرۆيى، ئىدى لىرەووە مرۆف ھەستى بە گرنگى گەشەپىدان كىرد.. لە كاتىكدا خۆى بە داھىنەرى گەشەپىدانى مرۆيى دەپىنى..؟! ئىتر لىرەووە مرۆف بە شوپن وەلامى پرسىارمەكاندا دەگەرپ، ئامانجەكانى گەشەپىدانى مرۆيى كامانەن..؟! چۆن دەتوانىن پەرە بە توانا مرۆيىيەكان بەدپەن؟ ئەو ھەرەشەو مەترسىيانە كامانەن كە لە پىناو بەدپەتەننى گەشەپىدانى مرۆيىدا رووبەرپووى دەولەتان دەپنەووە..؟! لاپەنە گرنگو بەھىزەكانى گەشەپىدان كامانەن؟ بىگومان مرۆف خۆى لە خۆيدا گرنگترىن سامانى گەلانە، لەبەرئەوہ نەگەر بتەوېت ئاستى تواناو لىھاتووېى

بزانين كە لەگەڵ فراوانبوونی چەمكى گەشەپېداندا ئامانچ مەبەستەكانى تر گشتگير تر دەبن، بە ھەمان شێوەیە بۆ ئامانجە ئابوورییەكان كە گەشەپېدان بەستراوە بە شتواری ژيانى مرۆفەو، نەك پەيوەست بێت بە ژيانى مرۆفەو، بە تەنھا ئەمەش لە لایەن راپۆرتەكانى نەتەو بەگرتوووەكانى تايبەت بە گەشەپېدانى مرۆيى پشت راست كراوەتەو، ھەروەك تاوتوێى چەند كێشەپەكيان كرد كە پەيوەستن بە ژيانى مرۆفەو، وەك ھەزاري ليرەدا مەبەستمان ھەزاري ناو دەو، نيبە، بەلكو مەبەست ئەو ھەزاريەيە كە پێگى لە مرۆف دەكات تا ئەو پيداويستيانە دابین بكات، تاوێكو بە خوشگوزەرانى ژيان بباتە سەر، يان بەسەر بردنى تەمەن و ژيانىكى درێژو سوود وەرگرتن لە لەشەى خۆتو داھێنان كاری لە ژياندا بە سوود وەرگرتن لە ناستى سەرەستى نازادى لە كۆمەلگادا ھەروەھا رێزدانان بۆ كەسانى ناو كۆمەلگەت، بە پەكسان سەپەردنى دوو رەگەزەكە، ناسايى مرۆيى تەنھا لەو چەمكە تەقلیدیە نيبە كە ئیمە تێى گەشتووين كە ئەویش بریتىە لە پارێزگاريكردن لە بەرژەوندیە نەتەویدیەكان لە بەرامبەر دۆژمەنە دەرەكیەكاندا كە خۆيان لە چەند شێوەیەكدا نیشان دەدەن، يان پارێزگاريكردن و پاراستنى گەل لە نەخۆشى و برسێتە و بیکاری تاکەكانى كۆمەلگە، بەلكو ئەو چەمكە لە واتایە زیاتر ھەلدەگرتو بە شێوەیەكى گشتگير چەندین بواری نوێ تری تايبەت بە ناسايى لە خۆ دەگرت، وەك ناسايى رامیاری، سیاسى، ئابوورى، ژینگەى، ناسايى تەندروستى و ناسايى خۆراك و ھتد.

ئەو مەترسیانەى لە داھاتوودا رووبەرپرووی گەشەپېدانى مرۆيى دەبنەو:

بە پۆلێن كردنى دانیشتوانى سەر پروی زەمین، بە پشت بەستن بە پتووردەكانى گەشەپېدانى مرۆيى كە لەلایەن نەتەو بەگرتوووەكانەو ئەنجامدراو، ليرەدا جوار ھالەت دەبێرێت:

یەكەم: جیھانىكى پێشكەوتوو، لەپرووی مرۆيى ئابووریەو.

دووەم: جیھانىكى پێشكەوتوو، لەپرووی مرۆيەو دواكەوتوو لە ئابوورى دا.

سێیەم: پێشكەوتوو لەپرووی مرۆيەو، لە ھەمان كاتدا لەسەر پێچەكەى پێگەشتە لەپرووی ئابووریەو.

چوارەم: جیھانىكى دواكەوتوو لەپرووی

ئابوورى و مرۆيەو.

نەگەر سەپى ھالەتى یەكەم دووەم بکەین، ھالەتى یەكەم بەلگەيە لەسەر جیھانى پێشكەوتوو خۆرئاوا، ھەرچى ھالەتى دووەمە ئامازمە بۆ ولاتانى دواكەوتوو جیھانى سێیەم.

ئەوێشى كە پەيوەستە بە جیھانى پێشكەوتوو رۆژئاواو كە ھەموو ھۆكارەكانى پێشكەوتن و تەكنەلۆژیای نوێ بە دەستیانو، كە بێگومان ھەموو ھەول و تواناكانى خۆيان دەخەنە گەڕ بۆ پاراستنى دەسكەوتەكانیان و زیاتر بەردو پێشەو ھەنگاونان، ھەروەك لەم پێناویدا بەردەوام لە ھەولەن بۆ گەشەپېدانى توانای زانستى تاکەكانى كۆمەلگەكانیان، ئەوێشى پارمەتیدەرى رۆژئاوا بوو تا بە خیرایى ھەنگاو ھەلگیریت، ئەوێە كە تاكى خۆرئاوایى بەردەوام لە ھەولى داھێنان و نوێگەریدايە. بەلام بە نسیبەت جیھانى دواكەوتوو كە بە ولاتانى جیھانى سێیەمیش ناو دەبێرێن، كۆمەلگەى كێشەو كۆسپ و تەگەریان لە بەردەمدايە كە رێگە نادات بەردو پێشەو ھەنگاو ھەلگیریت، كە ئەم كۆسپانە بۆ ولاتانى دواكەوتوو وەك نەخۆشیەكیان لێھاتوو، گرنگترین ئەو ھەرشەو مەترسیانەى كە لە داھاتوودا رووبەرپرووی مرۆفایەتى دەبنەو ئەمانە:

یەكەم: ھەزاري: گرنگترینى ئەو مەترسیانەيە كە لە داھاتوودا رووبەرپرووی گەشەپېدانى مرۆيى ولاتە دواكەوتوووەكان دەبێتەو، كە داتا و سەرژمیریەكان ئامازە بەو دەكەن كە نیوێ دانیشتوانى جیھان لە بەردەم مەترسی ھەزاريەدان، لەوانە (۲/۱) ملیار مرۆف لە ژێر ھێلى ھەزاري دا ژيان دەبنە سەر، ئەمە لە كاتێكدايە كە جیھان رێژى جینی مامناوەندى زۆر كەمە، دانیشتوان بە شێوەیەكى گشتى، يان زۆر ھەزارن، يان زۆر دەولەمەند، گرنگترین ئەو ھەيرانانەيە كە لە داھاتوودا رووبەرپرووی جیھانى سێیەم دەبێتەو ئەوێە كە دەولەتانى جیھانى سێیەم كێشەى زۆریان دێتە رێ، لەپرووی داھێنەردنى بژێوى پيداويستییەكانیان.

دووەم: نەخۆشەوێدەواری: گرنگترین نەخۆشیە كە بەردەوام ھەرشە لە ولاتانى تازە پێگەشتوو، دەولەتەكانى جیھانى سێیەم دەكات، لەگەڵ ئەوێ دانیشتوانى ئەم ولاتانە ناتوانن پيداويستییە سەردەكیەكانیان دابین بكەن لە خواردن و جل و بەرگ و سووتەمەنى، ھەمان كات گەورەترین ھەرشەى تر كە رووبەرپروویان بووتەو بەلابوونەوێ

نەخۆشەوارییە لە ناو چین و توێژەكانى دانیشتواندا، ھۆكاری بۆلابوونەوێ نەخۆشەواری زۆرە لەوانە كەمى داھانى ولات، كە سەردەنجام كاریگەرى لەسەر ھەموو وەزارەتەكان بە جێدەھێلێت، لەوانەش وەزارەتى پەروەردە لەبەر ئەو وەزارەت پەكى دەكەوێت لە گرنگیدان بە بواری پەروەردە بەو شێوازەى كە خۆى دەپەوێت پلانى بۆ دانو، ھەروەك ھەزاري و شەرو مالتوێرانی پاش چەنگەكان ھۆكاریكى دیکەن كە میلەتانى ئەو ولاتانە گرنگى بە خۆیندن نەدەن. بەلام لە ئیستادا ھەنگاوى باش نراو بە ئاراستەى چارەسەرکردنى كێشەى نەخۆشەواری لە ولاتانى تازە پێگەشتوودا، يەك لە دروشمەكانى ئەمريكا لە بواری پەروەردەدا ئەوێە كە خۆیندن دەبێت بۆ ھەمووان بێت، ھەروەك لە رێخراوەكانى بواری پەروەردەى سەر بە نەتەو بەگرتوووەكان رۆلێكى بالايان ھەبوو لە كەمكردنەوێ دەرئەنجامەكانى ئەو گرتە كە بێگومان ھەرشە لە مرۆفایەتى دەكات.

سێیەم: پيسبوونى ژینگە: ئەمە گرتێكى دیکەيە كە ھەرشە لە تەندروستى میلەتان دەكات، كە پەيوەستە بەو راپەرینە پێشەسازییە كە ولاتانى پێشەسازى ئەنجامیان داو بە ھۆیەو خۆيان پێشكەوتنێكى یەكجار گەورەیان بەدەست ھێنا، ھەمان كات گەورەترین مەترسیان رووبەرپرووی ولاتانى جیھانى سێیەم كەردو، بە ھۆى پاشماوێ زيانەخشی كارگە پێشەسازییەكانى ئەوانەو ولاتانى جیھانى سێیەمیان رووبەرپرووی پيسبوونى ژینگە كەردو، ھەمان كات ئاشنا نەبوونى ئەم ولاتە تازە پێشكەشتوانە بە چەمكى ناسايى ژینگەيى كە ئەویش بریتىە لە پاك و خاوين راگرتنى ژینگە بە ھەموو جۆرەكانیەو بە شتواری كە پێشكەوتنى تەكنەلۆژيا كار نەكاتە سەر پيسبوونى دەرووبەر و داھێنەردنى پيداويستییەكان لە سەرچاوەیەكى پاك و خاوينەو، ھەروەك دووبارە پاكژ كردنەوێ بەكارھێناروكان لە پى نامێردە وەك پاكژكردنەوێ ناوى زىرابو دووبارە بە كارھێنانەوێ كە ئەمەش كاریگەرى زۆرى ھەيە لەسەر پيسبوونى ژینگە، كە دەرکەوتوو دووبارە بەكارھێنانەوێ ئەو شەمەكە بەكارھێناروانە زيانىكى زۆر بە تەندروستى مرۆف دەگەيەنێت، باشتەين بازارپێكش بۆ ساغكردنەوێ ئەم شەمەكانە ولاتانى جیھانى سێیەمە!

سەرچاوە: لە ئینتەرنێتەو

مەناسەيمەك بۇگۇقارى بېرىار

بەناۋى خۇاى بىن ھاۋتا

سلاۋ بېرىار، سلاۋ گۇقارە نەخشىنەكەى
ولات، لە يەكەم دۇۋىتەۋە تاپىش
مالئاۋاپىت سلاۋ، لە سەردەتاۋ نىۋەدراستو
ھەتا گۇتاپىت ھەر سلاۋ.

سەرباك وشەكانت جوانن بۇ برسېتى
مېشىكى ماندوۋ رازاۋەترىن خوانن، پەرە
بە پەرەت سەنگىنە، رازاۋەدو وردوشىرىنە،
تاۋىك دەتھىننە پېكەنىن، تاۋىكىش
گرىيان، بېرىارەكەم لەو رۇۋەدو بېرىارمدا
بېرىارمىن، ھەتادوۋاپىن وشەو پەيشت
ھەرىارمىن، ھىندە ھۇگرتىۋوم ئىستا
لە خۇيىندەۋەى ئەم ژمارە لىتابمەۋە
چاۋمۇرپى ئەۋىتەدەكەم، خۇشەم دەۋىت
لەبەرگەۋە ھەتا بەرگىت، پەرە بە پەرەۋ
دېر بە دېرت، پىر لە مروارى لە زىر،
زىرى وشە، زىرى واتاى ژيانەۋە، لە
ھەنسكى گرىيانەۋە، دەست پىدەكەن زۇر بە
جوانى، پىر لە رازى ئىنسانى، پىناسەت
ناكرى بېرىار، دلتىاشەمنى خۇيىنەرت،
زىاتىر چىژت لىن ۋەردەگرم، لە نوۋسەرو
ئەندامانت، بۇيە دەستەم بە دامانت، لىم
ۋن نەبىت لە ناكالاۋ، لە ھەر كۆپىيت
دەتبىنەۋە، لەبەر زەركەقتى ھەتاۋا،
يەكەمجار رەمەزانى پار، كە تۆم بىنى
دەستەم دايە بالاي وشەت، ھۇشەم دايە دېرو
پەرەت، بە خۇيىندەۋەت گىانم دەلەرزى بە

يەك كەرەت، موۋچىرەكە بەسەرما دەھات، لە
جوانى گۇقارە رەھات، ھەتا دەھات زىاتىر
رۇدەچوۋم بەناختا، بە نىۋچەمە نزارو
باختا، ۋانەمسالىش رەمەزان رۇيشت، ھەر
لە گەلتام چاك بزانه، لىت بىزارناپەم ھەتا
مردن، چونكە وشەكانت وردن.

بېرىارگىيان، تۇفېرت كرىدىن نارامگرېين،
لەسەرخۇبىن، ھەمىشە باۋەر بەخۇ بىن،
ھەست بە ناۋمىدى نەكەين، ھانغ بىن ۋەردە
بەرنەدەين، بەختەۋەرى بە دەست بىنن،
لە خۇيەسەندى ۋازىيىنن، بەختەۋەرى
بەجل نىيە، گەۋرەۋىي خۇشەختى ژيان
بە ناۋبانگى زل نىيە، فېرت كرىدىن پەردى
خۇشۋىستىن دروستىكەين. براى يەك بىن
ھاۋرپىيەكى بە نەمەك بىن، ۋەك يەككىش
بېرىنەكەينەۋە، بۇ مال نەگەرپىنەۋە،
تادىيارىيەك نەبەينەۋە، فېرت كرىدىن ژيان
خۇشە، ھەتا رۇۋە تىپكۇشە، بەرھەمى رۇۋ
شەۋ بىنۇشە، فېرت كرىدىن رېزى دايكو
باۋك بگرىن، دوۋەيندەى پېكەنن بگرىن،
فېرت كرىدىن بۇ مىندال بىخۇيىنەۋە، بۇ
رۋوناكى با مۇمىك بىۋىنەۋە، فېرت
كرىدىن كار گەۋرەترىن دەرمەنە، لە كارىش
بېرىكەينەۋە، بەلام نارمۇۋەمەندەنە، فېرت
كرىدىن يارمەتى پىۋىست بە دەنگەدەنگ
ناكات، تا دەتۋانن رېز لە تەمەنۋە كات
بگرىن، فېرت كرىدىن چۇن چىژ لە ژيان

ۋەربگرىن، ئەگەر ھىچمان لە دەستنايە
باسارپىز بکەين يەك بىرین.

فېرت كرىدىن، خۇشەۋىستى
راستەقىنە، ئەۋەى مۇرۇف لە نىۋ دەيات
ژەنگى رقى لىۋوۋن ھىنە، فېرت كرىدىن
خىزانى بەختەۋەرمەن بىت، بەختەۋەرى
لەناخدايە گەرتىيدا بىت، بە ھىچ ھىزىك
دەرنایە، بە پارەۋپول ۋەبەرنایە، فېرى
كارگىرپىمان دەكەيت باشتىن ھەلسۈكەۋەتو
كار، لە فەرمانگەۋ بازاۋوشار، باشتىن
بەرپۆبەرىش دەناسىنى، بە ۋەتى جان
سەرى گىشمان دەماسىنى، فېرمان دەكەيت
بازاۋ چۇنە، كالاۋ نرغو چۇرى پىكلامو
فروشتن، ھەتا بەۋە دەكات بلىيت خۇ
دوۋربگرىن لە خۇكۇشتن.

بېرىارگىيان چىت لىتابسەكەم، داخۇ
فېرى چىمان ناكەيت؟

لە كام دېرو وشەت بدوۋىم؟ كام
بابەت سەرنجى دل راناكىش؟ ھىۋاخۋازم
لەگەلمان بىت، تاتەمەن دەچىتە پىشى،
ماۋە بلىم خۇشەم دەۋىت ۋەكو دايكى
گۇقارەكان خۇشەم دەۋىت.

لەگەل پىزۋسوپاس ۋەستخۇشى
زۇرم، بۇ تەۋاۋى ئەندامو كارمەندو
بەشداربۋوانو ماندوۋبۋوانى ئەم
گۇقارە جوانە. (لەخۋاى گەۋرە داۋاكارام
ھەرسەركەۋتۋوبىن). سوپاس...

ژيان بى نرخە مەگەر خۇمان نرخى پى بدەين

كاميار غومەر سىلمان

بىشت چاويلەكە لىلۇ چىگنەكانىيەنەو دە لە ژيان دەروان، خەلكانىك كە پىيان واپە ژيان ھىچ كات خۇشى بۇ ئەوان پى نەبوو دە ناپىت، كەسانىكى زۇر لە تەمەنى بىستو پىنج سالىدا دەمرن، بەلام تا تەمەنى ھەفتا پىنج سالى نانئىزىن، جەستەيەك كە تەنھا دەخواتو دەخەوئىت، جەستەيەكى بى گيان كە جىگە زىندوويەكى پىرگروووتەو دە. ئەمە دەك نەئىيەك واپە كە بۇچى ھەندىك كەس دەرواننە ھەر شوئىك جىوانى دىمەنى دلرەين دەبىن، لە كاتىكدا ئەوانى تر لەبەر چاويلەكە لىلۇ پىسەكانىيان، لەبەر تارمايە رەشەكانى بەر چاويلەكە ئەم جىوانىيە ناپىن.

تا ئەم ساتە دەختە ئەگەر جى چىژىرتان لەم جىوانىيە بىنپىت، ئەمەق دەتوانن بىرپار بىدن كە جىژى زۇرتىر وەرىگرن، بۇ ئەوانەش كە تائىستا ئەم جىوانىيەيان نەبىنىو دە، دەتوانن پاش خاوتىنكردنەو دە چاويلەكەكانىيان ھەموو جىوانىيەكان بىن، ئەمەق كاتى ھەلجىزاردنە، ئەمەق ھەموو رۇژىك.

كارىكى ئەموتۇشى بۇ بىكەين، كاتىك ئەم ناپەوئىت ھەنگاوتىك بەردە خۇشى جىلاكى ھەلگىرت، ئەمە جۇن دەتوانن ژيانى لە لا شىرىنو خۇش بىكەين؟ رەنگە ئىو دە پىاسە كىرن لە لىوار دەريايەكى زىخەلاندە جىژى وەرىگرن، رەنگە بەسەپىر كىرنى فەلمەكى كۆمىدى دلخۇش بىن، رەنگە بە كىرنى ئۆتۆمبىلىكى مۆدىل بەرز، شادمانو خۇشال بىن، پىدەجىت بە.. بە.. ھتە.

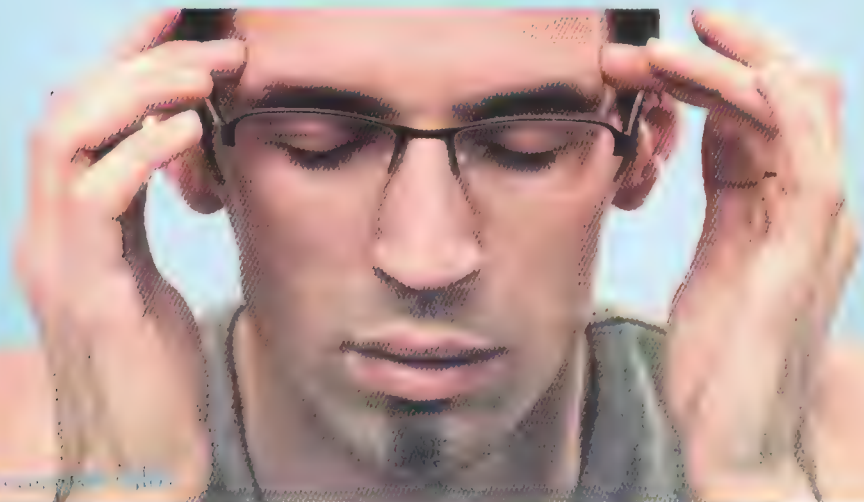
تەواو ئەم خۇشپىيەنە بۇ (نەوزاد) پىش نامادەپ، بەلام ئەمە پەيۋەندى بە خۇيەو دە ھەپە كە جىژىيان لى وەردەگىرت، يان نا؟ سەرنەجام پىۋىستە ھەر يەكەك لە ئەمە بىرپار بىدەين تەركىز بىخەپنە سەر ئاگابى خۇمان، بە شىۋەپەك كە بۇ ھەر گوندىك دەچىن، ھەر جارىك كە لە گەرماتىكدا خۇمان دەشۇرىن، ھەر سىۋىك كە دەپخۇن، ھەر ھەپەك كە دىكەين، ھەر رىگەپەكى دوورو درىژ كە دىپىرىن، ھەموو پىان ئەزمونىكى نوپىن بۇ ئەمە، نەو دەك دووپات بوونەو دە رووداۋەكانى رابىر دوو.

ژيان بىزارو قىزەون نىيە، بەلكو بىزارى لە خەلكانىكداپە كە بەدلىكى مردو لە

لەوانەپە زۇرىكتىكان كاتىك چاوتان بەنەونىشانى ئەم بابەتە دەكەوئىت، تووشى سەرسورپان، پاخود جۇرىك لە گومان بىن، بەلام مەن لە رىگەكى ئەم وەپەسى (لەن پىوتانگ) كە دەلەت، (بۇ ئەم كەسەكى كە دەلەت ھىچ شىتەك گىرەك نىيە، بەپاستى ھىچ شىتەك گىرەك نىيە) دەچە نىو بابەتەكەو دە ھەول دەدەم نەونىشانى ئەم بابەتە بۇ بەرىزتان روون بىكەمەو دە.

ژيان خۇ لە خۇيدا بى نرخە، بوونى ئەمە لەم جىپەنەدا بەو ماناپە نىيە كە ژيان باپەخىكى ھەپە، سەرنەجام ئەو ئەمە خۇمانىن كە دىارى دەكەين مانەو دەمان لەم ژيانەدا لەم ھەسارەپەدا بۇ ئەمە خىرو خۇشى بەختەمورى بىت، يان زىندانىك لە دامەو پى نازارو بى ھىواپى.

ئەگەر (نەوزاد) كە لە لىۋارى خۇكوزىپىداپە لىمان بىرسىت ئەم ھەموو ھەول تەقەلەپە ج ماناپەكى ھەپە؟ ژيان ئەو ھەموو پەلە قازىپە نەئىت، (ئەمە ژيانى راستەقەنە ئەو دە)، ۋەپەكىكە كە خۇ دروستى كىردو دە لەم روو دەپە كە بەپاستى ژيانى ئەو بى باپەخە، ناتوانىن

گۈلدىنى عەشق...

ئا، ئاۋارە غەلى مستەفا

كام عەشق؟

مرۇفەكان ئەو تروسكاپىيە بچوكانەن
كە يەك دەگرن، شوعلە دەبەخشە بوونو
دەيجورى لىكترازانو رەبەراپەتى كپ
دەكەنەۋەۋە فېرى ئاۋپتەبوونى دەكەن،
ئەو سىما بچكۆلەنەن كە لە وېنەى رەگى
بچوۋكەۋە لە درەختى بوون سەريان
دەخەنە دەرۋە تا ئەۋەى گۈلدانىك
دروست بىكەن، يان ئەۋەتا ۋەك دىكتىك بە
پال گۈلەكانەۋە رەقى خۇيان بۇ گۈل نىزان
دەرخەنە دروشمى گۈلپارېزى جاردەن.

مرۇفەكان ئەو دلۇپە ئاۋانەن كە
يەك دەگرن تەبۇلكەكانى بەردەميان
نەرۋ دەكەن، لەگەل ئەۋەشدا جوانترين
دېمەنى سىروشت دروست دەكەن، ئەو
قەترە ھەنسكانەن كە لە قولايى دلەۋە بە
نېۋ كۆشكى حوزن تىدەپەن كەچى كە
پېز دەگرن تابلۇۋى خۇشەۋىستى دەگىشنو
لە پېشانگاي نەمراندا دىكەنە ديارى
نازىزانىيان، ئەو درەختانەن كە تەنھا بە
چاۋتروكانىك ۋەك دەپنو ۋەرزى خەزان
دەميان مېنىت، ئىدى كە پەرش دەپن
نسىۋى خۇيان دەتاشن بە جۇرئى خەزان
پادەكات، گەر گەلاكانىشيان بومېنىت

ئەوان زووتر جىرۋى تازە بە ديار دەخەن،
ئەو ئەكتەرن كە لە درامى زەمەن رۆلى
نىگار كىشىك دەپىن، كە لە لقو گەلەى
درەختەكان قەچەپەك دروست دەكەن لە
گلى زەۋى دلۇپەى ئاۋو خونچەۋە دىكى
گۈلۈ فرمىسى قەتسىماۋدا نىگارنىك بە
نېۋى (گۈلدانى عەشق) وېنا دەكەن.

لەم بەشەدا دەمەۋىت ئەۋە بىخەمە
رۋو كە مەبەست لەم زنجىرە باسەدا بە
ناۋىشانى (گۈلدانى عەشق) دەرختەن
ۋرۋاندىنى كۆمەلنىك بابەتە كە
پەيۋەندىيان بەۋ لەمبەرۋە دركانەۋە ھەپە
كە بەرەبەستەن لە بەردەم سەرگەۋەتنو
دروستكردىنى ژيان، لە شىۋەى گۈلدانىكى
بۇنداردا، ئەگەرنا كەم تازۋر پەيۋەندى بە
عېشەۋە نىيە بە مانا بلاۋو زانراۋەگەى،
تەنھا ئەۋە نەبىت كە خودى عەشقش
بۇخۇۋى لەمبەرۋەكى بەردەم پىرۋەسى
دروستكردىنى ژيانكى سەرگەۋەتۋانەپە كە
جىگەى ھەلۋەستە لەسەر كىردنە، شاپىستەى
نەۋەپە بىكەپنە دەروازىمەك بۇ ئەلقەكانى
داھاتوۋ، ھەر بۇپە لەم بەشەى يەكەمدا بە
كورتى نامازەى بۇ دەكەپنو دەللىن:

تەنھا مرۇفە كە دەتۋانىت ژيان

بەۋىنىتو پېى بلىت: مەن پەى بە
نەپنىيەكانت دەبەم، ھەرچۈننىك بەمەۋىت
ۋابۇخۇم فەراھەمت دەكەم، بەلام پەيېردن
بە بوون كاتىك دەكات بە باپەۋ نرخی
راستەقېنەى خۇۋى كە مرۇف عەشق
بىت، شارەزايى ناۋاخىن ۋاۋەرۋكى
عەشق بىت، بىتۋانىت لەگەل عەشق
بگۈزەرىت، تەنانت كاتى ژوان لەگەل
مەعشوقەكەشىدا ۋابەستەى بىت نەك
تا ئەۋەى پېى دەكات، دوورتر لەۋە دەپ
عەشقى زەمەنى عەشقش بىت، عەشقىك
كە دۋاى نەمانى گەردۋىش ھەرەبەردەۋام
بىتو لە جۈغزىكى تردا درېزە بە عەشق
بىت، بەلام كام عەشق؟ كام خۇشەۋىستى؟
لە كام دونيا؟ چ درېزەپېندانىك؟ چ جۇرە
گۈلدانىك؟ ئەمە ئەم پىرسىيارانەن كە لە
دۋاى خۇشەۋەندەۋى ئەم بابەتەۋە بابەتەكانى
ترى كۆشەى (گۈلدانى عەشق) دەپىت تۋى
خۇپنەر ۋەلاميان بەدەپتەۋە.

عەشقو خۇشەۋىستى مەردۋەمەكان بۇ
ھاۋتاي خۇيان لە دوو خال بەدەر نىن:

۱- خۇشەۋىستى جەستەپى (العشق
الجسمانى): (كە برىتپەپە لە: مامەلەكەردن
لەگەل رۋوۋكارى مرۇفە خۇشەپە

خۇزىيا تۆم لاشىرىن دىبوۋى
تۆم خۇشەدوۋىست با ھەر دونىا تالو
ناخۇشبوۋايە، خۇزىيا تۆ لىم رازى دىبوۋىتو
با خەلگى لىم تورەبوۋنايە. خۇزىيا نىۋان
منو تۆ ئاۋەدانو خۇش دىبوۋ، با نىۋان
منو خەلگى وىرانو ناخۇش بوۋايە.

گەر خۇشەوۋىستى تۆم ھەبىت ئىدى
ھەموو شىتېك ئاسانە، سەرتاپا ئەۋەدى
لەسەر خۇلدايە خۇلە!)

مەبەست لىردا مەۋقە كە لە بىنەرەتدا
لە خۇل دروستىكراۋەو خۇشى لەسەر خۇل
دەۋىت).

بىگومان ئەۋ سا دەتوانىت دەستىكەيت
بە سەركەۋىن بەسەر يەكەم پلىكانە
بەرەو لوتكەى شادى سەركەۋىتنت
دەبات، بۆ دواچار مائاۋايى لە شىكست
دەكەيتو كۆشكى خەمەكانت نەفرىن
رېزۇ خاپور دەكەيتو ئىتر لە وئ يەكەم
ھەنگاۋى دروستىكرىنى گۇلدانەكەت دەست
پىدەكەيت!

لە پادى نەكەيت لە كۇتايىدا خۇت
سەرىشكىت كام عىشقت دەۋىت؟ ئەۋەدى
كە نازارت دەمات، يان ئەۋەدى دلنەۋايىو
كامەرانىت بۆ دەھىننىت؟

كام گۇل دەخەيتە گۇلدانەكەت؟ ھى
مەۋقە كە زوۋ ئەۋەرىۋ دەتمەرنىت، يان
ھى مەعبودو بەدەپىنەرەكەت كە زىانت
بىن دەبەخشىت؟!

دونىا بىگوزمەرنىت؟ نا بىگومان دەبىت
بارودۇخىك بۆ خۇت بخۇلقىنىت كە رۇلى
نەم خۇشەوۋىستىيە دلنەنگانەيە باتو لە
پال دىكەكانى چىرۋى گۇلت بۆ دەرخت،
دەبىت عەشقىك ھەبىت تا زەمەنى
گەيشنت بەم عەشقە دلنەۋايىو مەمانەت
پىبەخشىت، ئەۋەش ئەۋ عەشقەيە كە
شاعىر لەبارمەۋە دەللىت؛

إذا كان حب الهانمين من الورى
بللىلى وسلمى يسلب اللب والعقلى
فماذا عسى أن يفعل الهانم الذي
سرى قلبه شوقا إلى العالم الاعلى
واته: گەر خۇشەوۋىستى مەۋقەكان بۆ
لە يلاو سەلما عەقلىۋ ئاۋەزو بىروھۇش لە
دەست بەسەننىت، ئەى دەبى ئەۋ كەسە جى
بىكات كە دلەكەى پالە فرىكى كىردوۋە بۆ
خۇشەوۋىستى دونىاى سەرۋو، (خۇشەوۋىستىنى
خۇا)!

تاكە خۇشەوۋىستىك بىتوانىت دەستبارت
بىگىرىستو لە نەخشاندنى گۇلدانى زىانت
يارمەتىت بدات! خۇشەوۋىستىك لە
ناۋ گۇرپىشدا مۇمى ۋەقادارىت نىشان
بدات! خۇشەوۋىستىك لەۋ دونىاش
دەستى بەخشندەپىت بۆ رابىخات!
تەنھا(خۇشەوۋىستىنى خودايە)!

بۆيە ھەر ئىستا بىرپاربدەو كۇتو بەندى
ئەۋ عەشقە بىشكىنە كە بەندە بۆى ھىناۋىت،
بە خۇشەوۋىستى مەعبودەكەت دروستىكرىنى
گۇلدانى عىشقت دەسپىبەكو بلى؛

جەستەيىو ناھەمىشەيەكان، لە ۋىنەى
جوانى، بالا بەرزى، دەۋلەمەندى،
ناۋدارى... ھتە. ئەمەيان خۇى دەمرىت
ۋ ئالودەبوۋانىشى لەگەل خۇيدا دەبات،
لەمپەرە لە بەردەم سەركەۋىن، تەنانەت
دۋاى گەيشنت بە مەتلوبىش لە ناۋ
دەجىت، ھەمىشە پىش تەۋاۋ بوۋىنى
زەمەنى تاكەكانى ھەر لەم گىتتىيەدا خۇى
تەۋاۋ دەبىت!

۲- خۇشەوۋىستى دەروۋنى، يان رۇخى،
(العشق النفسانى)؛ (مامەلە كىردنە لەگەل
رۇخو دەروۋنى مەۋقەكان، ئالودەبوۋنە
بە پەرنىسىيە سىروشتىيەكانى كەسى
بەرامبەر، خەزبوۋنە بە غەيرى
ھەستىپىكراۋە جەستەيىو كاتىيەكان،
ۋەك دىندارى، رەۋىش بەرزى، ھىمىنى...
ھتە، ئەمەشيان گەر نەگات بە مەتلوب
كۈشتىنىكى ھىمانەيە، يكوۋى خۇلىا تازە
پىگەشىتوۋەكان، زىندە بە چالى تاكەكانە،
ھەرچى بىن ئەمەشيان لەگەل ئەكتەرەكان
دەجىتە ژىر گۇل شۈپنەۋارى نامىننىت!

لە ئەگەرى نەگەيشتى كەسەكە بە
رەگەزى بەرامبەر بە ھەردوۋو حالەتەكەۋە
(خۇشەوۋىستى جەستەيىو خۇشەوۋىستى
رۇخى) مەۋقە توۋشى داروۋخانى ھىزى
بىرپاردان ۋ پەراگەندەبوۋوۋو خەمۇكىو
بىھىۋايىو... ھتە، دەبىت، بەلام ئەشى
مەۋقە ھەروا بەردەۋام بىت؟ ئەشى
عەشقىك نەبىت تاك بىتوانى لە ھەردوۋو

ۋانمىك بۆ زىانت

زمان ئىسقىنى نىيە،
بەلام ئىسقىن دەشكىتتىت.

ۋانمىك بۆ زىانت

پايەكالى

گەشەپىئەدالى گەشەپىئە

و: زامير زانا

جوارچىئە مرونەمۇ نەخشەدايىت، بەلام نەگەر لە تەممەلى و پەشتگوپىختەنە وەبىت، ئەو خەرىكى خۆت ھەلدەخەتەنى و زەرمەند دەبىت، باش ناگاداربە!

۱۱- ھەموو بەيانىيەك بىراربەدە كە بەردەوامىيەت لەسەر چاكەم بەردە پىشچون گەشەسەند.

۱۲- پىئويستە سوود وەربىگىرەت لە ئەزمونى كەسانى تر، تاشوینی سەرکەوتووەكان بەكەوین و خۆمان لە پىگە شىكستخواردووەكان بپارێزین، بىرت نەجىت تۆش خاوەنى ئەزمونى تايەتە خۆتى بەكارى بەینەو ئەزمونى كە.

۱۳- نرخى ھەموو كارىك بزانە كە ئەنجامى دەدەیت، بچوك بىت، يان گەورە، ھەربۆيە نرخى زەردەخەنەپەكەش بە كەم مەزانە.

۱۴- بزانە كەس ناتوانىت بچىتە ناخەتەو بەبى پەزەمەندى خۆت! ناگادارى نامىرى وەرگرتەكەت يەو لە رادەى وردى ھەستىارى و گونجانی ناگاداربە لەگەل وىستەكاندا.

۱۵- ھەلە ئەو دەست پى نەكەپت، نەك ھەلە نەكەپت، لەبەرئەو دەپتەن ناپەتە دروست ناپىت بە بى ھەلە، لەبەرئەو و شەى شىكست لە فەرھەنگى ژياندا دەربەینە.

۱۶- ئەم بەنەمايانە ھەموو ھەفتەپەك جارێك بىخوینەرەو، بە كرادارى جىبەجىي بەكە، چونكە بەرھەم بە بەدواداچوون و جىبەجىكرەن دەبىت.

۲- زۆر پىئويستە خۆت خۆشبویت، بەلام دوور لە دەردى بەخۆ سەرسام بوون و خۆپەرسى، پىزى خۆدى خۆت بگەرەو بەنەماكانى خاكى بوون و پاخستى بالى مېھربانىت بىرنەچىت.

۴- ئەو دەربىرە كە لە ناخەتە، بەلام رەجەوى واقع و ئاستى زانىارى بەرامبەر بە، ناگاداربە نەكەویتە تۆرى كاردانەووە.

۵- سوپاسى ئەوانە بەكە چاكەيان لەگەلدا كەردویت و پىزى ئەوانە بگەرەو پىنمايى ستایشان كەردوویت.

۶- با دۆزىنەوێ خۆدى خۆت گەورەترى پىزەى ژيانىت بىت، چونكە لە پىگەى ئەو دەتوانىت بەرھەكانت بەدۆزىتەووە كەم و كورپەكانت چارەسەربەكەیت و نەخشەى ئايندەشت بکەیت.

۷- ھەرو بىرت بپارێزە لە بىروباوەرە سلبىيەكان و پىگىرە لە شەپۆلى رەشپىنى، رەشپىنى ناگىرەكە خەرمانى كاركەردن دەستوتىت.

۸- خۆى گەورە پىزى لى ناوێت، بۆيە ھەرگىز لەو ئاستى پىزە دامەبەزە بە ھۆى گرى ھەست بە كەمى كەردن و لاوازی مەتەنە بەخۆبوون.

۹- رەخنە بۆ بە خۆداچوونەووە بەرەوپىشچون لە خۆت بگەرە، نەك بۆ خۆ رووخاندن و دەستەوسان بوون.

۱۰- دواخستى كاركەكان كاریكى ئاساپیە نەگەر تۆپىزىنەوێ لەسەر كرابىت و لە

ھەموو مەرفەئەك وىستىكى ھەبە، خواستى مەرفەئە ئىجابى گەشەكەردنى بەردەوامە كە بە خۆدى خۆى دەست پىدەكەت و ھەمیشە لە سەرى بەردەوام دەبىت، لەبەرئەوێ لە ھەستە نەستىدا چەسپاوە كە گۆرانكارى لە خۆدى مەرفەئە دەست پىدەكەت و بە گۆرانى ئەو ھەموو شتێك دەگۆرێت.

ھەر بۆيە كاتێك مەرفەئە زانى ھىچ گىروگرفت و بەرەبەستى پىگەى لىناگىرەت و پىرى كاردانەووەكانى پۆزگار كاریگەريان لەسەر ناپىت، پۆز و شەو كاردەكات بۆ جىبەجىكرەنى بەنەماكانى گەشەپىدانى خۆى خەستەنەگەرى تواناكانى، تاوگەو بپیتە ھىماى سەرگەوتن و بەرھەمدارىبوون، بىگومان ئەو پىش بەجىبەجىكرەن و پەپەكرەنى ئەم بەنەمايانەى لە خوارەو بەسەيان دەكەين.

۱- شانازی بەكە بە ئىجابى بوونت و دووربە لە تەواوى ماناكانى لە خۆبايى بوون، كاتێك ھەست بە لاوازی خۆت دەكەیت لە بەرامبەر كۆسەپەكاندا ئەو شتانە بزمىرە كە بەدەستە ھىناون و لەسەر لاپەرەكانى دلت بىان نەخشىنە، بە ھەمیشە لەبەر چاوت بن.

۲- كاتە بەتالەكانت پەشتى بەسود بپەكرەووە پەيوەستە بە بەرنامەپەكى ھاوسەنگەو، تىكەلى بەردەوامت ھەبىت لەگەل ئەوانەى خۆشت دەوین و بەشدارن لە گەشەسەندەندا، بەم شێوەپەش ھەمیشە وزەى نوێ و مەردەگىرەت.

پياوو كەلەشىپ...

لە نوكتەو قەسەي خۆشەو نەزىكە.. بەلام بە داخەو، پەنگدانەوئەي بارودۇخى زۆرىكمانە.. ئەوانەي تىپروانىنيان بەرامبەر بە خۇيان نەزىكە.. ئەوا ئەو تىپروانىنيان، لەسەر رىي سەركەوتنيان.. بووئە بەردو بەرەستىكى گەورە. بۇيە پىم خۆشە پىت بلىم.. ھەرگىز ناتوانىت ژىنت بگۆرپىتو ناشتوانىت بگەيتە ئەو. بارودۇخەي دلخوازي خۆتە.. مەگەر تىپروانىنىت بەرامبەر بەخۆت، لەگەل خەونەكانت پىك بىنەو بوونجىن.

سا بى تىپروانىنىكى لەيار بەرامبەر بە خۆت.. ئەستەمە - لە بىنى رى تاكۇتايەكەي - سەركەوتوبىت.. ئەويش ئەگەر دەستت بىن كەرد. دەيسا بارودۇخى نىستەت ھەرچۇنىك بىت.. لە ناخى خۆت بىوانە.. بە دواي ئەو شتەدا بگەپى كە دەتوانىت بېھىنىتە دى.. چاك واپە وتەي سى ناودارت، بخەمە بەر چاوي تۆي نازىز:

خۆشحال بوون، كە ھەر لەباس نايەت.. بۇيە زۆر زۆر سوپاسى پزىشكەكەيان كەرد. پاشان بە ھاوئەلى ھاوئەكەيان، بە خىر لاي پزىشكەكە رۆيشتن.. ھەركە گەيشتە سەر شەقامەكە.. كەلەشىپىكى بىنى، بە بال ھشكرەنەو رىي دەكرد. لە ترساندا ھاوئەكەي لى بەرز بووئەو، ھەروەك نەرىتى پىشوو- بەووپەي تواناي خۆي راي كەرد. پاش ئەوئەي چەند چەركەيەك، ھاوئەكەي لەبەر ئەم كارە لە جىي خۇيان راوستانو چەپەسان.. بە دوايدا رايانكەرد. پاش ھەولەيكى زۆر رايانگرت.. بە نەزەزايەكەو پەرسىاريان لىكرد: ناي چوويئەو سەربارەكەي جارانت.. كە واتەزنى، دەنكە گەنمىكىتو يەس؟ يەكسەر لە وەلامياندا گوتى: پزىشكەكە باومەي بىن ھىنام، كە مەن مەوئەم.. بەلام كى ئەو باومەي لاي كەلەشىر دروست كەردو.. كە مەن دەنكە گەنم نىم؟! ئەم چىرۆكە وا دەردەكەوئەت.. زۆرتەر

پياوئەك ھەبوو.. واى دەزنى دەنكە گەنمىكە. بەگۆيەرى ئەم تىپروانىنە نامۇيەي كە بەرامبەر خۆي ھەبوو.. واى لى ھاتبوو.. زۆر دەترسا، كەلەشىر لى نەزىك بىتتەو ئەو كەلەشىر ئەو بە خوارەنى چەوورى خۆي بزانىتو بىخوات. ئىدى ھەر كە لە دوورەو كەلەشىپىكى بەرجاو دەكەوت.. سامى لى دەنىشتو بە ھەلەداوان ئەو جىگەيەي جىدەھىشتو راي دەكرد. پاش ئەوئەي خىزانو مەنەلەكانىو دۆستو برادەرانى، لە بەرامبەر ئەم بارودۇخەيدا سەرسام بوون.. سەرنەجام بىپاريان دا، بىيەن بۇ لاي پزىشكىكى دەروونى.. سا بەلكو لە گۆرپىنى ئەو لە خۆ بەكەم روانىنەي ھەيەتى، سەركەوتو بىت. بەللى پزىشكە شارمەكە، لە چارەسەركەردنىدا سەركەوتو بوو.. پياوئەكەش باومەي مەو ھىنا.. كە ئەو مەوئەم.. دەنكە گەنمىك نىيەو بە ناسانى بخورىت.. دۆستو نەزىكەكانىشى ئەومەندە

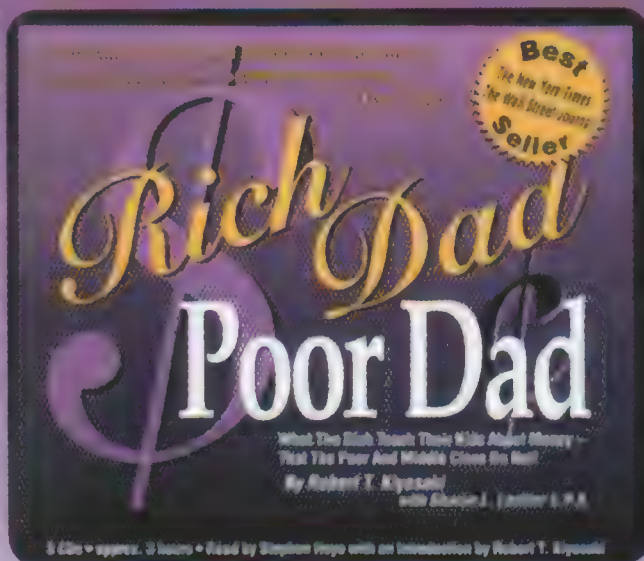
گومائى خراب بە خۆ بىرن.. سەختلىرىنى ئەو زىانائەيە. كە دەشەت تووشى مەوئە بىت گۆتە.

زۆرچار داخەرجانەنى نەرخى ناخ.. گەورەترىن خالى لاوازي مەوئەيەتەيە. دەيقد شوارتز.

ھەستەمان بەرامبەر بە خۇمان، بە شىوازيكى يەكلاگەرەو، كار لە ھەلەسوكەوتەمان دەكات. ناتايىل برانەن.

ن: وحيد مەھدی

پیشہ کی

کتیبی (باوکی ددوله مه‌ندم، باوکی هه‌زارم) که له سالی (٢٠٠٠) دا بلا وکړاوته و دو نووسه رده‌ګی (رېږيرت کايؤساکی) په، کايؤساکی- ئه‌مريکاييه کې به رډچه لکه ژاپونيه، سالی (١٩٤٧) له دورګی هاوای له ئه‌مريکا له دايکبووه، ٨ کتبی نووسيوه که سه‌رجه‌ميان (٢٦) مليؤن ګوډيان لئ فروشراوه له سه‌رتاسه‌ری جهاندا.

رؤبیرت پیاویکه له سفرده دهستی
پیکردوه، سهرمایه گوزاره وانه بیژی
گه شه پیدانی مرویه و ملیونیژیکی دوی
نیفلا سکردوه. چهنین کۆمپانیای
سهرکه و توی دامه زانده و دوی
سهرکه و تیان هروشتوونی، پاشان زیاتر
له جاریک نیفلاسی کردوه، تا وای
لیها توده بی مالو حال که وتوه، دواتر
روو پیکردوه تهوه وانه وتنهوه که لهو
بوارده نه ستری دره وشاوه بووه تا
نه مروش دهره وشتهوه.

رۇبىرت لە گىتېبە كەيدە (Rich Dad)
سەرنىجان بۇ زۇرشت (Poor Dad)
دادىگىنىڭ، لەوانە:

* نووسەر لى پى مۇنۇلۇڭىكە دە
چىرۋىكى مىندالىي خۇي دەگىپ تەتە دە،
كە دابەشە لى نىوان ئامۇزگار بىيەكانى
باۋىكى كە مامۇستاي زانكۇيە دە بە نازناۋى
(باۋىكە ھەزارەكەم) ئامۇزەي پىدەدەت،
(ئەۋ نازناۋەش بە ھىج شىۋىمىيەك جىنۇ

نییه)، له گهڼ ناموزگار بیه کانی هاوړنکې
باوکی «مایک»، که سه رمایه گوزارنکی
خودرو ستکارو له کتیبه که دا به (باوکه
دمو له مهنده که م) ناماژ هی بډودات.

فیر دهبیت چۆن پارهی چنگ بکهویتو
چنگی بخت، لهگهل بهاوردکاریهکی
بهردهوام له نیوان بارودۆخی باوکی،
ئهکادیمیسته زانکۆیهیه، لهگهل
هاوریکهی باوکی، پیاوه عهمهلییه
بازرگانییه، پاشان برسیاریکی زۆر
راستو گرنگ دهکات؛ نایا خویندنگاکان
خویندکارهکانیان ناماده دهکهن بۆ جوونه
ناو جیهانی واقعییهوه سههرکهوتن لهو
جیهانهدا؟ نایا لهبهگردنی وانهکانو
خۆماندووکردن و پڕوانامه و مزینهی بهرز
پێگان؟

نه‌وی نووسەر له پوخته‌ی
نه‌زمونه‌کانی خۆی له ژياندا پێی
گه‌یشتوو ده‌ش وانیه، به‌م جو‌ره‌ش نه‌و
وانانه‌مان بۆ باس ده‌کات:

۱- دولت‌مهندسان له پی‌ناوی پارمدا کار ناکهن.

۲- نه گهر دته ویت دوه لومنه بیت
هه نښک له یاساو ریسا داراییه کان فتر به.

۲- گرنگی به کاره‌کانت بده.

۴- میژووی باجگری و هیزی
دامه زراودگان.

۵- دولت‌مهندسان داهینه‌ری پارس.

٦- کار بکړو بچوره ومزيفهوه بو

نمودی فیّری شت بیت، له پیناوی پارمدا
کارمه‌که.

* رۆبیرت ههست به پهژاره دهکات
که ددینیت هه موو نهوانه ی بلیمه تو
د مرکه و توو له ژاندا دمنالین، چونکه
نازان، یان نایانه ویت فیری پرهنسیپه کانی
پۆشنیری دارایی بن، له ژمێرارییه وه
ههتا وهبه رهتانه و فرۆشو پاسا.

* كاتىك رۇبىرت يەكەمىن كىتبى
خۇي نووسىيە، ناونىشانەكەي ودها
داننا؛ ئەگەر دىتەۋىت دىولەمەندو
بەختەۋىرىت، مەخوتىنە، خاۋىنى خانەي
بلاۋكردنەۋەكە ۋىستى ناۋى كىتبەكەي
بگۇرپىت بۇ ناونىشانىكى كلاسكى، ۋەك
ئابوۋرى فىركارى، بەلام خۇشەختانە
رۇبىرت سوۋىروبو لەسەر ناونىشانەكەي
خۇي، ئەۋەش ۋەهاكىرد كىتبەكەي پىر فرۇش
بىت، خەلكىش ماۋىەك دىخنەيان لىگىرت
يە ھۇي ناونىشانە سەپىرەكەيە، بەلام
كىتبەكە بەردىۋام ھەر دىفرۇشا.

* هسه يک هميه ده لیت وشه ومزيقه Job له زمانى ٲينگليز يدا کور ترکراوى پستهى (Just Over Broke)، که بيه ماناى (به حال له زور ٲيفلاس بيه وه) ديت، نوموش که گرفته که هوولتر دهکاته وه نومويه که همومان ودها دزانن ومزيقه گرم تيه، بويه ده بيه تهنانه ناموزگاري که ساني ديكش ده کن تا زياترين کات له سر يک ومزيقه

ۋەردە خەمە غەزىز

پاييز

گە پاييز دىت، بۇنى
مىھرىبانى لەگەل خۇشەۋىستىدا
دىت.. بۇنى دۇستايەتتى پاك
مندالانە.. بۇنى پەرتوك
پەراۋە نوپىيەكانى.. بۇنى
جانتاي پىر لە موحىببەت..
بۇنى ئەۋ پىكەنىنانە گە
لە دلەۋە ھەلدەقۇللىن.. بۇنى
شادى مندالەكان.. دەنگى زەنگى
قوتابخانەۋ ئاۋىزان لەگەل
خەشى گەلە زەردەكانى پاييز..
بىرھىنەرەۋە شىرىنترىن
يادگارپىيەكانى ئىمەيە.

بىلمەتە دارايپىيەكەى ناخى خۇت بە ناگا
بەينەرەۋە، ۋاز لەۋ بىرۋايە بەينە كە پارە
سەرچاۋەى ھەموو خراپەكارپىيەكانە.
پارە بىنەرەتو سەرچاۋەى ھەموو گوناھو
خراپەكارپىيەكان نىيە، بەلگو دەستەكە
بەسەر پارەدا زالەۋ ناھارى پىدەبەخىشەت.
سەرگەۋتتە لە بۋارى دارايپىدا ماناى ئەۋە
نىيە ئىدى تۆ بەشىۋەيەكى ئۇتۇماتىكى
بۋويت بە ئەھلى دۆزەخ.

ئىمە ھەموومان فىرى ئەۋە بۋووين
چۈن لە شىتەكدا لىھاتوۋ بىن بۇنەۋەى لە
پىناۋى بەدەستەپىنانى پارەدا كارپىكەين،
بەلام فىر نەبۋووين چۈن ۋەدا بىكەين پارە
كارمان بۇ بىكات.

بۇنەۋەى ھەرىيەكە لە ئىمە بتۋانەت
دىۋە نۋستۋەۋەكەى ناخى خۇى بە
ناگاۋەينەت، (۱۰) ھەنگاۋتان فىردەكەم:

۱ - من پىۋىستەم بە ھۇكار، يان
پالئەرىكى بەھىزتر ھەيە، لە ۋاھىغ
(ھىزى رۇج).

۲ - من ئازاد لە ھەلېزارىندا (ھىزى
ھەلېزارىن).

۳ - ھاورىكانت بەۋىپەرى پەرىۋىيەۋە
ھەلېزىرە (ھىزى پىكەۋە بەستىرانەۋە).

۴ - لە فىربۋوندا خىراپە، فىرى
شىتەكى جىددى بەۋ بە تەۋاۋى بىزانە
ئىنجا دەست بۇ شىتەكى تر بىبە.

۵ - مافى خۇت بەدە لە پىشدا (ھىزى
دىسپىلنىكرىنى خود).

۶ - لە خەمى ئەۋەدا بە نامۇزگارىۋ
پاۋىزى باشت دەستبەكەۋىت.

۷ - ۋەك ھىندىيە سۋورەكان بەخىشەدە.

۸ - داھاتى بىنەچەكان، تەۋاۋكارپىيەكانت
بۇ دەكرىن.

۹ - پىۋىستى بە پالەۋان.

۱۰ - خەلگانى دىكە فىرىكە پاداشت ۋەردەگرىت.

سەرچاۋە:

http://www.ama_1zon.com/exec/obidos/ISBN=0446677450/quasyl_#/_atic

yomgedid.kenana_2online.com/topics/57330/downloads/1531

The Real Financial Independence

Posted by Mel | Posted in Financial Independence | Posted on 01_07_2009

Tags: Financial intelligence, Never Work Again Seminar, Rich Dad Poor Dad

بەئىننەۋە، ۋەك ھىمايەك بۇ ئەۋەى گە
گۋايا تۆ ئىدى فەرمانبەرىكى خاۋەن
ئەزمۈۋىت، لە راستىدا تۆ لەۋ ھالەتەدا
كۆپلەيەكى گۋىپاۋەلەت.

* جاران مانەۋە لەسەر يەك ۋەزىفە
شىتەكى باش بۋو، بەلام ئەمىرۋ ئەمىرۋ
ئەۋسەر كىرەن لە چەند ۋەزىفەيەكى
جىياجىادا كارپىكى باشتە، چۈنكە ئەزمۈۋىنى
بەدەستەتاتوۋ پارمەتەدەر دەپت بۇ بىرپارى
دروستو شىۋا لە ھالەتە ئالۇزەكاندا، ئەۋ
ھالەتەنەى ۋەدا پىۋىست دەكەن ۋەنەكە بە
گشتىۋ لە ھەموو لايەكەۋە بە شىۋەيەكى
سەرپايى بىيىنىت. رۇبىرت نامۇزگارىۋ
ئەۋەمان دەكات لە نىۋان كۆمەلەك
ۋەزىفەدا ئەمىرۋ ئەۋسەر بىكەين، چۈنكە
كاتىك كۆمپانىيەكەى خۇت دادەمەزىنىت
ئەۋ ئەمىرۋ ئەۋسەر بە كەلەت دىت،
چۈنكە شارەزى ھەموو ئەۋ لايەنانە
دەپت كە كۆمپانىيەكەت سەردەخەن.

* پىۋىستە كەمىك شت لە بارەى
ھەموو شتەكانەۋە بزانىت، ھەروەك
پىۋىستە ھۈنەرى ھۇش ۋە بازار بە باشى
فىربىت، ئەگەر نا، ئەۋە مەپرسە بۇجى
داھاتو دەرامەتت نەمە؟ بۇجى لە زىانتدا
سەرگەۋتتە دۋاكەۋتوۋە؟

* زالبۋون بەسەر كۆسپەكانى
بەردەم سەرگەۋتتە... رەنگە نازايەتت
تىدەپت، ھەروەدا پەرسىيەكانى زانىارىۋ
دارايى فىربىت، بەلام لەگەل ئەۋەشدا
لە سەرگەۋتتە دۋاكەۋىت، ھۇكارى ئەۋ
دۋاكەۋتەش پىنج ھۇكارن كە خەلگانىك
لە دەستپىكرىنى رەۋى خۇيان لەسەر
پىگەى سەرگەۋتتە دۋادەخەن، ئەۋ
ھۇكارەش ئەمانەن:

۱ - ترس.

۲ - رەشپىنى.

۳ - تەمەلى.

۴ - خۋى خراپ.

۵ - لە خۇبايىبۋون.

* چۈن دەستدەكەيت بە ۋەبەرەپىنان؟
خۇزگە ئەۋە پەرسىيەكى ئاسان بۋايە،
بەلام زۇرىش پەرسىيەكى سەخت نىيە،
ئەۋەندە ھەيە كە ۋەلامەكەى لاي تۋىە
خۇنەرى بەرپىز، چۈنكە ۋەك چۈن
ھەرگىز ناتۋانەت پۇشاكىك بەدۋورىت بە
كەلەكى ھەموو مەۋقەكانى سەر زەۋى پىت،
بە ھەمان شىۋە چارەسەر ۋەلامەكىش
بۇ ئەۋ پەرسىيە نادۋزىتەۋە لە ھەموو
شۋىنەكدا بەسەر ھەموو كەسەكدا پىادە
بىرەت.

ۋەلامەكە ئەۋمەيە كە پىۋىستە دىۋە
نۋستۋەكەى ناۋ مەشكەت بە ناگاۋەينەتەۋە.

تويۇزىنەۋەي زانستى بەرپرسيارتييه

م. ھۆزان جەليل خەمە سەلىم

دەزانن چەند خۇشەختىيە كە مەۋفائەتى
لە چاۋمەروانى رزگار بگەين؟!

ئەنجامى تويۇزىنەۋەكانە نابوورى
ولاتان لە دارمان دەپاريزن، كيشە
كۆمەلەيتىيەكان چارەسەردەكەن، ئەو
كەلپانە پەردەكرىتەۋە كە پەي پەن نەبراۋە،
ژىنگەكەمان دەپاريزن، كاتىك تويۇزىنەۋە
زانستىيەكان بە مېتۇدىكى زانستى دروست
بە ئەنجام بگەينەرىت دەتوانىن لە
ۋاقىدا ھەست بە ئەنجامەكان بگرىت، لە
رەنگدانەۋە دروستەكەي دلتيا بېن.

زۆر گرنگە تويۇزەر وئەنە بۇ
تويۇزىنەۋەيەك بگىشيت كە يەكەمىن بىت
لە لايەنى پېداۋىستى مەۋفائەيتىيەۋە،
تويۇزەر زۆر گرنگە كارىگەرى بېرو
بۇچوون ئايدىيەكى ترى لەسەر نەبىت
تا لە كاتى ئەنجامدانى تويۇزىنەۋەكاندا
ئەنجامەكان ۋەك خۇي بگەينەرىت،
ئەۋە مەبەستە نامازدەنە بە تويۇزىنەۋە
زانستىيەكان، چۈنكە مەۋفائەتى زۆرىنەي
كات كار لەسەر ئەنجامى تويۇزىنەۋەكان
دەكات، ۋەكو لەنەنجامى كارى تويۇزەرەۋە
كارگرا بۇ دەستكارىكرىدى بۇ ماۋەيى لە
پروۋەكە بەردارەكان، تا بەرەكانيان بە
پېژمەكەسى بەرجاۋا زىاد بگرىت، لەگەل
زىاد بوونى دانىشتواندا پېداۋىستى خەلك
فەرھەم بگرىت، دۆزىنەۋە ھەندئ
ماددە بۇ چارەسەرى ھەندئ نەخۇشى كە
مەۋفەكان بەردەۋام چاۋمەرى چارەسەرن
بۇ نەمانى نازارەكانيان تا جەستەيەكى
تەندروستى ئاراميان ھەبىت، بەردەۋام
بەن لە ژيانى ئاسايان، ئەدىسۇن بوو بە

خويۇندىن، ناۋەندەكە گرنگىرىن ھۇكارى
رېڭخستى ۋەستى بەرپرسيارتييەتى
ئەندامانى سىستەمەكەيە) كەۋاتە
يەكەك لەۋ ۋانەيەي لەم ۋەتەيەۋە ھەلى
دەھىنجىنن ھەستى بەرپرسيارتييە!

زۆر پىۋىستە نەۋەكانى داھاتوۋ
بەشۋەيەك پەرومەردە بگرىن كە ھەستى
بەرپرسيارتييە تيا بەرجەستە بگرىت،
بۇئەۋەي كە لە داھاتوۋدا نازناۋى
تويۇزەرى پېيەخسرا ئەۋ ھەستەردە بە
بەرپرسيارتييە دەۋازەيەك بىت ئەنجامى
تويۇزىنەۋەكان، مەۋفەكان ۋەروەكو ژىنگەۋ
گيانداران بەرەۋە ئارامى بېن.

يەكەك لە ئامانجى تويۇزەرەۋە ھەۋدانى
زانستى ۋەشەتەنە بە راستىيە نۆيەكان،
دۆزىنەۋەي شت گەلەك تا ئەم ساتە پەي
پەن نەبراۋە، دلتياۋون لە راستىيەكان ۋە
لەكەندەۋە چارەسەركىرىنى گىرەكان،
ئەۋ ھەۋدانەش بەي مەبەستى ئامانج
نېيە، چەند گرنگە ساتىك تەرەخان بگەين
لە ناخماندا گىتوگۈيەك ئەنجام بەدەين تا
ۋەنەيەك بگىشەين سەرتاپا خەزەت بىت بە
مەۋفائەتى، كاتىك ئەۋ ۋەنەيە نەمەش دىكەين
مەۋفائەتى بە ھىچ شىك بۇيان نەنرخىت.

تېشكەم خەستە سەرنەۋەي تويۇزىنەۋە
چەند لايەنەيە بە بۇچوونى مەن يەكەك لەۋ
لايەنەنە خەزەت كەردەنە بەخود، ئەمەش
تويۇزەر ماضى خۇيەتى، لايەنەكى ترى
تويۇزىنەۋە گرنگە ۋىل بوون بىت بە دۋاى
دەك پېنەكراۋەكان، گومانەكان، يان كيشەۋ
گىرەكان كە مەۋفائەتى پېۋەديان دەنالىنن،
سات بە سات لە چاۋمەروانى چارەسەردان،

ئاشكرىيە جېھانى پېشكەۋتوۋ سات
بە سات پروۋەروۋى گۇرەكانى دىمىتەۋە
لە بۋارە جىۋازەكاندا، گۇرەكانىيەك
لەسەر ئەۋ نەمەيەي كە مەۋفائەتى
بەرەۋە خۇشەختى، يان مەخابن بەرەۋە
نەھامەتى ۋەدەختى بەرن، زۆرىنەي
كات ئەۋ گۇرەكانىيە پەيۋەستە بەۋ
تويۇزىنەۋەي لە ناۋەندە ئەكادىمىيە
جىۋازەكاندا بە ئەنجام دەكات.

دەزانن كى بەم ئەركە ھەلدەستىت؟
بىگومان جىنى تويۇزەرەۋە سېۋرانن
كە دەنە خاۋەنى ئەم كارە، چەند
خۇشەختىيە تويۇزىنەۋەيەك ئەنجام
بەدەن كە مەۋفائەتى شادمان بىكاتو بىزە
بەخىشەت بە لىۋەكان، لە لاپەردەكانى
مېژوۋا پروۋسورى بۇ خۇي نىشتىمانەكەي
تۆمار بىكات، بەردەۋام ناۋيان بە
زىندەۋى لە ھەمەۋە كوچەۋە كۆلەنكى
ئەم زەمىنەدا بە ئېمەۋ نەۋەكانى دواتر
بىناسىت، گرنگە نەۋەۋەرىت بۇ ژيان لە
بىرگەندەۋەي كەسانىكەۋە كە بە تاۋانى
دەزانن ژيان بە ھېمەتى ئارامى لەم
گىتەيەدا بگوزمەرىت، يان بە ئەنجامى
تويۇزىنەۋەكانىيان مەۋفائەتى بەرەۋە
كارەسات رەۋانە بگەن، زۆر گرنگە بزانن
بەر رەۋە توپەيى مەۋفائەتى دەكەۋن، لە
مېژوۋا تا ئەبەد دەنە خاۋەنى تۆمارىكى
قېزەۋن، تويۇزىنەۋەكان ھەندىجار لە
ناۋەندە ئەكادىمىيەكانىيەۋە پېشكەشى
مەۋفائەتى گىراۋن لېرەدا پرىقەي ئەمەل
دوركايم دېتەۋە ياد، (كە ئەۋ ناۋەندەنە بە
كۆمەلەيەك ناۋەندە دەكات بۇ تەۋەۋەكرىنى

كى دەتوانىت مريشكەگە لە شووشەگە دەربەستىت؟

و. نىگەرد شارس

درېژى نەخاياند، مامۇستاكە پنى بېرىن بە وتنى؛ راستە... راستە ئەو دەلامەكەيە!!
 ھەركەسك مريشكەگەى خستە ناو شووشەگە ھەرنەوېش دەتوانىت بېھىننەت دەردە... ئېووش بە ھەمان شېو؛
 مەفھومى گرانى مادەكەتان خستوووتە مېشكتانەو، مئىش ھەر شتەك بلىمى شى بكمەو دەو ئاسانى بكمە سەركەوتوو نابم، ھەتا ئېو ئەو بۆجووئە لە مېشكتان دەرنەكەن بە بى يارمەتى، ھەروەك چۆن بى يارمەتى خستوتانەتە مېشكتانەو.
 مامۇستاكە دەلتە: وانەكە تەوواو بوو... سەربەشتىارەكە زۆر سەرسام بوو ئەو ھەلوئىستەى زۆر پى جوان بوو...
 ھوتابىيەكانىش دواى ئەو زۆر بە ئاسانى لە وانەكە تى دەگەشتن!
 ھوتابىيەكان يەك مريشك دەكەنە شووشەكەو، ئېمە چەند مريشكەمان خستوووتە ناوئىيەو؟
 كەواتە ھىچ شتەك نىيە لەم دونىايەدا گران بېت، ئەگەر سەرمەتا پشت بەخوای گەورە بېستىت، ئەووش بېخەيتە مېشكتەو كە ھىچ شتەك گران نىيە مەگەر بە وىستى خۆت گرانى بکەيت... ھەر بە وىستى خۆت دەتوانىت ئاسانى بکەيتو بى ھىچ كېشەو رېگىرەك بە جىي دەھىنەت.
 ھەموومان دەتوانىن مريشكەكە لە شووشەگە دەربېنن، پاش پشت بەستىن بەخوای گەورە ھەلو بىرگەردنەو خۆمان...
 ھەر بۆيە پئويستە قەبارەيەكى گەورە نەدەينە كېشەكانو گەورەيان نەكەين...
 دەست پېگەردن بەرەو پېش جوونو ئىارام گرتەن باشترە... نەك ناپەزايىو بىزارى دەربېرىن.
 سەرجاو: مدونە ارتقا ورھى

سەربەشتىارى وانەى ھىزىا سەردانى خويندنگەيەكى كەرد تا لە نزيكەوە ئاگادارى وتەووى وانەى ھىزىا بېت لە لاين مامۇستاي ھىزىاو، مامۇستاكەش دەستى كەرد بە وتەووى وانەكەى، لە كاتى وتەووى وانەكەدا يەكەك لە ھوتابىيەكان وانەكەى پى بىرى وتى؛ مامۇستا ھىزىا وانەيەكى زۆر گرانە، ھىشتا قەسەكەى تەووا نەگەردبوو ئەوانى تىرىش دەستيان كەرد بە ناپەزايى دەربېرىن ھەمان پاي ھاورىكەيان ھەبوو، ھەر يەكە لە لاىك قەسەى دەكەرد، يەكەك ھاورى دەكەرد يەكەكى تر ھەولى دەدا كاتى وانەكە بە ھېرۆ بەت...
 مامۇستاكە كەمەك بى دەنگ بوو پاشان وتى؛ باشە ئەمەق ھىچ وانەيەك ناخوينن، وانەكە دەگۆرىن بۆ يارى!!
 ھوتابىيەكان زۆريان پېخۆش بوو.
 سەربەشتىارەكە زۆر لای سەير بوو، مامۇستاكە لەسەر بۆردەكە وئەنى مريشكەكى كېشا لە ناو دەفرىكى شووشەدا كە دەمى دەفرەكە زۆر بارىك بوو... پاشان وتى؛ كى ئەو مريشكە لەو شووشەى دېننەتە دەردە بى ئەووى شووشەكە بىشكىتو مريشكەكەش نابىت مردار بېتەو؟
 ھوتابىيەكان زۆر ھەوليەن دا بۆ وەلامدانەو، بەلام ھەموو شكىستان ھىنا، ھوتابىيەك بە بى ھىوايەكەو وتى؛
 مامۇستا ئەو مريشكە نايەتە دەردەو ھەتا شووشەكە نەشكىنەت، پان مريشكەكە مرداربېتەو... مامۇستاكە وتى؛ نابىت مەرجەكان پىشتگوى بخرىن، ھوتابىيەك وتى؛ كەواتە مامۇستا بەو كەسە بلى كە مريشكەكەى خستوووتە ناو شووشەكە ھەرخۆى بېھىننەتە دەردەو، ھەموو دەستيان كەرد بە پىكەنن، بەلام پىكەننەكەيان

ئەنجامى توئىزىنەو دەكەنى شەو تارىكەكانى بۆ كەردىن بە چارخان، زۆر توئىزىنەووى دروستى تر، گەنگە بزانىن ئەمانە كارى كەسانىكە وئەن بە دواى كېشەو پئىداوئىستى مەوفايەتتەو، خاوەنى ھەستى بەرپەرسىيارىتىن، ئامانجيان دروستەو خۆيان بە خاوەنى كېشەكانى مەوفايەتى دەزانن، شەو و پۆز دەكەن بە يەك شادمانن كاتىك مەوفايەتى خۆشەخت دەيت، ناويان ھەمىشە بە زىندووى دەمىننەتەو!
 پئويستە بەى بېھىن كە كەسانىك لەم جىھانەدا توئىزىنەووى زانستيان بە ئەنجام گەياندووو سەرمەپى تەرخانكەردنى كاتىكى زۆر ماندوووبوونىكى بەردەوامو تېجووونىكى گەورە لە بودجەدا، تۆ لەم ساتەدا پەنگە وا چاوەروان بېت كە مەوفايەتى خۆشەخت كەردىت، مەن دەلەم بە داخەو مەوفايەتى پەووەكو دەرياو كانىو گياندارانى بەرەو لە ناوچوونو كارسات بەردوو، كە ھەربەكەك لەوانە بە ئازادى دروستبوونو دەيت بە ئازادى بىزىن، بەلام كەسانىك كە نە ھەلگىرى ناو توئىزەرن نە خاوەنى بەرپەرسىيارىتىن ئازادى ئەوانى لە گۆرناو دەتوانىت بىر لە راپەردو بکەيتەو كە ھەر ئەو ماددە كىمىاويانە بوو كە لە تاقىگەكاندا بەرەم ھات، بوو خۆى لە ناوچوونى ژمارەيەكى بەرچاوا لە مەوفاى بىتاوانو دارودەختو گيانداران، پەنگو شېو دەووانى دەرياو كانىيەكانىيان بە مەبەستە قىزەونەكانىيان بەرەو كارساتىك بەرد كە پەنگو شېو دەووانى خۆيان لە ياد بکەن!
 ئەگەر ئاورىك لە مېزوو بەدەينەو دەتوانىن لە وئەكانى ھەلبەجەو ھىرۆشماو ناكازاكى بېروانىن. لە ھەرتاندا بە دوو جۆر كەسايەتى ئاشنا بوون، كەسايەتتەك لە پىناوى بەرژەوندى تايبەتەدا مەوفايەتى ھەرامۆش بکاتو بەرەو ھەلەدېريان بەرىت، ھىنانە كاپەى زىنگەيەكى شېواو! كەسايەتتەكەى تىران ھەلگىرى بەرپەرسىيارىتەى دروست بەردەوام بۆ نەھىشتىن ئارىشەكانى ئەم گىتتە، ئاسوودەيە بە ئاسوودەيى مەوفايەتى بەختەو مە بە بەختەو مەرى گيانداران، ئارامە بە ئارامى ئەم زىنگەيەى ھەموو بوونەو مە زىانى تيا دەگوزەرىن، تا لە كۆتادا پىنئوسەكان ئەو وشانە بىخەشتىن لەسەر پەراوەكانى مېزوو سەراپا شانازى بکرىت بەو كۆمەلگەيە كەسايەتتەكى وای بەخشیووە بە مەوفايەتى، ھىوادارم ھەر يەك لە ئېمە ھەلگىرى ئەو كەسايەتتە بىن، خانەوادەو دۆستانو نىشتەمانو جىھان شانازىمان پئو بەكەن.

چەندىن ئارەبچەسى و ئەھمەتتى دەپنەد،
 ھەر وەك پىغەمبەرەن (سەلامى خواپان
 لىيەت) پىشەنگ بوون لە پروپەروپوونەدو
 ئەشكەنجەو نازارداندا، لەگەل ئەمەشدا
 خۆشەويستو ھەلبەردراوى خودا بوون،
 رۆژىك لە رۆژان وشەى (بەخت)يان بە زاردا
 نەھاتوودو بىزارىيان دەرەبىرود، چونكە
 دىنباوون، لەوێ كە ئەمە تافىكرەنەوێ
 خۆى گەورەپە، خودايش گرانى و ئاسانى
 تافىكرەنەوێكان بە گۆرەى بەھىزىوبە
 پىزى بىروباومى كەسكە ئەنجام دەدات،
 كەواتە ئىمەى مرۆف دەبى ئامادەيىمان تىدا
 بىت بۆ ھەموو جۆرە تافىكرەنەوێك،
 مردن، نەخۆشى، ناخۆشى، گرانى، زيانى
 داراى، شىكستەنيان، گىروگرەت... كەواتە
 لەرووى ئايىنەو بەرمان روون بوودو
 كە وشەى (بەخت) ھىچ بىنەمايەكى نىيە،
 بەلكو تەنھا ئەفسانەپەكەو خودى مرۆف
 خۆى ھىناوېەتتە بەر باسو خواس.

لە رووى زانستىشەو زانای مەزن (دېل
 كارنگى) دەلەت: مەن بىروام بە بەخت نىيە
 بەوێ مەسەلەپەكە چارەنوسى مرۆف
 دىارى دەكاتو بەرەو پىشى دەبات، يان
 يارمەتيدەرى بىت لە پەسو پاھە گەورەو
 پۆستە بالاكاندا.

بىگومان ئىمە سىفەتتى بەخت نادەپنە
 پال زانايەكى سەرکەوتوو، يان كەسنىكى
 زىرەكو لىھاتوو، يان كارگىرىكى كارامە،
 چونكە خاوەنى ئەم خەسەلەتە شىاوى
 ئەوێ كە ئەم پۆستانە بگرە دەست،
 بە تايبەت ئەگەر ئەو كەسە پەشت
 بەرزو راستگۆ دامەزراو بىت. كەواتە
 خەلكانىك بەختيان ھەپە كە لە زياندا
 بەشتىكان پىداروودو شىاوى نىن، بە بى
 ئەوێ كە ئەم پۆستانە بىت دەكاتە پۆستە
 بالاكان سەرمایەپەكە گەورە كۆ دەكاتەو،
 ئەك لە رىگەى زانستو زانبارى دەربارەى
 ئابوورىو كاروبارى داراى، بەلكو بە
 ھۆى بارودۆخىكى لە بارەو، يان لە
 ميانەى ھاورپەتەگەلەكى پاھەخدارەو كە
 لەمیانەى خزمەتكرەن، يان پەرسەنەو
 پەيوەندى پىوە كەردوود، ئەوېش
 دەولەمەندى كەردوودو حىاي كەردوودەو.
 بۆيە دەبىنن ئەم جۆرە كەسانە ھەر لەم
 دونايەدا مردوونو چاومى كەسانىك
 دەكەن بە خاكىيان بىسپىرن. (چۆن
 سەرکەوتوو دەبىت؟ دىل كارنگى). كەواتە
 با ھەموومان پىكەو لە ھەولە بى وچاندا
 بىن بۆ ئەوێ رەوتى ژيان بەرەو پىش
 بەرىنو داھاتوويەكى گەش بۆ خۆمانو
 كۆمەلگەمان بنائى بنىين.

(بەخت) لە نىوان راستى و خەيالدا

بىرارى داو ھەموويان بۆ بە دەستەنيانى
 خولايو خۆزگەكانىيان ھەول بەدن، وای
 بىرارى نەداو بە بى ھەول ھىمەت ھىچ
 كەس بگات بە ئەو ئامانجەى لە ناخیدا
 دەخولتەوودو خەونى پىو دەبىنەت،
 چونكە ھەروەك خۆى دەفەرمووت: (وان
 لىس للانسان إلا ما سعى وان سعى سوف
 یرى) النجم/ ۳۹ - ۴۰. ھەموو كەسنىك بە
 پى ھەول و ماندووبوون دەكات بە ئامانج،
 مرۆف لە ھەول و كۆشى خۆى زياتر
 ھىچى دەست ناكەوېت، ژيانىش گوزارشتە
 لە چەندىن ھەل، ئەوێ ئامادەيى تىدا بىت
 دەپۆزەتەو، ئەووشى ئامادەيى تىدا نەبىت
 لەسەرى دەخەوېت، ئائەمەپە بەخت.

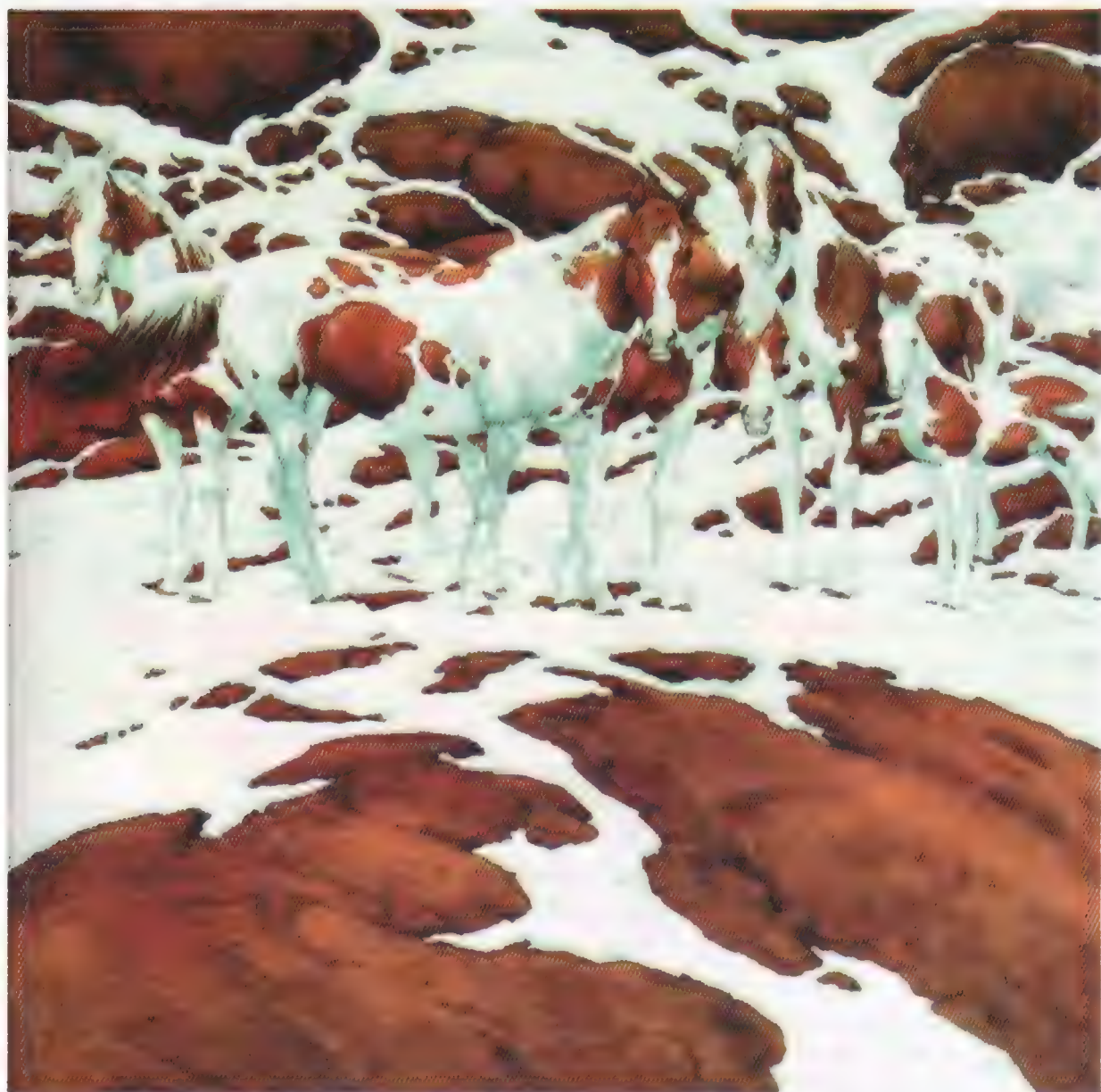
بەخت وشەپەكى بى مانايە، لەم
 دنيايدا شتىك نىيە بە ناوى بەختەو،
 ھەمىشە كۆشى بەردەوام يارىدەدەرىكى
 باش بوو بۆ گەيشتن بە ئامانج و ئەو
 مەرامانەى كەسى تىكۆشەر ھەپەتو بە
 دەوریدا دەخولتەوودو بەدوايدا دەگەرېت،
 خۆى گەورە بەش و بەختى باشى بە
 ھەندىك لە بەندەكانى ئەبەخشیوود ئەوانى
 تری ھەرامۆش كەردبىت، پەرومردگار زولم
 سەتم لە ھىچ بەندەپەكى خۆى ناكات.
 چەندىن جار ئەوێمان بۆ روون دەكاتەو كە
 سەرنەجەو چاكى خرابى كارو كەردەوكان
 لە ئەستۆى مرۆفەكان خۆيانداپە، ھەروەك
 دەفەرمووت: «ھەموو كەسنىك لە بارمەتى
 كەردەوكانى خۆیداپە»، ئەنجامى ھەموو
 گەردەكان وابەستەى كارى خودى مرۆفەكان
 خۆيانە، ھەروەك پىشنانىشمان وتوينا: (چى
 بچىنەت، ھەر ئەو دەدووریتەو).
 دەبىت ئەوێشمان لا روون بىت كە
 كەسانى بىرو باومىساغ لەم دنيايدا توشى

ئىمەى مرۆف زۆرجار گەپى لە
 بەختو بەشى خۆمان دەكەين، بى
 بىرکەرنەوودو تىرمان ھۆكارى شىكستو
 سەرنەكەوتەمان دەگىرپەنەو بۆ بەخت،
 بەردەوامو رۆژانە كەسانىك دەبىنن ئەم
 دەستەواژەپەيان لەسەر زارەو كەردوپانە بە
 دروشمى ژيانىيان، ھەموو سەرنەكەوتنو
 شىكستىكان دەدەنە پال ئۆبالى بەخت.
 بەلام ئىمە وەك مرۆفكى خاوەن ھەستو
 زىرى، پىوېستە ھەلوستەپەك لەسەر ئەم
 بۆچوونەو ھاوشیوەكانىيان بكەين، لە ژىر
 چەترى ئايىن و زانستدا خۆپەندەوېيان بۆ
 بكەين، تاوێكو لە حەقىقەت لەندەپن،
 چىتر دەستەوستان نەپن لە ناست ھەول
 كۆشەكانماندا، بەردەوامىيان لە گەران بە
 دواى ھەلى باشترو ھەولى زياتر.

سەرەتا ھەروەك زانای دەرئناس (دېل
 كارنگى) پىناسەى بەخت دەكاتو دەلەت:
 برىتپە لە ئىمتىيازاتەكانى ژيان، سەرکەوتن
 لە ئىش و كار، بەرزبوونەو لە پۆستدا،
 كۆكەرنەوې پارمىەكى زۆر... كە دەستى
 كەسنىك دەكەوېت بە بى ئەوێ شىاوى
 بىت، يان لە ناستى ئەو پىگەپەدا بىت كە
 پى گەپشتوو، ئىتر لە زانستەپەدا بىت،
 يان لە توانای كارگىرى، يان زىرەكى، يان
 توانای لە پر كەرنەوې ئەو پۆستانەى
 پى گەپشتوو بەرھەرارى وەرگرتوو.
 بىگومان ئەم جۆرە بىروپۆچوونانە لە
 ئايىن پىروزی ئىسلامدا جىگەى نابىتەو،
 چونكە ئىسلام بەرنامەپەكى تىروتمەواو بۆ
 سەرجەم مرۆفەكان، جىاوازی نىوان ھىچ
 كەسو رەگەزو ھىچ جىنو توپىكى تىدا
 نىيە، بەلكو خۆى گەورە ھەموو بوونەومرو
 زەوى بۆ خزمەتى مرۆفەكان دروستكەردوود،

مېشەك

بە وردى لەم وینەیه ورد بەرەو
 ھیزی مېشەك و بیرکردنەو ەت بخەرەکار
 بزەنە چى دەبینیت؟ تا چ رادەيەك دیدى تېرۋانیت وردە؟

جىياۋازى تەمەن لە ئىۋان ھاۋسەراندە

پرسىيارمان لىكرد، ئەمەيە نايە جىياۋازى
گونجاۋ دەبىت چەند بىت؟

ھەرچەندە رايۇچوونو چىرۇكى ژيانى
ئەو كەسانەم خۇيىندوۋەتەۋە كە دەلېن؛
جىياۋازى ھەردوۋلا پىنج تا دەسالى بىت،
ۋاتە لە دەسالى زياتەر نەبىت، بۇ زياتەر
سەلماندىنى ئەم بۇچوونە (دكتۇر عەبدوللا
مەممەد فەۋزان) مامۇستايەكى شارەزايە
لە بۋارى كۆمەلەيتىدا لە زانكۆ مەلىك
سعوودە، دەلېت جىياۋازى تەمەن لە ئىۋان
ھاۋسەراندە ھۇكارىكە بۇ تىگەپىشتىن
ھاۋسەنگى بىرو بۇچوون، ھەمىشە ۋاباشترە
كە پىياۋ لە ئافرىت گەۋرەتر بىت، چونكە
پىياۋ بەرپىرسە لە بەرپوۋەردىنى خىزان
بە مەرجىك لە دەسالى زياتەر نەبىت،
بەپراستى زۇرجار لىكۆلەنەۋەمان كىردوۋە
لە بارەى ئەو خىزانەى كە ھاۋسەرمەكى
پانزە سال، يا بىست سال لە خىزانەكەى
گەۋرەترە دەرگەۋتوۋە نارموزو و خۇشىو
راۋوبۇچوونەكانىان جىياۋازن، بۇ نمۇنە
ئافرىتلىك باسى ژيانى خۇى دەكات دەلېت؛
(جىياۋازى تەمەنى مەن ھاۋسەرمەكەم جەفدە
سالە، ئىستا مەن تەمەنم (۴۰) سالە، ئەۋىش
تەمەنى (۵۷) سالە، ھەرچەندە پىياۋىكى
زۇر دىلپاكەو بە ھەستە، بەلام ئەۋدى كە
ھەمىشە پىشېنى دەكەم لە ژىئانماندا،
زۇر جىار ئارموزوم ھەيە بۇ كارىك، يا
سەردانىك، يا سەيرانىك، ئەو جەزى
لىنىيەو زۇرىك لە راۋوبۇچوونەكانىان بە
ھۇى جىياۋازى تەمەنەۋە جىياۋازن)، دىكتۇر
عەبدوللا دەلېت: بۇ نمۇنە ھەمىشە
تەمەن بچۈكەكە لە سەردەتاي بەرنامە

ئاسوۋدە بىت ھەمىشە لە سەمىنەمەي
رېزو خۇشەۋىستى بۇين.
لىرەدا بە پىۋىستى دىزانم ئەۋە
روون بىكەمەۋە پىكەننى خىزان سەردەتا
لە ھاۋسەرمەۋە دەست پى دەكات، پىياۋ
دەچىتەخۋازىنى ئافرىت بە ھەمەۋ
ھەلوۋمەرجىك رازىيەۋ ناگادارە لە ھەمەۋ
شتىك، بىگومان كاتىك رازى بوۋە بە ھەر
كەمتەرخەمىيەك بۇ پىۋىستىيەكى تايپەتى
خۇى بوۋە، يا خۇشەۋىستىيەكى سۆزدارانە
بوۋە، يا جەزىكردوۋە ئافرىتەكە لە خۇى
گەۋرەترىت، ياخود جەند سالىكى كەم
لە نىۋانىندا بىت، بەلام پاش ماۋىيەك
يا جەند سالىك ھەمەۋخۇشەۋىستىو
پەيمانەكانى لە بىردەچىتەۋە، ژيانى
خۇى لەگەل كەسانى تىردا بەراۋد
دەكات، سەپىرى راۋوبۇچوونى خۇى ناكات
لەگەل خىزانەكەيدا، بەلكو دەرۋانىتە
بۇچوونو عاداتى كۆمەلگا ۋادىزانىت بى
بەشە لە بەدەستەننى خۇشەۋىستىيەكانى
ژياندا، ۋاگومان دەبىت كە ئەم جىياۋازى
لەگەل خىزانەكانى تىردا ھەيە. ھەر
ۋەك ۋىراۋە ژىان مەرۇف ناگۇرېت،
بەلام مەرۇف ژىان دەگۇرېت، لەبەرئەۋە
زۇرجار مەرۇف بەجۇرىك بىردەكاتەۋە
كە ھەمەۋ دەرگەكانى لەسەر داخراپىت،
بەلام خۇى دەرگەى لەخۇى داخستوۋە،
ھەمىشە دەرۋانىتە سەختىيەكانى ژىان
نەك خۇشەۋىستىيەكانى، بىگومان ئەۋ كەسەش
ئاسوۋدە نابىتو ناتوانىت لە ھىج بۋارىكدا
سەركەۋتوۋە بىت.
بابەتى دوۋەم كە لە سەۋمەرە

ئايە جىياۋازى تەمەن كارىگەرى ھەيە
بۇ پەيۋەندىيە خىزانىيەكان؟
ئايە جىياۋازى گونجاۋ دەبىت چەند
دەبىت؟

ئايە دەبىت پىياۋ لە ئافرىت گەۋرەتر
بىت، يان بە پىچەۋانەۋە؟

ئەمانەۋ چەندەھا پرسىيارى تر
كە روۋبەروۋى خىزان دەبىتەۋە، ۋەك
دەزانىن لە راپىردوۋا ئەم شىۋازى
بىرگىردنەۋەيە نەبوۋ، ۋاتە بايەخ نەدراۋە
بە تەمەنى كچو كور، لەبەرئەۋە زۇر جىار
روۋى داۋە ئافرىتلىك ھاۋسەركىرى كىردوۋە
لەگەل كەسىكدا كە چەندەھا سال لە
خۇى گەۋرەتر بوۋە، يا بە پىچەۋانەۋە
ئافرىتەكە چەندەھا سال لە ھاۋسەرمەكى
گەۋرەتر بوۋە، لەۋانەيە ھەندىچار
ژىانيان لەۋ خىزانانە ئاسوۋدە تر بوۋىت
كە ھاۋتەمەنن، يان جەند سالىكى
كەمىيان لە نىۋاندايە، بەلام ئەمەۋ ئەم
جۇرە خۋازىنىيە شىتىكى نامۇيە، راۋ
بۇچوونى خەلكى ۋاىكردوۋە كە ئەم
شىۋازى خۋازىنىيە جگە لە ناكۆكى ھىج
سوۋدىك ناگەيەنېت بە خىزان، زۇرجار
بوۋنى ئەم ھۇكارە كىشە دروست ناكات
بەلام تىنەگەپىشتىن بىرگىردنەۋەيەكى
ھەلە ۋادەكات بىتەكەشەيەكى سەرمەكى
بۇ ھەردوۋلا، ھەمىشە ۋابىردەكەنەۋە
كەمتەرخەمىيەكان ھەيە لە ژىانداۋ لە
خۇشەۋىستىيەكانى ژياندا ئەمان بى بەشەن،
بەلام بە پىچەۋانەۋە گرگ لە ژيانى
ھاۋسەرىتەيدا رىكەۋىتى ھەردوۋلايە
لەسەر بىروۋبۇچوونىك كەپىكەۋە ژىانيان

چىڭىزى قىزى كىرىم

بارودۇخ، نەك كۆيلەي بارودۇخ، بۇئەۋەي بېيتەخاۋەنى بارودۇخ، سەرمەت پىۋىستە سەركىدايەتى دەرۋونى خۇت بگىرئە ئەستۇ، چۈنكە مەۋف دەرۋانئەت ھەموو ئاۋاتەكانى بېيتەتە دى، بە نارامگرتنىكى رىكۇپىكۇ بەردەۋام.

زىيان قىزى كىرىم: چارمىنۇست بە سىرۋىتى خۇتەۋە بەندە، سىرۋىتىش دەرەنجامى ھەلسۈكەۋتو ھەلچۈنەكانتو كاردانەۋەكانتە، ھەلسۈكەۋتو كاردانەۋەكانىش دەرۋارەكاندەۋەي ئەۋ كاردانەۋەكانتە كە بىرۋىچۈنەكانت بېيت رادەگەيەن، بىرۋىچۈنەكانت دەرەنجامى ئەۋ ئامازانەيە كە لە لايەن خەلگى بارودۇخو ئەۋ زىنگەيەي دەرۋىبەرت بېيت دەكات.

زىيان قىزى كىرىم: لە ھەموو مەۋقەكىدا لايەنى باشو لايەنى خراپ ھەيە، پىۋىستە لەسەرمەن لايەنە باشەكە بەھىز بگەين.

زىيان قىزى كىرىم: لە ھەر بارودۇخىكىدا بىۋى بە رۋىيەكى خۇشەۋە سەيىرى زىيان بگە، قىزى خەندەۋە بېكەين بە، خەمەكانى جىھان مەدە بە كۆلى خۇتدا.

زىيان قىزى كىرىم: ھەۋل بەدە ھەموو رۇۋىك بە سەرمەن دۋىتەتدا سەرمەكەۋىت، رەزەمەندى ۋىزەدەت بە دەست بېيتە، پىۋىستە خۇشەۋە ئاسۋودەيىت لە لا گەۋرەتەر بېيت، لە پېداھەلگوتنى ھەموو جىھان.

زىيان قىزى كىرىم: مەۋف ھەرۋەكۇ چۈن جىۋىبەرگۈ ھەۋىتو كىتېۋ شۋىنى نىشە جىۋىۋى ھەلەبىزىرئەت، بە ھەمان شىۋە پىۋىستە بىرۋىچۈنەۋى راسەت و گونجاۋ ھەلەبىزىرئەت.

زىيان قىزى كىرىم: كە فەرھەنگى سەرمەكەۋت، لە ھەر دۋو ۋەشە (ئەگەر) (بەلام) پىك نەھاتەۋە.

زىيان قىزى كىرىم: ئەگەر پارىزگاريت لە ئارامىۋ شۇمەندى خۇت كىرد، بىا شىتۋىمەۋ گەۋگۈۋى ئىۋانئان زۇر تۈندۈتۈش بېيت، ئەۋا تۇ دەيىتە خاۋەنى ھەلۋىستو دەرۋانئەت دلى بەرمەبەر بۇ نىۋ رېزەكانى خۇت رېكېشەت، لە ھەمان كاتدا دەرۋانئەت راي گىشەش بە دەست بېيتەت، لە كۇتايىشدا كىشەكە لە بەرژەۋەندى تۇ تەۋا دەيىت.

زىيان قىزى كىرىم: ئەم دىنەيە بە ۋىنەي ئاۋىنەيە، تەنھا ئەۋ ۋىنەمان نىشان دەدات كە پىي دەدەين، كاتىك تۇ سكال لە دەست دىنە دەكەيت، رۋوخسارىكى خەۋاۋىت پىشان دەدات، ئايا تۇ رۋوخسارىكى جۋانو گەشت پىشان داۋە؟

زىيان قىزى كىرىم: قىزىۋوم ئەۋەي كار نەكات ھەلەش ناكات.

زىيان قىزى كىرىم: لۈتەكى ھەموو زىيانكىكى سەرمەكەۋتو، ئارامگرتىۋ لەسەرخۇيە؟

زىيان قىزى كىرىم: بېە بە خاۋەنى

رېزىدايە بۇ كارۋارەكان، بەلام تەمەن گەۋرەكە لە كۇتايى بەرنامەپىزىدايە، رەنگە ھەندىچار ھەز بكات ۋەك ئەۋ، يا لەبەر ئارمىۋى خىزانەكەي ھەلەسەت بە كارىك، بەلام تەمەنەكەي قورسايىۋ بەرمەستى بۇ دروست دەكات.

پىرسارى سىيەم ئەۋەيە ئايا پىۋا لە ئافرىت گەۋرەتەر بېيت، يا بە پىچەۋانەۋە؟ ۋەك لە سەرمەتدا ئەۋەمان رۋون كىردەۋە زۇرەي دەرۋونناسان بۇچۈنەيەن لە سەرمەۋەيە كەپىۋا لە ئافرىت گەۋرەتەر بېيت باشتەر، بەلام ئەگەر لە خالىكىشدا ئافرىتەكە چەند سالىك لەپىۋەكە گەۋرەتەر بېيت ھىچ كىشە نىيە، ھەندىك پىۋانەش خۇيان ۋەھا ئارمىۋىيەكان ھەيە بەۋ مەرجەي جىۋاۋىيەكە زۇر بەرجاۋ نەبېت كە ھەندىچار سى تاجۋار سال دەيىتو جىۋاۋىيەكى بەرجاۋ دروست دەكات، مەبەستى شارمەيەنەش لەۋەي كە پىيان باشە پىۋا لە ئافرىت گەۋرەتەر بېيت، لەبەرئەۋەيە كە بەرۋەبىردىنى مالۋ خىزان سەرمەت لە ئەستۋى پىۋادايە پاشان ئافرىت، ھەرۋەك زەمىنەپ غەزالى دەلەت؛ لەبەرئەۋەيە ئافرىت لايەنى گەشەي جەستەي زۋوتەر لە پىۋان بە ھۋى ھۋكارى دۋوگىانىۋ مىندال بۈۋەۋە، بۈيە زۋوتەر لە پىۋا تۋوشى مەندۋۋىيەتىۋ تىكچۈۋىنى جەستەي دەيىت، ھەموو ئەۋ بۋارەنى باسەمان كىرد بەشۋەيەكى زانستىيەنە دەرۋەتۋە، ھىۋادارىن ھەموو خىزانەكان دۋوربىن لە كىشە ناخۇشۋ ھەمىشە ئاسۋودە بىزىن، ھەرخىزانىك جىۋاۋى تەمەنيەن ھەيە لە كەمتەر خەمىۋ ناكۇكىەكانى يەكتىرى بىۋورن، ۋەك لە سەرمەتاي باسەكەماندا رۋونمان كىردەۋە زۇررىك لە خىزانەكان ھاۋتەمەن، يا جىۋاۋى كەم لەنىۋانىندا ھەيە، بەمەخەۋە بىرۋىچۈنەيەن جىۋاۋە، ئەمەش پەيۋەندى بە نەرىتى خۇيانەۋە ھەيە، ئەگەر ھەردۋولا گۈپرايەلېن بۇ ھەرمەن پىشنىارەكانى يەكتىرى ئەۋە بەردەۋام تا كۇتايى زىيان بە لىۋوردەيىۋ ۋەھادارى بەسەر دەبەن.

لە كۇتايىدا ھىۋا سەرفرازى بۇ خىزانەكان دەخۋازم، ھىۋادارم ئەۋ بۋارەنى باسەم كىرد يارمەتيدەر بىن بۇ لايەنى دەرۋونى يەكتىرى نەك پەشىمانىۋ سەرمەنەشكەردىنى يەكتىرى كەمتەر خەمى لە زىياندا.

بە مىندالەكەت مەلى... بەلكو پىلى

پىلى مەلى: نەزان، بۇ ناتوانىت وەلامى
ئەم پىرسىارە بىدەيتەو؟

پىلى مەلى: لەگەتلىدام، بەراسىتى
وەلامدانەوۋى ئەم پىرسىارە پىۋىستى بە
يارمەتتە، بەلام دەپىت پىرسىارى داھاتو،
بە تەنھا وەلام بىدەيتەو، لەبەرئەوۋى تۆ
زىرەكىت.

پىلى مەلى: كاتىك من لە دەروەۋى
مالم، ھارو ھاجى ئەكەيتو ئازارى خوشكو
براكانى تىرت نەدەيت.

پىلى مەلى: ئەركەكانى قوتابخانەت لە
ياد ئەكەيت، پاشان تەماشى تەلەفرىۋن
بەك، لەسەر كاغەز وپنە بېكىشەو پاشان
رەنگى بەك، يارى بە يارىيە تازەكانت بەك،
يان خانوۋىيەكى جوانم بە مىكانۇكانت بۇ
دروست بەك... ھتە.

بە كورتى: دووربەكەو لە ئامازەۋى
نەرىنى... لە بەرامبەردا ئامازەۋى نەرىنى
بەكاربەيتە.

واياشتە بە بەردەوامى كاتىك رېگىرى
شتىك لە مىندالەكەت دەكەيت، ھەول بەدە لە
برى ئەو شتىكى تىرى بۇ دابىن بەكەيت.
بۇ نەمۇنە:

مىندالەكەت ئارمىزۋى بازىدان، دەكەت
لەسەر جىگەى نووستن.

پىلى مەلى: جىگەى نووستن بۇ خەوتنە.
ئەگەر ئارمىزۋى بازىدان دەكەيت، دەتوانىت
لە ھەوشە ئەو يارىيە بەكەيت.

دادەنىشىنو لەسەر مىز نان دەخۇين.

پىلى مەلى: لەسەر دىوار، يان لەسەر
دەستو قاچت وپنە مەكىشە.

پىلى مەلى: لەسەر كاغەز وپنە بېكىشە
كاتىك كە تەواوت كىرد، لەسەر دىۋارى
زۋورەكەت بۆت ھەلدەواسم.

پىلى مەلى: ھەلسە نوپزەكەت بەك،
ئەگىنا دەجىتە نپو دۆزەخ.

پىلى مەلى: وىرە با بە يەگەو نوپز
بەكەين، بۆنەوۋى بە يەگەو بىچىنە
بەھەشت.

پىلى مەلى: ئەو وپنەيە جىيە؟ ئەمە
كەى وپنەيە كىشاوتە؟

پىلى مەلى: رەنگە جوانەكانى وپنەكەت
سەرساميان كىردوم، ھىلە وەستاۋەكانت
سەرساميان كىردوم! دەكرىت پىم بلىنى
ئەو وپنە جوانانەت ماناى جىيە؟ ئەو
نۆتۈمبىلە بۇ كۆى دەروات؟ پەنجەرەكان
بۆجى كراۋنەتەو؟

پىلى مەلى: لەسەر دەم مەخەو.
پىلى مەلى: پىشەوامان (سەلامى خۋاى

لىيىت) قىرى كىردوين كە لەسەر لاي راست
بىخەوين.

پىلى مەلى: شىكولاتە مەخۇ، بۇ
دەنەكانت خرابە.

پىلى مەلى: من ھەزدەكەم رۆژانە يەكجار
شىكولاتە بىخۇيت، چونكە تۆ زىرەكىتو
بەردەوام دەنەكانت پاك دەكەيتەو.

پىلى مەلى: زۋورەكەت زۆر شەلەزاۋەو
رېكىبىخە!

پىلى مەلى: ئايا پىۋىستت بە يارمەتى
نىيە، بۇ رېكىبىستى زۋورەكەت؟

پىلى مەلى: يارى بە تۆپ مەكە لە
مالەوۋو لەسەر شەقام.

پىلى مەلى: شوپنى يارىكىردن لە باخچە،
ياخود يارىگايە، يان لەگەل ھاۋرىكانت
بىرۇ بۇ يانەيەكى وىرەشى.

پىلى مەلى: وانەكەت بىخۇيتەو واز
لە يارىكىردن بېيتە، چونكە وانەكەت
گىرنگىرە.

پىلى مەلى: دۋاى تەواۋىكىردىنى ئەركەكانى
خوپىندىن، بىرۇ يارى پەلەستەپىش بەك،
يان ھەر جۆرە يارىيەك كە ئارمىزۋى
دەكەيت.

پىلى مەلى: پىۋىست ناكات من پىت
بلىم، ھەستە ددانەكانت بىشۇ.

پىلى مەلى: تۆ زۆر ژىرو جالاكىت،
لەبەرئەوۋى ددانەكانت دەشۋىت، بەبى
ئەوۋى من پىت بلىم.

پىلى مەلى: لە بىرت پىت دۋاى
نانخواردن دەستەكانت بىشۇ.

پىلى مەلى: بۆنى دەستەكانت زۆر خۇشە،
دۋاى ئەوۋى كە شۆردت.

پىلى مەلى: لەسەر مىزى نانخواردن
دامەنىشە.

پىلى مەلى: ئىمە لەسەر كورسى

دايك چۆن دەيىتە سەرچاۋە زىرەكى مندا

ۋا ۋوسمانى حاجى سەلام

ئاگايى زىرەكى ۋاۋاى مندا لى مەر
تېيىنى كىرىن شىكىرىنە ۋاۋا بىلەن تەكەن
بەستىرون بە كۆمەلىك ھۆكەرە ۋە كە
دايك پىشكەشى مندا لى دەكەت، ئەمەش
لە ماۋە پەرۋەردىكى مندا لى بە
دى دىت كەتپىدا خالە لاۋازەكى مندا لى
دەگۈردىت بۇ خالى بەھىز.

پىسپۇرانى قۇناغى سەرەتايى تەمەنى
مندا لى بە گىرگىرىن قۇناغى ۋىرۋونى
دادەننىن، دەرەبارە ئەمەش تۆۋى دايك
بە كاريگەرترىن ئامپاز بۇ ئەۋ كەرە
دەستىنىش كراۋىت، ھەربۇيە قەسەردىن
پىكەنىنەكانت لەگەلىدا، خويىندەۋەتو
لاۋاندەۋەت بۇ، جۇرىكە لە كارلىكى
رۇۋانە كە دەمە ھۆى بەھىزگىرىن ژىرى
مندا لى، لىرەدا كۆمەلىك رىگا دەخەنەۋو
بۇ قۇناغە جىۋاۋازەكى تەمەنى مندا لى
بۇۋەۋە لە رىگەيانەۋە مندا لى كەت زىاتىر
بە ئاگاۋ وريۋاۋ زىرەكتىر دەرەجىت لە
داھاتوۋدا.

رېنمايى بۇ مندا لى تەمەن تازە لە
دايكىۋو تا تەمەنى يەك سالى:
- نىگاي چاۋەكان:

ھەۋلىدە سوۋد لەۋ كاتانە ۋەرىگىرىت كە
چاۋەكانى مندا لى كەت كراۋەتەۋە پاستەۋخۇ
سەپىرى ناۋ چاۋەكانى بەك، چۈنكە مندا لى
لەۋ تەمەنەدا دەتۋانپىت جىۋاۋازى نىۋان
پروۋخسارەكان بىكەت بە تايىبەت دەۋو چاۋى
دايكى لە ھەر نىگايەكى مندا لى كەشدا
بۇ دايكى زىاتىر، ۋەكۈ خولىك ۋايە بۇ
بەھىزگىرىن ھەستەكان ۋادىگارىيەكانى
لاى مندا لى.

بەشى يەكەم

پىدانى شىرى مەمەك.. ئاگايى
مندا لى كەت بەھىزترەدەكەت:

ھىچ كام لە پىشكانى پىسپۇران لارىيان
لە گىرگى شىرپىدانى مەمكى دايك بە
مندا لى نىيە، شىرپىدانى دايك بە سوۋدە
بۇ پىكەتپان ۋەگەشەردىن مندا لى لە ۋوۋى
جەستەيى ۋەروۋنىيەۋە، تۋىزىنەۋەكانىش
ئامازە بەۋە دەكەن كە ئەۋانە بە مندا لى
شىرى دايكىان پىدراۋە خاۋنى رىزەيەكى
زىاتىرن لە زىرەكى ۋاۋاى شىكىرىنەۋە،
چەندە جوان بە سوۋدە ئەگەر لە كاتى
شىرپىدانى گۇرانى بۇ مندا لى كەت بلىي،
يان دەست بىنى بە سەرىدا بۇۋەۋە زىاتىر
ھەست بە سۇزو خاۋبۋونەۋە بىكەت.

پىكەن گىرگە بۇمندا لى:
خىۋكەى بىدەۋ گالتەى لەگەلىدا
بىكە، ھەمىشە ۋوۋخۇشە بەرامبەرى
پاجۋولەكانى پروۋخسارت خەمەردەۋىنى
بنۋىن، چۈنكە پىكەن يەكەم ھەنگاۋى
گەشەردىن ھەستى ۋوۋخۇشىۋ گالتەيە
لاى مندا لى، ھەروەدا لە پىناۋ ھەستەردىن
بە خۇشچالى، چۈنكە كاردانەۋەۋە پۇزەتقى
دەپىت لەسەر تەندروستى مندا لى.

من ئەۋم.. يان ئەۋ مە:
مندا لى كەت لە بەردەم ئاۋىنە دابىن،
بۇۋەۋە تەماشاي خۇى بىكەتو شارەزى
خۇىۋ پىكەتەكانى جەستەى خۇى
بىت، لە سەرمەدا ۋاھەستەدەكەت كە
سەپىرى كەسكى تىر دەكەت، بەلام لەگەل
تېپەرىنى كاتدا خۇى دەناسىتەۋەۋە خۇى
خۇشەۋەت.

رېنمايى بۇ مندا لى تەمەن يەك سالى

تا تەمەنى سى سالا:

رېنمايىنى ناسىنەۋەۋە جەستەيى
خۇى:

ئەندامەكانى جەستەى خۇى پىس
بناسىنەۋەۋە داۋى لىكە كە دەستى لىدەت،
بەلام پىشپىنى ئەۋەۋە لىمەكە بە يەكەم
جار زانىارىيەكان لەبەر بىكەت، ئەم كەرە
كاتى دەۋىت.

پارىكىردن لە زىرەكى ۋەشپارى مندا لى
زىاد دەكەت:

پارى لەگەلىدا بەك، بەلام دوۋرىكەۋە
لە ۋتى ۋەكانى (ناتۋانى لە دەستى من
ھەلىي)، (ئىستا دەتگرمەۋە)... ھتە، چۈنكە
بەم ۋتانە ۋىرى دەكەت پىشپىنى ۋوۋدانى
ۋوۋدوۋ بىكەت، ھەروەدا ۋىرى كاردانەۋەۋە
خىراى لىدەكەى، كاتى پىۋىستى بۇتەرخان
بىكە لە پارىكىردن، ئاگادارى ھەلىزاردىن
جۇرى پارىيەكانى مندا لى بە، ئەۋ پارىيەنى
بۇ ھەلىزىرە كە بىرگىردەۋەۋە پىۋىستە لە
گەشەن بە ئەنجام، يان ئەۋانەى پارىمەتى
گەشەردىن جەستەيى ۋەزىرى ھەستى
مندا لى دەدەن ھەۋلىدە پارى لەگەلىدا
بىكە پروۋسپارى لىكە دەرەبارەى پارىۋ
كەرمەستەكانى پارىكىردن.

ئاگادارىكىردەۋە پاشان كىردار:
ۋىرى ھۆكارو گىرگى ۋوۋدەۋەكانى بەك،
لە سەرمەدا ئاگادارى بەكەردەۋە لەۋ كەرە
بە نىيازى پى ھەستى بۇ نەۋونە: پى
بلى كاتى نوۋستىن نىك بوۋەتەۋە، ئىستا
پروۋناكىيەكان دەكۇزىنەۋەۋە، ئەمە پىش
ئەۋەۋە ھەستى بە كۇزاندەۋەۋە.
رېنمايىنى مندا لى كەت بە لە
پەردانەۋەۋە رېگىرىيەكانىدا:

گىرگى نىيە ئەگەر رېگىرى ئاسان
لە رىگاگەيدا دابىنى كە نەبىتە ھۆى
زىانگەياندىن پى، پاشان ۋىرى بەك چۈن
بەپەرتەۋە لىسى ۋەك گانگۇلى بە ژىرىدا،
يان بازىدا بەسەرىدا، يان ھەتا رېۋىشتىن
بە تەنىشتىدا.

خاۋەنى بىرپار.. بۇ ھەندى كات:
ھەلەيە گەر ۋابزانى ھىشتا زوۋە
بۇ پارىمەتپان لە بنىاتنانى باۋەر بە
خۇبۋونىدا قۇناغى مندا لى بەردى بناغەى
ئەم كەرىيە، بۇيە بىلە با ھەندىجار
خۇى خاۋەن بىرپار بىت لە ھەلىزاردىن
ئەۋەۋە دىيەۋىت ۋەك خاۋەردن، يان
جىلو بەرگ، رىگەى پى بدە لە نىۋان
چەند ھەلىزاردىيەكە خۇى بىرپار بىدەت،
سەرمەشپىنى مەكە كاتىك بە دەنگى
بەرز ھاۋارى كىرد، يان يەكەمجار، يان
تەنەت چەندجارىكىش شىكىستى ھىنا.

بيجوۋىيەكى (۲۰۶) ى مارۋنى

تەۋاۋىتى ئەۋ سائەبۇۋ كە خۇشەم لىتى
نەدەھات، لە كاتىكىدا ئەۋ كۆپكى گەنجى
جۋانۋ خۇش قىياقەبۇۋ، لەگەل ئەۋەدى
كە باۋكى دۈكانى قەرش فرۇشى ھەبۇۋ،
خۇشى خۇيىندىكارى زانكۇ بۇۋ لە بەشى
كارمىا، ھەمۇ ئەمانە دىيان تۋانى كۇرش
بەرەۋ داھاتۋىيەكى باش بەرن..

ھەرچەند كۇرش زىياتر خۇشەۋىستى
خۇى بۇ دەردەبىرى، بەلام مەن زىياتر
لىتى دۈۋەدەكەۋتەۋە، تەنانەت رۇژىك
راستەۋخۇ لەگەل خۇم قەسى گەردو وتى؛
بۇچى رقت لە مەنە منت خۇش ناۋىت؟
مىنىش ۋەلامىكى راستگۇيانەم دايەۋە
ۋتە؛ خۇشەۋىستى بۇچىۋ بەلام ناناسىت!
ئەۋ رۇژە كۇرش تەنھا سەبىرى
دەگەردەۋ ھىچى نە دەۋت، بەلام لەگەل
ئەۋ پەيۋەندىيە ساردو سېرى مەن كۇرش
دا پەيۋەندى خانەۋادەى ئەۋان لەگەل
خانەۋادەى ئىمە زۇر بەھىزىۋو، بە
تايىبەتى دايكۋ باۋكى مەن دايكۋ باۋكى
ئەۋ، ھەرچەند ھەستىيان كەردىۋو كە
كۇرش ھەز دەكات ھاسەركىرى لەگەل

بۇ پەيدا بىكات، ھەر لەۋ كاتەدا بۈۋە كە
دايىكى كۇرش بۇ لە دايكۋۋىنى مەندالى
داھاتۋى لە نەخۇشخانە بۈۋە. لەگەل
دايىكى مەند لە يەك زۈۋەدا بۈۋە، كاتىك
دەبىستىت خاۋەن مائەگەى ئىمە چى
لەگەل ئىمە كەردۈۋە، لەگەل ھاسەركەى
قەسە دەكات تا بە شىۋەيەكى كاتى لە
مائى ئەۋان بۇزىن، لەگەل دايكۋ باۋكى
مەن كە مەن مەندال بۈۋە، چەل رۇژ زىياتر
لە مائى ئەۋان دىرژەى نەكىشا، بەلام
بە قەسەى باۋكە پىداگىرى باۋكى كۇرش
خۇشەۋىستىۋ رىزى خانەۋادەكى ئەۋەندە
كارىگەرى لەسەر ئىمە ھەبۇۋ كە تا ئەۋ
رادەبەش كە ئىمە خانۋەمان بە كرى گرت،
ھەلبەتە دۋاى دۈۋ سالىش خانۋەمان كرى،
ئەم خەمايەتىۋ ھاورپىيەتىيەى ئەۋان
لەگەل ئىمە دىرژەى كىشا، تا ئەۋەدى كە
ھاۋكات لەگەل رۇيشتىنى كۇرش بۇ زانكۇ
ۋەرگرتى دىيىلۇمى مەن، رۇژىك خۇشەگەى
كۇرش كە ھاۋتەمەنى مەن بۈۋ پىشنىيارى
زەماۋەندى براگەى بۇ ھىنامو...
ھەرگىز تىنەگەيشەم بۇ؟ بەلام بە

كۇرش ئامۇزى مەن نەبۇۋ، بەلام
دايىكىم بە ئامۇزىۋ باۋكىم بە مامە
بانگ دەكەرد، تىكەلاۋى ھاورپىيەتى
خانەۋادەى ئىمە لەگەل ئەۋان دەگەرايەۋە
بۇ بىستو سى سال لەۋەۋىش، كاتىك كە
مەن تازە لە دايكۋۋەم كۇرش سى سالان
بۈۋ، دايكىم دەيگۈت، يەك ھەفتە پىش
لە دايكۋۋىنى مەن خاۋەن مائەكەمان كە
پىۋاۋىكى زۇر چەرك بۈۋ، بە باۋكە دەلەت
لەبەرئەۋە دەبىنە سى كەس دەبى كرى
خانۋەكەم بۇ زىاد بىكەن، لەۋ كاتەشدا
باۋكە ھەرچىيەكى بۈۋە دايۋاۋە بۇ دايكىم
كە بە ھۇى سىكپىيەۋە نەخۇش بۈۋە
داۋاى مۇلەتى يەك مانگىشى لە خاۋەن
خانۋەكە كەردۈۋە، بەلام ئەۋ كابرا چەركۋ
پولەكىيە دىاربۈۋ كەسىكى چەۋرى
دەست كەۋتەۋو، ئەم مۇلەتى بە باۋكە
نەداۋە، ھەر بەۋ شىۋەيە لەگەل رۇيشتىنى
دايكىم بۇ نەخۇشخانە باۋكە يەكسەر
شتۈمەكەكانمان دەباتە مەخزەنى يەككە
لە دراۋىكان، بۇئەۋە تا دۋاى دەرگەردى
دايكىم لە نەخۇشخانە خانۋەيەكى دىكەمان

10 نامۇزگارى باوكىك بۇ كورەكمى

كورى شيرىنم، گەر دمتەۋىت
بەختەۋىر شادمان سەرگەۋتوۋ بىت،
ئەۋا رەجەۋى ئەم نامۇزگار يانە بىكە ھەۋل
بىدە يەك بە يەكيان جىيەجى بىكەيتو
ھىچ كام لەۋان ھەرامۇش نەكەيت؛

۱- لە برى مالى سامان، زانست
كۆبىكەرەۋە.

۲- لە برى ھىزو توانات، عەقەت
بەكاربەنە.

۳- لە برى ۋوخسارت، ناخت جوان
بىكە.

۴- پىش ئەۋەى لە بىرى گۇرانى
دەۋرۋىرۋولاتو شارو گەرمەكەتدا بىت،
گۇرەنكارى لە خۇتدا دروست بىكە.

۵- لە برى قسەى بىسۋود، بى دىنگى
ھەلبىزەر.

۶- لە برى دونيا، بۇ دۋارۋۇز
ھەۋلىدە.

۷- لە برى خەمخواردنو ئاخ
ھەلگىشان، بە دۋاى چارمەردا بىگەرئ.

۸- لە برى ئەۋەى دلىك لە خۇت
بىرەنجىنىت، دلىكى تر بىكەرە ھاورپىت.

۹- لە برى تالى، شىرىنى بىبەخشە.

۱۰- لە برى گۈمانى خراپ، ھەمىشە
پىشۋو درىزىبە تا راستىيەكان دىردەكەۋن.

رازى بىت ئەمىرۋ دەچىن بۇ باخەكەى مالى
خالىم، ئەۋەى بىرم لى نەكرىدىتەۋە ئەۋەبۋو
كە جەمشىد تەلەى بۇ نابتەۋە!

تەنھا ئەۋەندەم زانى كە لەگەل ئەۋدا
جوۋىنە باخەكەۋە لە ناۋجەى (لۋىزان)بۋو،
لە كاتىكدا بىن ئاگا بىنىم دۋو ھاورپىنى
جەمشىد كە مەست بىۋون، بەرەۋ رۋوم
ھاتىو پىشۋازىيان لى كىردم، يەكسەر زانىم
چى چاۋمىرۋىمە ھەر لەبەرئەۋە وىستەم
بىچمە دىرەۋە، بەلام جەمشىد ۋەكو گۈرگ
بەرەۋ رۋوم ھاتو ۋتى؛

- بۇ كۈى؟ دەمىكە چاۋمىرۋىنى ئەم ساتە
دەكەم، بە تەۋاۋى ھىزم ھاورم كىرد؛

- خۋايەگىيان ھىريام كەۋە.

ئەۋ سى كەسە دەستىيان كىرد بە
پىكەن... ۋەك ئەۋەى پىم بلىن دەنگت بە
كەس رانگاتو نىمەش دەمىكە چاۋمىرۋانى
ئەم پۇزە دەكەين، لە ناكاد دىرگاكە كرايەۋە،
ئەۋەى مەن چاۋمىرۋانم نەدەكەرد رۋوۋىدا،
تۋ بلىنى ج دىسۋىزىك بىت ۋەكو ھىرىشتە
بە ھانامەۋە ھاتوۋە، رىنگە بىرۋاكردىنى
دۇۋار بىت، بەلام لە راستىدا ئەۋ كەسە
كۆرش بۋو!! لەۋ كاتەدا مۇبايەلەكەش بە
دەستىيەۋە بۋو رۋوى كىردە ئەۋ گۈرگەنەى
لە پىستى مەردا خۋىيان مەلەس دابۋو و
ۋتى؛ پىلانە زەھراۋىيەكەتان بىن ناكام بۋو،
ئىدى يەسە، تەلەفۇنم بۇ پۇلىس كىردۋەۋە
ئىستاش لەسەر ھىلان ناۋ نىشانەكەشم
پىداۋن پىيان بلىم بىنە ئىرە؟ يان لەسەر
رېگەى ئەۋ كچە دەچنە كەنارو ۋازى لى
دەھىن؟ ئەۋانىش كە زۇر ترسابۋون
ۋازىيان لى ھىنامو نىش بە پاركرن بەرەۋ
لاى كۆرش رۋىشتە! لە شەرمەزارىدا
رۋوم نەدەھات سەپرى ناۋجەۋانى بىكەم،
سەرمەپى ھەمۋو ھەستە خراپەكانى مەن
بەرامبەر بە كۆرش، ئەمىرۋ ئەۋ ھەمۋو
ژيانى كرىمەۋەۋە لە دەمى گۈرگەكانى
سەردەم رىزگارى كىردم...

ئىستا كە سەرقالى نوۋسىنى ئەم
رۋوداۋەم، تا كچانى ھاۋ تەمەنم پەندى
لى ۋەرىگىرنو قسەى باقو بىرقەدارو
ئۆتۈمىلى مۇدىل بەرزو... ھتە، كارىگەريان
لەسەر دروست نەكات، دۋو مانگ لەۋ پۇزە
ناخۇشە كە خەرىكېۋو ھەمۋو ژيانم لى
تىكىدات، تى پەرىۋوۋە، كۆرش ئەۋەندە
مەردە كە تا ئىستاش ئەۋ رۋوداۋەى لاى
ھىچ كەس باس نەكەردۋە، بەلام نازانم
كە ئەۋ ھىشتا نامادىيە ھاۋسەرگىرىم
لەگەلدا بىكات، يان نە؟ خۇزگە دەخۋازم
پۇزىك دابىتە بىتوانم پاداشتى ئەۋ چاكە
گەۋرىمەى كۆرش بىدەمەۋە...

سەرچاۋە/ گۇفارى روزھى زىنگى/ ۲۵۲

مىندا بىكات، بەلام لە مەسەلەكانى تر بىن
ناگابۋون، ھەروەھا ھاتوۋجۋىشمان ھەر
بەردەۋام بۋو، تەننەت نىش دەچۋوم بۇ
مالىيان تا ئەۋ پۇزەى كە لە مالى ئەۋان
ھاتەدەردەۋە، لەسەر گۇلانەكە وىستەم بە
تەكسى بىرۋەمەۋە بىجۋىيەكى ۲۰۶ى مارۋىنى
لە بەردەمەدا راۋەستا، كەمىك ترسام،
پاشان ۋتم؛

- تىكا دەكەم بىزارم مەكە، بەلام
شۋەفەرگە گەنجىكى رۋىچ سۈكى جوان
بۋو، بە شىۋازىكى مېھرىبانانە ۋتى؛

- تىكا دەكەم خانم...! مەن دراۋسىنى
مالى كۆرشەم لەبەرئەۋەى دەزانم ئىۋە
خىمى ئەۋان وىستەم ئىركى خۇم ئەنچام
بىدەم، بەلام ئەگەر ۋا ھەست دەكەن مەن
بىزارتان دەكەم، ئەۋا دىرۋم.

كۈرە گەنجەكە ئەمەى ۋتو وىستى
بىرات، دۋوبارە ۋتى...- بىرۋم؟

خۇزگە ۋتىام بىرۋ، يان ۋەلامەن نە
دايەتەۋە! بەلام بە داخەۋە راستگۇيانە بلىم
چاۋى كاكى شۋەفەر مەستى كىردم، بە بىن
ئاگا سۋارى ئۆتۈمىلەكەى بۋوم، تەنھا بەۋ
نىيەتەى تا مالى خۇمان بىگەيەنەت، بەلام
جەمشىد باش شارمەزابۋو كە كچىكى سادەى
ۋەكو مەن چۇن بۇ لاى خۇى راكىشىت،
بە جۇرىنك بە قسەكانى مەنى نوقى
خەيالات كىردۋو، دۋاى سى كاتىزىمىر كە لە
ئۆتۈمىلەكەى دابەزىم ھەستەم كىرد كارىگەى
لەسەر جىيەشتۋوم، ئەۋ شەۋە تا بەيالى
بە خەيالى شىرىنى جەمشىدەۋە نوستەم،
سەبەبىن لە ھەمان ئەۋ كاتەدا كە بىريارمان
دابۋو لەمال چۈمە دىرەۋە، چۈم بۇ دىتىنو
دۋوسەيۋ سى پۇزى ترو...ھتە.

بە تەۋاۋى ئەۋ پۇزانە خۇم بە
خۇشەبەخىرىن كچى دىنە دەزانى، پۇزى
پىنچەم كۆرش ھاتە لام بەبى ئەۋەى
لەگەل مەلەۋەمان قسە بىكات لى پىرسىم؛
- تۋ دەزانى لەگەل كى بۋوۋىت بە
ھاورپى؟ ھەلبەت پەيمانى زەماۋەندىشى
پىداۋىت؟ ھەمەدەكەيەت مەن كە خەلگى
گەپەكى ئەۋانم شىتىك لە بارەى
جەمشىدەۋە پى بلىم؟!

بەۋ بىرۋايەى كۆرش لە ھەسۋدى
خۇيەۋە دىمەۋىتە عەشىقى شىرىنى مەن
جەمشىد تىك بىدات، تەننەت رېگەم پى
نەدا قسەكانى تەۋاۋ بىكات، تەنھا ۋتم؛

- نامەۋىت لەۋ بارەيەۋە ھىچ شىتىك
بىبىستەم. كۆرش سەرىكى لە قاندى قسەى
نەكەردو پۇشەت، تا مەن پۇزە خۇشەكانم
بەرمە سەر، تا ئەۋ كاتە كە پۇزە شۈمەكە
گەپەش، نىزىكەى سى ھەفتە لە ناسىنى مەن
جەمشىد تىپەپى، پۇزىك پى ۋتم؛ ئەگەر

لە يەكەم بەيەكگە يىشتىدا چۆن ھەلسوكەوت لەگەل بەرامبەرەكتەدا دەكەيت؟

بكات كە وتەكانى جىي گىرنگى پىدانى تۆيە.
۶- لە كۆتايى بە يەكگەشتەكەدا
پىرسىار لە ھەر پىويستىيەك، يان
جىيەجىكردى كاريك كە لەوانەيە
كەسى بەرامبەر تۈنای بەدەستەينان،
ياخود جىيەجىكردى نەبىت بەو پىيە
لە ۋالاتى ئىمەدا رەگەزى مى زۇرچار
تۈنالكانى سىنوردارە بۇ بە دەستەينانى
ھەندى پىداۋىستى، يان راپەراندنى
ھەندىك كار، لەجەند شۈپنىكى تاپەتدا
بۇ نەمۈنە ھەرمانگەيەكى دەۋلەت زۇر
جەنجال ۋە ھەربىي، يان لەو شۈپنەنى
بوۋنى رەگەزى نىرى تىدا زياتر بىت،
نەمەش رېگر بىت لە ئاسان راپەراندنى
كارەكانى رەگەزى مېيىنە.
ھىوادارم ئەم جەند خالە تۈنابىتى
ئاسانكارىيەك بە تۆ پىشكەش بكات بۇ
بەرز راکرتنى كەستىت، يان دىژەدان
بە بەيۋەندىيەكانت لە ھەر جۆرە
بەيۋەندىيەكى راستو دروست كە جىي
گىرنگى پىدانىت بىت، دىننام ئەگەر
بەمشۈيە رەفتار بىكەيت كارەندەۋىيەكى
نەرتىنى باشى لەسەرت دەبىتو زىاد لە
پىويست جىگەي باۋەرۈ گىرنگى پىدانى
بەرامبەرەكتە دەبىتو دەبىتە جىگەي
رېزى ھەمۋان.

۱- بەرپەزۋە ھەلسوكەوت لەگەل
بەرامبەرەكتەدا بىكە ھەۋلىدە ۋەك
ھاورەگەزىكى خۆت، ياخود ھاورپىيەك
تەماشى بىكەيت.
۲- پىويست ناكات تەۋقەي لەگەلدا
بىكەيت، چۈنكە رەنگە كەسى بەرامبەر
پىي خۆش نەبىت، ياخود نەيەۋىت
تەۋقەت لەگەلدا بكات.
۳- بە ئاسايى مامەلى لەگەلدا بىكە
لە كاتى گىتۈگۈكرىندا سەرنەت لەسەر
شۈپنىكى دىيارىكراۋ چى مەكەرەۋە، بۇ
نەمۈنە چاۋبىرەنە چاۋى بەشىۋەيەكى
ئاسايى، چۈنكە رەنگە لايەنى بەرامبەر
بىزار بىكەيتو تۈۋشى ئىجراجى بىكەيتو
دواتر ھەلە تىگەشتىك روو بدات، ياخود
دەرئەنجامىكى خراپى ھەبىتو دواتر
بىيەتە خاللىكى لاۋاز بەسەرتەۋە.
۴- ئەگەر لە كاتى يەكترناسىنەكەدا
رۈۋداۋىكى سەير رۈۋىدا كە ناچار بە
پىكەنەن بىت، پىويست ناكات بە ھاۋا، يان
دەنگى بەرز پىكەنەنەيت، چۈنكە بەم شۈۋەيە
مەنەنى بەرامبەر لە دەست دەدەيت.
۵- بە وردى جوانى كۆي بۇ قىسەكانى
رېگرۈ رېز لە بىرۈۋچۈۋەكانى بىگرۈ
ھەۋل بدە لە مەبەستى تىيگەيت، بۇنەۋى
بتۈنەيت ۋەلامىكى گۈنچاۋى بەدەيتەۋە ھەست

يەكترناسىن ئەلقەي پىكەۋە بەستىنى
ھەمۋو جۆرە بەيۋەندىيەكە لە ئىۋان
مىۋەكاندا، بەو پىيە ھەرجۆرە
بەيۋەستىيەك كە لە ئىۋان مىۋەكاندا
دروستەبىت لە يەكەم دىدارى
يەكترناسىنەۋە سەرجاۋى گىرۋە،
بايەتەكەي ئىمە لىرەدا جۈنپىيەتى
ھەلسوكەوت لە ئىۋان دوو رەگەزى جىاۋازدا،
ياخود لەگەل رەگەزى بەرامبەرەدا دەگىرۋە،
بە تاپەتە جۈنپىيەتى ھەلسوكەوتى
رەگەزى نىرىنە لەگەل رەگەزى مېيىنە،
بەو پىيە سىروشتى رەگەزى مى زياتر
رەگەزىكى ھەستىارە، ياخود ھەساسەۋ
تېرۋانپىكى وردى بۇ ھەلسوكەۋەكانى
رەگەزى بەرامبەر ھەيۋو زۇر چار بە دىتىنى
تەنھا جەند ھەلسوكەۋەتىكى كەمى رەگەزى
بەرامبەرى تۈنەي دىيارىكرىنى كەستىتى
بەرامبەرى دەبىت ئەگەرچى لە ماۋەيەكى
كەمىشدا بىت.
زۇر چار كۆي بىست دەبىن بىزار
دەكرىن لە ئەنجامى باش شارەزا نەۋۋى
رەگەزى بەرامبەر لە سىروشتى رەگەزى مى
بۇ يەكتر ناسىنىكى تەندروستو بىخەۋش
جا بە ھەر مەبەستىكە لە ھەر كاتو
شۈپنىكىدا بىت پىويستە پىاۋان رەچاۋى
ئەم خالەنى لاي خوارەۋە بىكەن:

نامەيەك بۇ پەروەردەكاران

گۈلەن خەمە ئەمىن

خەزەتەن بە ئاشتى خۇشەويستى بوو،
بەلەم زۆرچار باسى خراپەى ھاۋىرئو
خەزەتەن دەكرىدو بەلەتەن دەدا كە جى
دى سەردانىان ئەكەن، ھىرى راستگۇيەتەن
دەكرىدەن، بەلەم كە لە دەركا دەدا دىتەن
فەرمو گەر ھالەن بوو، بىلەن لە مال نىيە!
ھەموو ئاۋاتىكتەن بە داھاتوۋى ئىمە بوو،
بەلەم كاتىك پەرسىيارىكتەن ئاراستە دەكرىدەن
تارىساكتەن ئىيان ھىر بىيەن ھاۋارتەن دەكرىدەن
بىزاربووم، پەرسىيارى تۆ تەۋانەبوو!!

لە بىرتەن ئەبوو ئىۋە ۋەك پەھتەرى
سەربازگەيەك ۋان جى ئەنجام بىدەن
جى بىلەن خىرا ئىمەش دووبارەى
دەكەينەۋە ئە بەدا سزا بىرەين،
ئىستاش بىخەشەن لە ھەلەكەتەن ھەموو
سەركەۋەتەن ھىر بىۋەتەن بە بەرھەمى
ئىۋە بەرەزە دىزانىن، بەلەم لە ھەموو
ساتەكتەن ئىيانىشەمەن ئاۋەتەن مېۋەى
پەردوۋەتەن، لاۋەنى خۇشەويستەن لە
بىرەمەن بىتە ئىمەش پەروەردەكارانى
نەۋەى دۋەى خۇمانىن، نەۋەى داھاتوۋەش
ئاۋەتەن پەۋەشە ئىمە دەبىن بە ھەموو
ساتەك ئەۋەمەن لە ياد بىتە ج تۆۋەك ھىرئە
بەدەين، بە دىلەيەۋە سەۋەدەبىتە! كەۋايە
بۇجى سۈۋەبەخەشەن تۆۋەنەچىنەن! تا
لە دۋارۋۇزدا لە بەرھەمى سۈۋەمەن بىيەن!

درو، ئە فەردەن، ئە رەۋە كىنەۋە نە شەرو
ھەرا، ئە دەستەپەن، ئە ھىچ پەۋەشەكەى
نا پەسەنەن، ھىچەن ئەدەزەنى، ئىۋەى
نازىز لەگەل ھىرئەنە ھەمەشەن لە تۆۋەى
چاگەۋە مەۋە دۋەستەۋە پەستەۋە پەكى، بى
نەۋەى بىزانە تۆۋەكەى خراپەشەن ھىرئەدەن،
نەتەن دىزانى كە سەرجەم تۆۋەكەن پەكەۋە
گەشە دەكەن، ئىۋە لە يادەن ئەبوو ئىمە
ۋەتەن ھەموو چەكەكەتەن لە رەشەنەنەن
تۆمە دەكەينەۋە لە داھاتوۋە بۇتەن نەمەش
دەكەينەۋە، بىۋەن كە ئىستە دەبىن ۋەك
مەدەلى سەنەسەۋە بىگەردەن، لەۋ سەتەۋە
فەرى رەۋە بۈۋەن كە لىنەگەپەن لە جەيەنە
پەكەكەى مەدەلىمەنەن مەۋەكەن بەخەينە
پەكەنەن، دىتەن گەۋە ھەلەن ۋەى ۋەتەن
ئەۋە بىلەن، نەچەتە لای ھالەن... بىخەشەن
ئەۋە كەتەى ئەركە مەۋەمەن جەيەجەن
نەكرەيە بە ھەمەنى بەلەن جەكەتەن
پەنەدەمەن تا بۇ رەۋە دۋەتەن لە پەشە
ھەموۋەۋە ئەمەدەى بەكەين، بەلەكە لە
پەشە چاۋە ھاۋەۋەكەنەۋە دەستە
ناسكۆلەكەتەن بە دەرەۋە دەكرىدەنەۋە!

نەمەنەۋەتەن لە مەدەۋەۋەتەن بىلەن
بەن، بەلەم لە بىرتەنەن لە پەشە ھەۋەلەپەسەنە
ھەموو ئەۋە قەسەنەتەن پەنە دەرەكەنەن كە
لە مەۋەن دەرەيەكەنەن گەۋەپەستەى بۈۋەۋەن،

پەروەردەكارانى مەدەۋەنەنەن سەۋە
لە تەمەنى خەمەتەۋە ھەزە مەدەۋە زەمەنى
پەروۋە دەستە خەمەتەن... ئىۋە لە مەزە
ۋەنەى پەروۋە دەلەنەۋە، ھەركەتەن
گەۋەپەستەى ۋەتەى كەسەكە لە ئىۋەى پەپەرە،
دەپەرە، دەكە، پەۋە، مەۋەستە، خەۋەكە
بەلەى گەۋە... دەبەن، ۋەدەنەن گەۋەپەستەى
مەۋەۋەپەستەى دەرەۋەنەنى ئەمەۋەنى
ئىيان دەبەن، پەخەۋە ۋەدەنەن سەردەنى
كەتەن خەنەيەكەنەن گەۋەۋە ۋەنەكەنى ئىيان
فەربۈۋە، ئىۋەى مەدەۋە نەۋەپەكەى نەۋەتەن
خەستە كەپەى ئىيانەۋە، ھەلە ۋە سەتە
ناسكەى بە گەپەۋە سەۋەى لە ئىيان كەدە
دەمە بەدەنە بۇ دەرەكە شەپە تا خەۋەتەن
خەۋەدەن دەرە ھەسەۋە پەكەنەنەن
پەركەنەن، خەۋەنەن خەۋەسەنەن گەركەنەن
خەۋەسەنەن خەكە نەسەن، تا ئەۋە كەتەى
جەنەكەتەن كەدە دەسەلەتەن، جەنەكە
پەشەكە جەنەكە مەۋەستەۋە جەنەكە زەنەۋە
جەنەكە پەشەۋە... ھەتە، ھەپەتەن ھەمەۋەش
نەكرە، بەم كەرە گەۋەپەشە دەرەتەن بە
رەۋەى ئىيان پەشەكەۋەتەن سەركەۋەتەن دا،
دوۋەرە مەدەۋەنەن.

بەلەم لە بىرتەن بىتە ساتەكەشە
جەنى سەكەلە پەمەنەن، خەۋە ئەۋە سەتەى
ھەتەنە دۋەنە پەمەكەى سەپە بۈۋەن، ئە

مندال و پىكەنين

بەشى دوۋەمەمۇ كۆتايى

* ئايا مەۋشەكان ھەمويان ۋەكە

يەك پىدەكەنن؟

لە ۋەلامدا دەلتىن نەخىر جياۋى
ھەيە لە نىۋان مندال ۋ گەورەدا،
لەبەرئەۋەى مندال بە شىۋەيەكى
بەردەۋام سەرقالى ئاشىراكرەدى نەينى
جۋاردەۋرەتەى، لەبەرئەۋە ھەر شىتەك
كەمەك كۆمىدى بىت دەيخاتە پىكەنين،
كاتىكىش مندال بە تەۋاۋەتى دەست
دەكات بە پىكەنين لە تەمەنى (؟)

سالىيەۋە تىكەلاۋى دونىاي

زەردەخەنەۋ پىكەنين

دەبىت، ھەتائەگەرئەۋ

مندالانە كەمەندام

ناتەۋاۋىش بىن، ۋەك

كەرىۋ كۆپرى، چىز

لە پىكەنين ۋەردەگەرنەۋ

لەگەلىدا دەزىن، (ۋىليام

فرى) پىرۋىسۋرى دەروناسى

ئەم بۆۋونە زىاتىر پىشت راست

دەكاتەۋە دەلتىت: مندال بە رىزەى

(۲۰۰-۴۰۰) چار لە رۆژىكدا پىدەكەنەيت،

بەلام گەنجىك (۱۵-۲۰) چار لە رۆژىكدا

پىدەكەنەيت، واتە تا تەمەن درىزىر بىت

لايەنى كۆمەلايەتىۋ رەگەزى پىكەنين

كەمتر دەبىت.

* لە چ كاتىكدا پىكەنين دروستە؟

پىۋىستە پىكەنين لە شۋىنى گونجاۋ

ۋ شىۋەى خۇيدا بىت، لەگەل ئەۋەى

كۆنتىرۋال كەرنى مندال جياۋزىرە بۆ

كېكرەنەۋەى، چۈنكە پىكەنينى مندالىك

پىكەنينىكى باك ۋ بىگەردو راستەقىنەيە،

بەۋ رادەيە نابىتە جىگەى گەلى، بەلام بۆ

چىنى گەنجو ھەرزەكارو بە تەمەنەكان،

سەۋرى پىكەنين بە ھەند ۋەردەگىرەيت،

پىۋىستە ھەۋلەدەين ئەم پىكەنينە لە

خەندەيەكى جۋانەۋە نەگۈزىنەۋە بۆ

خەسلەتتىكى بىزارو قىزەون، بە داخەۋە

تا ئەمىرۋش لە كاتى كارمەساتو پەرسەۋ

ماتەمىنىيەكاندا لىرەۋ لەۋى كەسانىك

دەبىنىن بە دىمەنىكى نەخۋازاۋەۋە

قافاي گەۋرە لى دەدەنۋ پىكەنينىكى

درىز دەگەنە پىشەيان كە تا سەم ئىسقان

ئەمە شىتەكى جۋانۋ شىاۋ نىيە، ئىمە

زۇرچار نازانىن پىكەنين لە شۋىنى خۇيدا

بەكار بېنىن، ھەر بۆيەش لاي ئىمە بە

ھەلە لىكەدەدرىتەۋەۋ پىناسەى جياۋاز بۆ

لىكەدانەۋەى پىكەنينى كەسايەتتەكان

دەكرىت، پىكەنينى مندال بە جياۋزىر

لەگەل گەۋرەيەكدا سەير دەكرىت.

* چۆن پېنمىيى بىدەينە مىندالان بۇ پېكەن؟

بىزى مىندالى سەرەتايى سوكە پېكەننى كارىكى شياۋ، بەلەم پېۋىستە كە زۆر پېكەننى بە دەنگى بەرز نەبىت، ئەۋەندە دىتوانىن بۆمان دەكرىت پېكەننى لە شوپنە گشتىيەكاندا كەم بىكەينەۋە، ۋەك ناۋ پاسو ھۆلۈ گازىنۆۋ كافترىاۋ دامو دەزگا حكومىيەكان... ھتە، ئەگەر ئەم پېكەننىنەش بە ۋىستوخۋاستى خۇمان نەبىت ۋە لە ژىر كۆنترۆلى خۇماندا نەبىت، ئەۋا ھەۋلەدىن بىتوانىن ماۋە پېكەننىكە زۆرۈ بەردەۋام نەبىت كە كار لە دەۋرۋىيەر بىكەن، پېكەننى نەكەينە ھۆكار كاتىك كەسىكى نامۇ دەبىننى كە بە ھەر چەشنىۋ شىۋەيەك دەرگەۋىت، پېۋىستە پېۋى پېنەكەننى، چۈنكە رەنگدانەۋە خىراپى لى دروست دەبىت، رەنگە ئەمە لە بەرژەۋەندىدا نەبىت ۋە بە زىان بىشكىتەۋە، رېگا بە مىندالانى سادەۋ ساكار نەدەين گالتە بە كەسانى تر بىكەن پېكەننى گالتە نامىزانە ئەنجام بەن.

* ھەمۋو كەسەكان ۋەك يەك كارىگەر بۇ دروستكردىنى پېكەن؟

دەللىن: نەخىر پوۋخۇشىۋ دروستكردىنى ھىنانى بىزە خەندە بۇ بەرامبەر پېۋىستى بە كەسانى نوكتە بازو سەلىقەۋ پىسپۇرى ئەم بۋارە ھەيە، ھەندى كەس زىاتەر ئەۋەندە بە پوۋخۇشىيەۋە قسەۋ نوكتە بەخۇشىيەۋە دەكات، بە دەست خۇت نىيە بە پېكەننىت دەھىت، بەلەم ھەندى كەس ھەمان شت دوۋبارە دەكاتەۋە لىي نايەت كەسىش بە پېكەننى ناھىت.

* جۆرەكانى پېكەن:

۱- پېكەننى سىروشتى: ھەمۋو ئەۋ پېكەننىانە دەكرىتەۋە كە بەبى ھۆكار دېنە ئاراۋە نمۋونە، ئەۋ مرقۇفانە ھەر خۇيان لە ساتى لەدايكۋونىيەۋە پوۋخۇشنى، يان دەمۋ چاۋيان كۆمىدى ھەلگەۋتوۋە، تەنەت مرقۇفە كەم ھۆشەكانىش كە بەردەۋام پىشەيان پېكەننى.

۲- پېكەننى دروستكراۋ: لە ئەنجامى فېلىمىكى كۆمىدى، كارىكاتىرېك، ۋىنەيەكى دروستكراۋ، نوكتە گىرپانەۋىيەك، ھەلگەۋتوۋىكى سەپرو سەمەرە، دروست دەبىت.

* مىندالى ساۋا زىاتەر ھۆگرى دايك دەبىت تا باۋك:

باۋكانى تازە لەم سەردەمەدا دەبىننى زۆر كەم دەتوانن ۋەك باۋكىكى تايەت ھەلگەۋتوۋە بىكەن، لەبەر ئەۋەى ئەم

مىندالە لە سى مانگى يەكەمۋ دوۋەمۋ سىيەم ئەم باۋكە زۆر بە زەحمەت دەتوانىت مامەلە لەگەل ئەم مىندالەى خۇيدا بىكەن، بۆيەش ناتوانىت لە باۋەشى نىزىك بېتەۋە، چۈنكە لىي دەترسىت، لە لايەكى ترەۋە گىانى مىندالېكى ساۋا نەرم ۋ ناسك ۋ بچۈۋكە، دايكان ۋ باۋكانىش لەم ساتەدا زىاتەر ھەست بە ترس دەكەن لەۋەى بە لايدا بىچن، ئەم مىندالە لەبەر ئەۋەى زىاتەر تىكەلە لەگەل دايكىدا، كاتىك لاشەى ئەم مىندالە بەھىزۋ پتەۋ بوۋ پاشان ھەلى دەگىرن ۋ باۋكى يەكەم كەسە كە لىي نىزىك دەبىتەۋە ھەلى دەكرىتۋ دەجىت بە لايەۋەۋە يارى لەگەلدا دەكات، بەلەم ئەگەر ھاتوۋ ئەۋ مىندالە تىكەل بوۋ لەگەل دەۋرۋىيەرۋ ھەستى پىكرى ئىتر ئەۋانىش ھەلدەستن قسەى لە گەلدا بىكەن، يان بە پېكەننى بېننى، ئەۋ كاتە ھەستى باۋك دەجولت بەرامبەر مىندالەكە، مىندالەكە ھەست بە بوۋنى باۋكاپەتى دەكات ۋە لەدەرەتېك دەگەرېت قسە لەگەل باۋكىدا بىكات ۋ بە پېكەننىەۋە لەگەلدا بىدوۋىت، بەلەم ئەۋ مىندالە ئەۋ كات ھەست دەكات كە ھەستىكى سەپىر لە دلۋ دەروۋنىداپە، دەزانىت كە دەۋرۋىيەرەكەى خەز دەكەن ئەۋ بىبىن پېكەننىت، لەبەرئەۋە جارى ۋا ھەيە پەنا بۇ پېكەننىن دەبات ۋە دەزانىت كە ئەۋان بۇ ماۋەيەكى زۆرسەپىرى دەكەن، ئىتر ۋا ھەست دەكات ۋ شىۋازى لىكدانەۋەى ۋادىبىت ئەۋەى لە دەۋرۋىيەرۋ بى دىياناسىتەۋە ھەمىشە خەندە دىت بۇيان ۋ پىدەكەنىت بە پوۋيانەۋە، ئەۋ كەسانەى ھەمىشەۋ بەردەۋام خەندە لەسەر لىۋى مىندالەكانىيە بە بى ھۆكار، دايك ۋ باۋكىيان ۋ لىكى دەدەنەۋە كە شتىكى زۆر باشەۋ تەندروستىيەكى زۆر باشى ھەيە، ھەست بە خۇشىۋ ئاسودەپى دەكات، دايك ۋ باۋكەكەشى ھەلدەستن بە ئەۋ ئەركۋ مافەى كە بەسەريانەۋەيە لە بەرامبەر ئەۋ مىندالەدا، بە شىۋەيەكى باش بەكارى دەھىننى، ئەم خىزانەش لە بەرامبەردا دلخۇش ۋ گەشېن دەبىن.

* نامۇزگارى گشتى: لە سالى يەكەمدا قسە كرىن لەگەل مىندالدا شتىكى زۆر سەركىيە، پېۋىستە قسەى لەگەلدا بىكرىت بۇئەۋەى شت بىبىستىت، دانانى مىندال لەگەل يەككىدا كە زمانى جىاۋازەۋ زمانىكى بىانى ھەيە ئەگەر زۆر لەگەلدا بىننىتەۋە بۇ ماۋەيەكى دەۋرۋىيەرۋ قسەكردى بە زمانى دايك زۆر باش نايت، ۋاتا درەنگ فېرى زمانى دايك دەبىت.

۱- ھەمىشە لەگەل مىندالەكانىيە ناۋى شتەكان بېننى، يا لە شوپنە گشتىيەكاندا ناۋى شوپنەكانى بى بى، ياخود لە بەر دەمى كىتېبخانەيەك، يان كىتېبخانەيەكى گشتى، خۇت بىكە بە ھاپۇرىۋ ھاپۇلى مىندالەكەت ھەندى گۇفارىۋ رۇژنامەى بى بىناسىنەۋ با ناۋەكانىيان بزانىت.

۲- مىندال بۇ ماۋەيەكى زۆر جىمەھىلە لە بەرامبەر تەلەفۇزىۋ بە بىدەنگى سەپىرى ئەۋ دىمەنە جولاۋانە بىكات، ھەۋل بەدە قسەى لەگەلدا بىكە، ھەمۋو رۇژىك كورتە جىرۋىكىكى بۇ باسبىكە، پاشان داۋى لىبىكە كە بۇت باس بىكاتەۋە، تابزانىت لەبەرى كرەۋە، ھەمۋو ھەفتەيەكىش ھەۋل بەدە شتىكى تازەى فېر بىكەت.

۳- يارمەتى ئەۋ مامۇستايانە بەدە كە مامۇستاي مىندالەكاننى لە فېركرىنۋ بەرامبەرۋەدا، يارمەتى ئەۋ دايكانە بەدە كە مىندالەكەت لەگەل مىندالى ئەۋان يارى دەكات لەدەرەۋەى ھۆتابخانە.

۴- دەۋرۋىيەرە لە رەخەنى پوۋخىنەرو شىكىنەر، ھەۋل بەدە تۈرەۋىۋون تىكەلەۋى قسەكانت نەبىت لە بەرامبەر بۇچۈۋون قسەكانى ئەۋ مىندالە، مافى بپارىزەۋ ھەۋل بەدە لىرەۋ لەۋى ئەۋان مىندالاندا گالتەى پېنەكرىت.

۵- مىندالەكەت بە شىۋەيەك پەرمەردە بىكە كە كەسىكى گۆشەگىر دەرنەجىت، پەيۋەندىيە كۆمەلەيەتتەيەكانى بۇ ھراۋان بىكەۋ ھەۋلەدە با تىكەل بە دىيانى مىندالانى تر بىت.

* زىانەكانى پېكەن:

لەگەل ئەۋەى سودى پېكەننىمان زانى، بىگومان پېكەننى زىانىشى بەدۋاۋەيە، ئەگەر ھاتو مرقۇفېك زۆر پېكەننىت پىغەمبەر (سەلامى خۋاى لىيىت) فەرمۋەيەتى دل دەمىرېنىت، بە شىۋەيەكى زانىستىش پېكەننىنى زۆرۋ لە رادەبەدەر كار لەسەر (جهاز عصبى) ۋ (غود دەى دەرەقى) ۋ (جهاز حركى) دەكات، ھەمۋولەيەكىشمان درك بەۋە دەكەين بىزى سەرەتايى سوكە پېكەننىنى نەرمۋ ناسك كارىكى شياۋ، بەلەم ئەۋ كەسەى كە زۆر پىدەكەنىت بە بەردەۋامى بى گۆيدانە شوپنۋ كاتى شياۋ، ئەمانە لە ناۋ خىزانۋ لە ناۋ كۆمەلەگاش بەمرۋفېكى بە ھەيەت تەماشاش ناكرىت بېرىك لە كەسايەتيان لە دەست دەدەن.

بە ھىۋاى ئايندىيەكى گەشۋ پوۋون بۇ ھەمۋو لايەك...

چەند وتەيەكى رۇشن لە بارەى خویندەنەووە

و: دونیا محسین فاتح

هەلگرتنەووە بابەتە گرنەگان دەنووسنەووە،
لە راستیدا وشەیکە کە کورتترین و
ئاسانترین و پرماترین وشەیکە کە بە
بینینی تەواوی رستەگە دیتەووە بێر.

۵- کورتکردنەووە:

لەم شیوەیدا تەواوی بابەتەگە
دەخوینیتەووە، ئەوێ لێی تێگەشتووت
بەشیوەی کورتکراوە دەنووسیتەووە،
ئەم شیوەیە لە شیوەکانی پیشو باشترە،
چونکە لەم بەشەدا ئێوە تەواوی بابەتەگە
دەخوینیتەووە، ئەوێ لێی تێگەشتوون
دەنووسنەووە.

۶- دارشتنی و ویناکردنی گەنالی مێشک:

ئەم شیوەیە باشترین شیوەیە بۆ فێربوون
بە تاییبەت بۆ وانە هەمەلایەنەگان، لەم
شیوەیدا ئێوە بابەتەگە بە تەواوی
دەخوینیتەووە دوا تێگەشتنیکی تەواوی
بابەتەگە، بابەتە گرنەگان بە شیوەی
ئۆتوماتیکی بە زمان دەلینیتەووە، دوا
ئەو وشەگان بەشیوەی ئۆتوماتیکی
لەسەر گەنالی مێشک دەنووسینەووە، (لە
راستیدا نووسینەکان بە باشترین شیوە
دادەپێژیت و بابەتە گرنەگان دەستینشان
دەگەیت)، تا چارێکی تر لە جێی دووبارە
خویندەنەووە کتیبەگە، تەنها لە ویناکردنی
بابەتەگە سوود وەرگرن لە ناو مێشکان،
کە بەشیوەی ئۆتوماتیکی لە ناو مێشکان
ویناتان کردووە، ئەمە زۆر خێرایە، ئەم
شیوەیە میزانی سەرکەوتنی ئێوە زۆر
دەگات تا ئەندازەیکە زۆر پارمەتی
سەرکەوتنی ئێوە دەدات لە فێربوون و
ئاسانتر دەبێت.

مەرچەکانی خویندن:

بەکارهێنانی مەرچەگان، واتە سوود
وەرگرتنیکی زۆرتر لە خویندن.
لە راستیدا ئەم مەرچانە فێرمان
دەگات کە پیش دەستپێکردنی خویندن
چی بکەین؟ لە کاتی خویندن چ شتێک
فەراھەم بھێنین؟ چۆن بە نامانجەگەت
بگەیت، بە زانیینی ئەمانە دەتوانیت
بە ناگاییەکی زیاترەووە وانەگان دەست

لەخویندەنەووە کە دەبێت گرنەگیەکی زۆری
پێ بدەیت، چونکە سەرکەوتنی ئێوە تا
ئەندازەیکە زۆر پێوێ پەيوەستە، کاتی
فێربوونتان زۆر دەگات، خویندنی بەی
هەلگرتنەووە لەبەر هۆکاریکە گرنەگی لە
بێرچوونەووە.

شەش شیوازی خویندەنەووە:

«خویندنی بەی نووسین، خەتێراکشان،
پەراویز نووسین، کورتکردنەووە،
هەلگرتنەووە شتە گرنەگان، چۆنییەتی
هەلگرتن لە مێشک».

۱- خویندنی بەی نووسین:

شیوەیکە هەلەی خویندەن، خویندەنەووە
شتێکی گرنەگە کەواتە دەبێت بۆ فێربوون
تەواوی بیرت لە لای بێت و بە جاودەکانی
خۆت بێخوینیتەووە، لە کاتی پێویستدا بە
بەرزى بێخوینیتەووە، بەشە گرنەگان
لێ هەلگرتنەووە بە تەواوی دەرکی پێ
بکەیت، تا لە کاتی پێویستدا بە تاییبەت
لە کاتی تاقیکردنەووە بە خێرای دووبارە
بکەیتەووە، زۆر بەخێرایى لە مێشکدا
داینینیتەووە.

۲- خەتێراکشان لە ژێر خالە گرنەگان:

ئەم جۆرە لە جۆرەکی پێشتر باشترە،
بەلام شیوەیکە تەواونییە بۆ خویندن،
چونکە لەم شیوازدا لە جباتی ئەوێ بێر
مێشکی لە لای فێربوون و دەرکی بابەتەگە
بێت، بیری بە لای خەتێراکشانەکەووە
خەریکە، ئەگەر دەبێت خەتێراکشان
دەى کەواتە دەبێت یەکەم جار بابەتەگە
بە تەواوی بێخوینیتەووە لێ تێ بگەیت،
ئینجا سەرھال بیت بە خەتێراکشان لە ژێر
بابەتە گرنەگان.

۳- پەراویز نووسین:

ئەم جۆرە لە جۆرەکی پێشوو باشترە،
بەلام دووبارە شیوەیکە باش نییە بۆ
تێگەشتن بەکاربھێنریت.

۴- هەلگرتنەووە بابەتە گرنەگان:

هەلگرتنەووە بابەتەگان بۆ خویندن و
نووسین شیوەیکە زۆر باشە، لەم جۆردا
ئێوە دوا تێگەشتن لە بابەتەگە بە شیوەی

چەندەھا جار گویمان لە قوتابییکە،
یان خویندەکارێکی زانکۆ بوو کە
دەلیت، ئیتر تاقەتی خویندەنەووە ئەم
کتیبەم نییە، یان ئەوێ تاقەتەم لەم
کتیبە بەسەرچوو کە باس ناکریت،
یاخود هەرچەندە دەخوینم وەکو
ئەوێ کە کەمتر فێردەبم، یان ۱۰ جار
خویندەنەووە دووبارەم کردووەتەووە
ھیشتا فێرنەبووم.

کێشەگە چییە؟ ئایا بۆ فێربوونی
وانەگە دەبێت ۱۰ جار کتیبەگە بخوینیتەووە؟
ئایا دەبێت وانەگان لە دوا یەک دووبارە
بکەیتەووە؟

ئایا دەبێت وانەگە دەھا جار دووبارە
بکەیتەووە تاقیر بیت؟ ئەگەر وابێت
خویندەنەووە کارێکی بێ تاقەت و گرانی،
بەلام راستییەگە ئەوێ کۆمەلێک لە
فەراگیران، شیوازی خویندەنەووە نازان،
بەداخەووە لە خویندەنگا و زانکۆکانیش
لەبارەى شیوازی خویندن فێرناکرین،
فێربوون و خویندەنەووە پەيوەندییەکی
پتەوو راستەوانەیان بە یەکەووە ھەیە،
تا ئاستێک کە دەتوانریت ئەم دووانە
بە پێویست بزانریت، بۆ ئەوێ میزانی
فێربوون زۆر بێت، دەبێت لە ھەرشتیکدا
خویندەنەووەیکە زۆر باش ھەبێت.

شیوەی راستو تەواو، ئەم جوار
شیوەیە:

۱- کاتی خویندەنەووە زۆر دەگات.

۲- میزانی فێربوون زۆر دەگات.

۳- کاتی مانەووە خویندەنەووە لە
مێشک زۆر دەگات.

۴- بە بێرھێنانەووە زانیارییەگان
ئاسانتر دەگات.

بۆ بوونی خویندەنەووەیکە زۆرباش
نووسیینی بابەتە گرنەگان لە کاتی
خویندەنەووە گرنەگە، بۆئەوێ لە
کاتی پێداچوونەووە، دووبارە کتیبەگە
دەخوینیتەووە لە کاتێکی کەمدا لەسەر
ھەلگیراوەگانت دووبارە بکەیتەووە.
ھەلگرتنەووە لەبەر، بەشیکی گرنەگە

چوَن مندالہ کانمان فیئر بکھین ہاوکاری خہ لکانیتر بکھن؟

لە فارسییەوە / سۆران کانی پانکەیی

جی پروودمدات. باسی ئهوه بکه که چۆن دمتوانیت هاوکار بیت تا جیهانیکی باستر بیتهدی، روونی بکهرومه که دمتوانریت له مادهیهکی کورتو به ههولئیکی کهمی بی پسانو بهردهوام دمتوانریت گۆرانکار گهوره بکریت.

۳- تواناو حمزی منداله کانت
بدوژمروه تا بتوان شوینی گونجاوی بۆ
پهیدا بکهن، بۆ وینه ریکخراو، یا هر
شوینیک که ئهم بتوانیت حمزو تواناکانی
بینته دیو دربیخات.

٤- ڀڳهياڻ بڊهن ٿا ٺهو چلو بهرگانهي
 ڪه ٻو ٺم ناشين، ٺهو ياريانهي ٻو تهممني
 ٺم به ڪار ٺماون بيان به خشيت، ڦيري
 بڪه ٿا ٻوڇو دھست بڪات به به خشينيان
 بهسر نه دارو هه ڙا ڏگانا.

بۆلۈمۈى مىندال ھەر لەو قۇناغەۋە دەست بە ھاۋكارىكىردن بىكات ناخى پىرىيت لە يارمەتىۋ بېيتە ھەزۋ خولىا، ھەمىشە بە دۋاى ئەۋدا ۋىل پىت، ۋايلېبىت جۈرى كۆمەك دروست بىكات، پىۋىستمان بەۋىيە ھەۋلىدەين تا ئەم خالانەۋ شت گەلىكىتر بىكەينە دەستور، گەر ۋامان كىرد پاش ماۋىيەك نەۋىيەكى ھاۋكارىكار گەلىكى ئاسۋودە خەلگانىكى كۆمەككار ئاينىدەى ۋلات بەرەرە ئاقارىكى باش دەمەين، ئەۋكات نەۋىيەك دروست دەبىت لە يارمەتيدانۋ ھاۋكارى بەكدى.

نه‌وه‌گانت هانېده تا يارمه‌تى
خه‌لگانيتړ بدن، وايکه‌ن تا زيرمه‌گانه
رووبه‌پرووى غرورىان بېنه‌وه‌و، کومه‌کى
دورمه‌پريان بکه‌ن، ثم خانانه‌ى خواره‌وه
چه‌ند خاليکى که‌من بو نه‌وه‌ى بتوانيت
منداله‌که‌ت رابه‌يښيت بو هاوکارى
يارمه‌تيدانى که‌سانى تر:

۱- وردبين بن بۆ ئىمۇ شىتانهى پوو دىدەن
لە چواردور تان، ئىمىنەيەكى باشىن بۆ ئىمۇ
ۋەچەكانتاتان، ھەلۋىدە ھاۋكارى ئىمۇكەسانە
بەكەيت كە پىۋىستىيان بە يارمەتى ھەيە،
باشىترىن وانە بۆ مىندالەكانتاتان تەماشاكرىدو
لاسايىكرىدەۋى رەفتارو كىردارە كىرشو
پەسەندەكانە كە پوو دىدەن لە چواردور ياندا.
۲- لە زووترىن كاتدا مىندالەكانتاتان
فەيرى ھاۋكارىكرىدى يەكتر بىكەن، جا ئىمۇ
دەست پىكرىدە كەر لە مالى خۇشەتانهۋە
بەيت، «ئىمۇ دىتوانىت كورسىيەك بىخاتەۋە
شۋىنى خۇى، دەستى دايە كەۋرە بىكرىت تا
لە جىگەكەى خۇى ھەلبىسەيت، يا كىتبىك
بۆ خوشكو براكانى بىخۋىتەتانهۋە».

۲- راسته و خۆ فیری بمرپر سیارییهتی
کۆمه لایه تییان بکه، ئه م بۆ جۆ و نه یان پێ
بایین: (تۆ ده توانیت کۆمه کی ئه و که سانه
بکه یه که هیندی تۆ هه ل و ده رفه تیان بۆ
نه ره خساوه).

۴- هه‌لیکی گونجاو بره‌خستینه تا
شاره‌زانی بـ بـ دهیت به‌وهی که له حیهندا

پیکیہیت

۱- دست‌پنکردنیکی راست: بو
سهرگه‌وتن له خویندن، دهبیت به چاکی
دست پی بکه‌یت.

۲- بهرنامه پښتو: په کيک له
مهرجه کانی سهرکه وتن بوونی بهرنامه
پښتو په کی راسته.

۲- پاکی و پکی: گرنگی هر شتیک به ریکیه و به ستروده.

۴- **بوونی نارامی:** نارامی گرتگرین
مهرجه بۆ سهرکه وتن.

۵- به گاهینانیکى راست له
کات: بنیامین فرانکلین: (نایا ژیانان
 خوښه‌وویت؟ که‌واته کاته‌کان به فیرو
 مه‌دهن، چونکه ژيان له کات پیکهاتووه).

۶- تەندروستی و لەشەاغی:
میشکیکی تەندروست لە جەستەیه‌کی
تەندروستدایە.

۷- خواردنی باش: خواردنی باش
روڼيکی باشی له له شساعی دا ههیه.

۸- دووره پهریزی له خواردنه وه
 كحولیه كان: خواردنه وه كحولیه كان
 ده بیته هوئی لاواز بوونی می شك.

۹- وەرزش: کلیلې تەمەنیکی درېژتړه.
۱۰- خەوتنی پتووست: ھەموو

لايه نه گاني ميشك يى ده گه يه نيٲ.

۱۱- تیگه‌یشتنی بابته: نه‌وه‌ی
له‌ می‌شکدا بو‌ ماوه‌یه‌کی درێژخایه‌ن
ده‌م‌نێته‌وه‌، واتای بابته‌که‌یه‌.

چەند ئامۇزگارىيەكى گرنگ كە دەپىت
 ھەموو خوڭىندكارانو زانىست دۆستان
 بىز ئاتى:

۱- به لایه‌نی که مه‌وه کاتیك كه سیک دهیه ویت بیر له بابەتیک بکاته‌وه زیاتر له (۲۰) خولهک نییه، واته دهیت هه‌لبدات (۲۰) خولهک بابەتە‌که بخوینیتو بیرى لى بکاته‌وه، ما‌وه‌ی ۱۰ تا ۱۵ خولهک پشووبدات، د‌واى ئە‌وه دووباره به‌وشی‌وه ده‌ست بئیکاته‌وه.

۲- پيش خویندن خۇپاریزی بکەن لە خواردنی جەورو قورس، چەند کاتر مێر دواى نانخواردن دەست بکەن بە خویندن، چونکە دواى نانخواردنیکی قورس زیاتر کاتیکی دەوێت بۆ هەرسکردنی خواردنەکه، بۆیە لە هەمان گاتدا خویندن قورسایەکی زۆر دەخاتە سەر مێشک و کار لە بیر کردنەوه دەگات، هەروەها خۇپاریزی بکەن لە خواردنەوه گجولییه‌کان، هەروەها خواردنە ئاریدییه‌کانی وەکو نان و شەکرو خواردنەوه گازدارییە‌کان، چونکە هیزی تێگەشتنی مێشک کەم دەکەنەوه.

پیش مالئاوایی

شیخانی

ههستیك

بۇ خۆشەوستان

به دهست ستهمی مرۆقه کانهوه دهنالینن،
شتیکی زۆر گرانبه هابه که جاریکی دی
ئهم وشانه له دۆخی سروشتی خۆیاندا
دووباره بینهوه!!
له بهرنهوه خۆشەوستانم له ناخی
دلهمهوه خۆشم دهوین!

*حهز دهکم ههر کس له نيمه ههستو
سۆزو وهفاداری خوی بۇ خۆشەوستانی
دهربیریت، لایهزمکاتی بریاریش بۇ
ئهم مههسته والا به.

فریشتهکاندا خوی دهبینیتسهوه، تهنه
ههست به چریه و تهی خۆشو خهندهی
ناسکو شنهی شه مالی خۆشهویستی
دهکات.

له دنیا به کدا دهزی، دوور له رهنکه
تاریکهکان، دوور له رقو کینه، ستهمو
نارهوا بیهکانی به ناو مرۆفان!!

له ویدا مرۆف خوی ده دۆزیتسهوه
شانازی به مرۆفایهتی خۆیهوه دهکات.

چونکه وهختیک مرۆف له جهنجالی
ئهم دنیا شیواوهدا، لهه شهوگاری
ئهنگوسته جاوهدا، مرۆفیککی وهفادارو
به ئهمهکو بهرپیزو به سۆزی دیته
بهردیدی چاوی، ههمیشه چاوهروانی
ناتوانیت شهیدای وهه مرۆفیک نه بپتو
ههمیشه له خهیا لیدا نهژیو بۇ ههمیشه
نهیکاته هاودهمی رۆحی!

له جیهانی کدا که وشهکانی
خۆشهویستی وهفاداری و ریزو
مرۆفدۆستی و برایهتی و دلسۆزی

زۆر جار ان خامه هه لگرتوهوه ویستومه
چهند دیریک به تهی سپی رهشکه مهوه،
وهلن دوا بی ژیان بوومه تهوهوه دهستم له
نووسین هه لگرتوهوه!

ئهمجاره دیان نه متوانی له دهستوری
دلیم یاخی بزم، بهرام بهر ههستیکی
بی سنووری نیو دلی بچکۆ لهه، چم
پی نهکراو منو خامه دهستهوه ئهژنۆ
تهسلیم بووین، چونکه ئیوه ناشنان
به ههموو دهزوله خوینینهکانی دلیم،
ئیوه لهه جۆره مرۆفانهن که ناکریت
ساتیک فهرامۆش بکرینو یادیان له نیو
دل و وینهیان له بهر دیدوه نیگادا ون
بکریت، وهختیک مرۆفیکت به مانای
وشه لهه رۆژگاردها دیته پیش چاو، چۆن
دهتوانیت شهیدای نه بیته هاودهمی
هاویاری به ناوات نه خوازیت. له گه ل وهه
مرۆفیکدا، مرۆف رۆحی

له
ساباتیکی بهههشت
ناسای ئاوداماندا
نا سو و ده
دهبیتو له
جیهانی